

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Є.С.СМІРНОВА, Г.А. ЧЕРЕДНІЧЕНКО

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Навчально-методичний посібник

Київ НУХТ 2011

Рецензент **О.В.Климова**, к.філ.н., доцент

Смірнова Є.С., Чередніченко Г.А. Англійська мова: Навч.-метод. посіб.– К.: НУХТ, 2011.–180с.

Видання складається з двох розділів, перший з яких присвячено загальним питанням перекладу наукової та технічної літератури, а саме способам і прийомам перекладу певних явищ англійської підмови науки та техніки, а другий – теорії та практиці анотування та реферування наукових текстів.

У додатках наведено вправи на відповідні труднощі перекладу, зразки анотацій і рефератів, анкет, ділових документів, лексико-граматичних іспитових тестів і зразок оформлення титульної сторінки реферату.

Для аспірантів і здобувачів нефілологічних спеціальностей вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації для підготовки до складання кандидатського іспиту з іноземної мови (англійська).

Є.С. Смірнова, кандидат філологічних наук, доцент

Г.А. Чередніченко, кандидат педагогічних наук, доцент

Видання подано в авторській редакції

© Є.С.Смірнова, Г.А.Чередніченко, 2011
©НУХТ, 2011

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Розділ I Переклад наукової та технічної літератури.....	7
Розділ II Анотування і реферування наукових текстів.....	99
Додатки.....	115
Вправи.....	115
Зразки анотацій і рефератів.....	173
Зразки ділових документів.....	173
Ділові листи.....	173
Заявка на участь у науковій конференції.....	175
Анкета.....	175
Бланк реєстрації в готелі.....	176
Факс.....	177
Електронна пошта	178
Зразок лексико-граматичних іспитових тестів	178
Зразок оформлення титульної сторінки реферату.....	180

П е р е д м о в а

Навчально-методичний посібник до проведення практичних занять з англійської мови для підготовки аспірантів і здобувачів нефілологічних спеціальностей до складання кандидатського іспиту з іноземної мови розроблено з урахуванням вимог та рекомендацій Вищої Атестаційної Комісії України, положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 309 від 1 березня 1999р., де визначено, що «Кандидатські іспити є складовою частиною атестації науково-педагогічних і наукових кадрів. Кандидатські іспити проводяться з метою встановлення глибини професійних знань, наукового і культурного кругозору здобувача наукового ступеня кандидата наук, підготовленості його до самостійної науково-дослідної роботи».

Підготовка аспірантів та здобувачів до самостійної науково-дослідної роботи є головним завданням курсу підготовки аспірантів і здобувачів, а демонстрація на практиці здобутих знань, навичок та вмінь, що забезпечують необхідну для фахівця комунікативну спроможність в професійних і ситуативних сферах комунікації в усній і письмовій формах – є змістом підготовчої роботи до складання кандидатського іспиту з іноземної мови.

Підготовка до складання кандидатського іспиту з іноземної мови аспірантами, які навчаються з відривом та без відриву від виробництва, передбачає програмою проведення аудиторних практичних занять в обсязі 140 навчальних годин на академічну групу (5-7 осіб), включаючи 10 настановчих лекцій (20 навчальних годин), що охоплюють найважливіші питання, пов'язані з теоретичними проблемами з перекладу науково-технічних текстів, їх стильовими характеристиками, особливостями анотування і реферування жанрових різновидів науково-технічної літератури, написанням, редагуванням та перекладом основної ділової документації тощо.

Курс лекційного матеріалу може містити такі теми:

1. Основні способи і прийоми перекладу (перекладацькі трансформації) в науково-технічній літературі.
2. Терміни – основні функціональні елементи мови науково-технічної літератури. Труднощі їх перекладу.
3. Стильові особливості мови науково-технічної літератури.
4. Анотування, реферування наукових текстів. Види анотацій і рефератів.
5. Написання і переклад ділових документів (діловий офіційний лист-запит в оргкомітет наукової конференції, заявка на участь у науковій конференції, автобіографія, анкета для одержання візи, готельний бланк тощо).
6. Особливості перекладу іменників і прикметників.
7. Займенники і числівники та їх переклад. Правила читання скорочень, формул, символів тощо.
8. Особливості перекладу дієслів.
9. Неособові форми дієслова, їх синтаксичні конструкції і засоби перекладу.

10. Проблеми перекладу синтаксичних структур, характерних для мови науково-технічної літератури.

Здобуті теоретичні знання на лекціях аспіранти повинні вміти вдало використовувати на практичних заняттях при перекладі науково-технічних текстів, анотуванні, реферуванні статей, наукових доповідей та іншого, усному і письмовому спілкуванні з проблем дослідження, **тобто навчитись і вміти самостійно реалізувати свою комунікативну компетенцію** у сферах професійного й ситуативного спілкування в усній та письмовій формах.

На основі Програми курсу для підготовки аспірантів і здобувачів до кандидатського іспиту з іноземної мови (Київ, 1993) на практичних заняттях рекомендується використовувати мовні (лексичні і граматичні) і мовленнєві комунікативно спрямовані вправи (трансформаційні, на техніку перекладу, підстановку, доповнення, скорочення і розширення речення; питально-відповідні вправи; вправи на розкриття змісту тексту, знаходження в тексті окремих місць, абзаців, речень, що ілюструють певні положення і з відповіддю на попередньо поставлене питання або відповідають попередньо складеному плану; завдання на встановлення в тексті невідповідностей із запровадженими положеннями; самостійне членування тексту на смислові частини і визначення заголовків до них; складання плану; скорочення абзаців і речень. Варто також практикувати вправи на виявлення логічного стрижня статті, на тематичне узагальнення основних думок. Обговорення тексту повинно виходити за рамки простого відтворення його змісту. Висловлювання (підготовлені й непередготовлені) мають включати пояснення іноземною мовою окремих положень, графіків і процесів (згадуваних у тексті), елементи критичного аналізу, відповідні коментарі і оцінки, короткі повідомлення на задану тему. В тематиці для розвитку навичок усного мовлення перевага повинна віддаватися професійним питанням, які пов'язані з науково-пошуковою роботою аспірантів.

В процесі підготовки аспірантів до складання кандидатського іспиту з англійської мови здійснюється систематичний контроль знань, навичок і вмінь, який може бути представлений у формах поточного, проміжного і підсумкового контролю. Підсумкова форма контролю може наближатись за структурою до іспитового контролю, який є обов'язковою складовою іспиту.

Поданий аспірантом реферат з прочитаної англійською мовою літератури з проблем наукового дослідження є також обов'язковою складовою кандидатського іспиту. Реферат складається із: 1) викладення українською мовою основного змісту наукових джерел, прочитаних англійською мовою, оформленого у відповідності з «Основними вимогами до дисертації та авторефератів», встановленими ВАКом України; 2) бібліографічного опису (список джерел має бути оформлений відповідно до вимог державного стандарту); 3) термінологічного словника (100 термінологічних одиниць за фахом); 4) повідомлення англійською мовою про наукове дослідження, яке має включати такі розділи як об'єкт і предмет дослідження, методи, актуальність і наукова новизна дослідження, головні очікувані наукові й практичні результати роботи (обсягом до двох машинописних сторінок).

У додатках наводяться приклади мовних лексико-граматичних і мовленнєвих комунікативно спрямованих вправ для узагальнення знань, тренування навичок і вмінь аспірантів в процесі підготовки до складання кандидатського іспиту з англійської мови, а також зразки анотацій, рефератів, патентів, найбільш вживаних ділових документів, лексико-граматичних іспитових тестів, зразок оформлення титульної сторінки реферату.

Розділ I

ПЕРЕКЛАД НАУКОВОЇ ТА ТЕХНІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

I. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ПЕРЕКЛАДУ

Для підготовки до складання кандидатського іспиту аспірантам потрібно прочитати та перекласти фахову літературу і на основі прочитаного написати реферат рідною мовою.

Але при перекладі наукової літератури часто виникають певні труднощі.

Переклад — це текст, слово, усне висловлювання, а також літературний твір, перекладені з однієї мови іншою.

При перекладі необхідно вирішити два завдання:

- правильно розуміти зміст висловлювання (тексту) мовою оригіналу;
- повністю і точно передати цей зміст засобами мови перекладу.

Крім цього необхідно:

- мати певний запас слів англійської мови, в тому числі спеціальної термінології у певній галузі знань;
- знати граматику англійської мови;
- володіти технікою перекладу і вміти ефективно користуватися словником (знати за формуванням, формальними ознаками, до якої частини мови відноситься незнайоме слово), знати всі особливості побудови словника;
- мати уявлення про галузь знань, до якої відноситься текст, який перекладається.

II. ГРАМАТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ

2.1. Граматичні проблеми науково-технічного перекладу

1. Поділ складних випадків перекладу на граматичні та лексичні явища досить умовний, адже в кожній мові граматичне тісно пов'язане з лексичним і спосіб передачі в перекладі граматичних форм і конструкцій нерідко залежить від їх лексичного наповнення. Одне й те ж граматичне явище залежно від конкретного лексичного вираження може перекладатися різними способами. Однак існують певні загальні закономірності співвідношення та відповідності граматичних форм і конструкцій мов оригіналу і перекладу, тому докладний опис таких співвідношень, орієнтований на переклад, видається не тільки доцільним, а й необхідним, аби достатньо чітко уявляти, які можливості має перекладач у своєму розпорядженні для адекватної передачі у перекладі граматичних явищ оригіналу.

2. Мова науково-технічної літератури відрізняється від розмовної мови або мови художньої літератури певними лексичними, граматичними та стилістичними особливостями. Якщо лексичні відмінності помітні навіть для нефахівця (а це передусім значна наявність спеціальної лексики, термінів), то у

граматичному плані вони значно менш виразні, однак не менш різноманітні. Необхідно підкреслити, що тут йдеться не про інвентарні відмінності, тобто відмінності у складі синтаксичних конструкцій або морфологічних форм (що майже відсутні між текстами різних письмових стилів), а про відмінності у функціонуванні граматичних елементів. Однією з найпомітніших граматичних особливостей науково-технічних текстів є велика кількість різного роду поширених складних (у першу чергу - складнопідрядних) речень, що вживаються для передачі типових для наукового викладу логічних відношень між об'єктами, діями, подіями та фактами.

3. Між науково-технічними текстами, написаними різними мовами, також існують значні граматичні відмінності, зумовлені особливостями граматичної будови мови, нормами і традиціями письмового наукового мовлення. Так, в англійських фахових текстах значно частіше, ніж в українських, вживаються форми пасивного стану та неособові форми дієслів, дієприкметникові звороти й специфічні синтаксичні конструкції, особові займенники першої особи однини та одночленні інфінітивні й номінативні речення тощо. Та все ж найбільше між англійськими та українськими науково-технічними текстами граматичних розбіжностей інвентарного характеру, зумовлених особливостями побудови цих мов. Так, в українській мові відсутні неозначений та означений артиклі, що вживаються в англійській мові не тільки як певні означення, а й сигналізують про особливості розподілу інформації у англійському реченні.

4. Обов'язковою умовою адекватного перекладу є вміння правильно аналізувати граматичну будову іншомовних речень, правильно визначати граматичні труднощі перекладу й конструювати речення у перекладі відповідно до норм мови і жанру перекладу. Зрозуміло, що перекладач повинен бути добре обізнаним з граматичними особливостями вихідної та цільової мов, основами теорії перекладу взагалі та науково-технічного перекладу зокрема, а також із перекладними відповідниками у галузі граматики та лексики, перекладацькими трансформаціями, способами перекладу різних мовних та мовленнєвих явищ. Все це становить частину загальної компетенції перекладача, яка, звичайно, значно ширша від означеної нами. Для перекладача науково-технічної літератури особливо важливе знання предмета перекладу – він повинен орієнтуватися у тій предметній галузі, до якої належить призначений для перекладу текст. Під час перекладу потрібно правильно зрозуміти зміст речень, смислові відношення між реченнями та значення метатекстових елементів, що беруть участь в організації тексту. Природно, що найбільший комплекс граматичних проблем перекладу пов'язаний із розумінням синтаксичної структури та морфологічного складу речень як мовних елементів, що є безпосередніми носіями предметної інформації.

5. Як відомо, англійська і українська мови належать не тільки до різних гілок індоєвропейської родини мов (перша - до германської, друга – до слов'янської), а й до різних структурних типів мов: перша - переважно аналітична мова, де граматичні відношення у реченні передаються вільними граматичними морфемами, а друга – флективна мова, де граматичні значення й відношення передаються за допомогою зв'язаних граматичних морфем –

флексій. Саме розбіжності в будові мов, у наборі їхніх граматичних категорій, форм та конструкцій і становлять першу велику групу граматичних труднощів перекладу. Так, в українській мові немає артиклів, герундія, часових форм дієслова груп Continuous та Perfect, складних підметових та додаткових інфінітивних конструкцій, а в англійській мові - дієприслівників, категорії роду іменників і прикметників тощо. Певні відмінності існують у побудові речення: на відміну від української мови, де група підмета нерідко може міститися після групи присудка, в англійській мові порядок головних членів речення значно фіксованіший, що може вимагати перебудови речення при перекладі.

Друга група граматичних труднощів перекладу пов'язана з різним обсягом змісту подібних у двох мовах форм і конструкцій. Так, форма теперішнього часу дієслова-присудка в українській мові відповідає за своїм змістом англійським відповідним формам Present Indefinite, Present Continuous та частково Present Perfect, а форма родового відмінку українського іменника може відповідати за своїм граматичним значенням англійській прийменниково-іменниковій конструкції "of + N" або формі загального відмінку іменника в препозиції до іншого іменника.

Третю групу граматичних труднощів перекладу складають ті граматичні явища мови тексту оригіналу, що мають відмінні від відповідних граматичних явищ мови перекладу функціональні характеристики: Наприклад, форми однини і множини іменника наявні і в українській, і в англійській мовах, однак форми конкретних іменників можуть не збігатися (англійське evidence вживається тільки в однині, але може перекладатися формою і однини, і множини).

Ще одна група граматичних труднощів перекладу складається з тих граматичних явищ, що мають різні частотні характеристики в англійській та українській науково-технічній літературі. Так, у першій частотності форм пасивного стану дієслова-присудка значно більша, ніж у другій, тому в перекладі такі форми нерідко доводиться замінювати на форми активного стану. Такі труднощі викликані розбіжностями у мовностилістичних нормах текстів мовами оригіналу й перекладу.

Певні труднощі для перекладачів-початківців становлять граматичні омоніми — формально тотожні граматичні форми або конструкції, що мають різне граматичне явище (наприклад, дієслово to do може вживатися їх допоміжне дієслово у заперечувальних та питальних реченнях, дієслово-репрезентант попереднього дієслова та як смислове дієслово).

6. Ще одна група граматичних труднощів перекладу пов'язана з особливостями вираження членів речення у двох мовах, насамперед підмета і присудка. Наприклад, в англійській мові є так звані "формальний підмет" і "формальний додаток", неможливі у структурі українського речення. Тільки незначна частка англійських та українських висловлювань має ідентичну синтаксичну структуру та порядок компонентів і тільки у такому випадку англійські висловлювання можуть перекладатися відповідними українськими висловлюваннями без застосування граматичних трансформацій. Такий переклад називається "дослівним" або "послівним". Його слід відрізнити від

граматично буквального перекладу, який є дослівним Перекладом граматичної форми або синтаксичної конструкції, що порушує граматичні норми мови перекладу та/або жанрово-стилістичні норми Науково-технічної літератури. Граматичний буквалізм призводить не тільки до порушення норм мови перекладу, а й до різних викривлень у передачі смислу оригіналу. Наприклад, у граматично буквальному перекладі речення "A new element will be discovered sooner or later" /"Новий елемент буде відкрито раніше чи пізніше" спостерігається порушення норм функціонування порівняльних форм прислівників: в українській мові у подібних випадках вживається форма позитивного, а не порівняльного ступеня ("рано чи пізно"). А наступний буквальний переклад викривляє смисл оригіналу і порушує деякі граматичні норми української мови, згідно з якими, зокрема, дієприкметниковий зворот не може вводитися сполучником, а анафоричний присвійний займенник повинен мати форму "свій", а не "його": While taking part in the discussion he advanced his famous theory. /Коли, беручи участь у дискусії, він висунув його відому теорію (Треба: "Саме під час цієї дискусії він висунув свою знану тепер теорію").

Дослівний переклад відбувається послідовно з першого слова речення до останнього. Він не виключає видалення артиклів та певних лексичних трансформацій, якщо внаслідок їх застосування структура й порядок членів речення, що перекладається, не змінюються:

This is the phenomenon of diffraction. Це – явище дифракції.

It is one of the basic questions of any science. Це є одним з головних питань будь-якої науки.

7. Саме для того, щоб уникнути неадекватного буквального перекладу ("граматичного буквалізму"), і потрібно застосовувати перекладацькі граматичні трансформації, внаслідок яких буквальний переклад адаптується до норм мови перекладу та стає адекватним. Граматичні трансформації спричиняються різними чинниками. Зокрема, причинами таких трансформацій є:

1) Різниця у способах передачі інформації англійським і українським реченням: те, що в одній мові передається лексичними засобами, в іншій мові може виражатися граматичними засобами. Так, наприклад, попередність однієї дії іншій у минулому в англійській мові позначається формою Past Perfect дієслова-присудка, а в українській мові – словами або словосполученнями ("раніше", "перед цим", "до того" тощо).

2) Відсутність в одній з мов певних граматичних явищ, форм або конструкцій. Наприклад, в українській мові артиклі, герундіальна форма Дієслова, формальний додаток ("it"), а в англійській мові - родові форми іменників та прикметників, форми відмінків числівників.

3) Необов'язковість вираження граматичної інформації в одній з мов (наприклад, в українській мові граматично не виражена інформація про те, що дія в теперішньому часі відбувається у момент говоріння (англійська Дієслівна форма Present Continuous)).

4) Різниця у представленні змісту речення поверхневою структурою (наприклад, в англійській мові складна інформація у додатку може виражатися у вигляді складного додатку Objective Infinitive).

5) Особливості сполучуваності й функціонування слів у словосполученнях і реченнях (наприклад, через особливості сполучуваності прикметника administrative словосполучення administrative efficiency не може перекладатися як "адміністративна ефективність" і повинне перекладатися як "ефективне управління").

2.2. Граматичні трансформації при перекладі

Короткі теоретичні відомості

Перетворення, за допомогою яких можна здійснити перехід від одиниць оригіналу до одиниць перекладу із збереженням змісту вихідної фрази, називаються **перекладацькими трансформаціями**.

Граматична перекладацька трансформація – це зміна граматичних характеристик слова, словосполучення або речення у перекладі.

Переважає більшість перекладознавців (Л. Бархударов, В. Карабан, Т. Казакова, Г. Мірам, А. Паршин) виділяють такі основні типи граматичних трансформацій:

- 1) синтаксичне уподібнення (дослівний переклад);
- 2) членування (внутрішнє та зовнішнє);
- 3) інтеграція;
- 4) транспозиція;
- 5) заміна (форм числа іменників, форми та часу дієслова; способу дієслова; частин мови);
- 6) додавання;
- 7) вилучення;
- 8) антонімічний переклад;
- 9) експлікація або описовий переклад;
- 10) комплексна трансформація (включає дві або більше з названих простих трансформацій).

Синтаксичне уподібнення (дослівний переклад) – спосіб перекладу, при якому синтаксична структура оригіналу перетворюється в аналогічну структуру мови перекладу (МП). Цей тип "нульової" трансформації застосовується у тих випадках, коли у вихідній мові (ВМ) і мові перекладу існують паралельні синтаксичні структури. Синтаксичне уподібнення може призвести до повної відповідності кількості мовних одиниць і порядку їх розташування в оригіналі та перекладі, наприклад:

I always remember his words. – Я завжди пам'ятаю його слова. (Паршин, с. 157)

Членування висловлювань може бути двох видів – внутрішнє (inner) та зовнішнє (outer). При внутрішньому членуванні відбувається заміна простого речення складнопідрядним; при зовнішньому – одне висловлювання

перетворюється на два або більше. Членуванню, як правило, підлягають ті англійські висловлювання, які фактично вміщують два суб'єкти. Один з них чітко виражений і граматично представлений підметом у предикатному словосполученні, що складається з підмета та присудка; інший існує у завуальованій формі. Для його вираження в англійській мові існує низка особливих граматичних засобів. До них, зокрема, відносяться синтаксичні комплекси, абсолютні конструкції, деякі значення неозначеного артикля тощо. Наприклад:

I am anxious for her to come here this summer. Я дуже хочу, щоб вона приїхала сюди цим літом.

Charles Dickens was born in Landport, on the 7th of February, 1812, Mr. John Dickens, his father, being a clerk in the navy pay Office at the sea port. Чарльз Діккенс народився у Лендворті, передмісті Портсмута 7 лютого 1812 року. Його батько, Джон Діккенс, був дрібним службовцем розрахункового відділу Адміралтейства у цьому портовому містечку. (Мірам, с. 91)

Інтеграція – це перекладацький прийом, протилежний членуванню, який полягає в об'єднанні при перекладі двох або більше речень в одне, наприклад:

Flew was standing beside him. Prettily, bright, her eyes shining, speaking quickly, excitedly, it seemed to him.

Біля нього стояла Флер, гарна, яскрава, очі сяють, говорить швидко, ніби збуджено.

Перестановка (транспозиція) – це зміна порядку слів у словосполученні або реченні, наприклад:

To let Flew know that he had been fussing about her past would never do. Не годиться, щоб Флу дізналася, що він копався в її минулому.

Наприклад, в українському реченні сполучне слово "однак" звичайно стоїть на початку речення, тоді як в англійській мові його відповідник *however* може вживатися й у середині та наприкінці речення; іменник-означення в англійській мові може перебувати в препозиції, перед означуванням іменником (*theory construction*), тоді як в українській мові іменник-означення звичайно стоїть після означуваного іменника ("побудова теорії").

Заміна – це спосіб перекладу, при якому граматична одиниця оригіналу перетворюється в одиницю МП з іншим граматичним значенням (наприклад, замість форми однини у перекладі вживається форма множини), частин мови (наприклад, інфінітив у перекладі трансформується в іменник), членів речення (наприклад, додаток перетворюється при перекладі в підмет) та речень (наприклад, просте речення перетворюється на складне або навпаки). Замінюватися може граматична одиниця ВМ будь-якого рівня: словоформа, частина мови, член речення, речення окремого типу, наприклад:

Yes; I liked the looks of those two when I saw them at Mount Vernon. Так, вони обоє мені сподобались тоді в Маунт-Вернон.

Тут подана заміна типу речення (складнопідрядне на просте) та головних членів речення.

Much work has been done on the problem. З цієї проблеми написано багато праць.

Brakes must be applied to stop a car. Щоб зупинити автомобіль, необхідно застосувати гальма.

This year has seen many great discoveries. У цьому році відбулось багато великих відкриттів.

Крім цього, при перекладі можуть застосовуватися також заміни слова словосполученням, словосполучення – реченням, низки речень – одним складним реченням і навпаки:

I shall discuss those points in greater detail. Я розгляну ці положення докладніше.

This is true also for the language used in the scientific area of culture. Це вірно також і для мови, яка використовується в науковому дослідженні культури.

This is what makes them meaningful. Саме це й робить їх значущими.

Einstein, too, confessed the same admiration for ancient geometry. Ейнштейн також зізнався, що й він теж був захоплений геометрією древніх.

The conference was a veritable summit meeting. Only Bohr was conspicuously absent. Ця конференція була справжньою зустріччю у верхах, і лише Бора там явно бракувало.

Додавання – це збільшення кількості слів, словоформ або членів речення у МП. Наприклад:

As soon as they were off, however, all he could see was that one horse was in front of the others.

Однак, щойно вони вирушили, все переплуталось, він бачив лише, що один кінь йде попереду інших.

There are many different applications of this material. Цей матеріал застосовується у багатьох різних галузях.

The mutual effect introduces a complex change. Перехресний вплив призводить до появи комплексних поправок.

Додавання використовується при перекладі іменників (intricacies "складні проблеми та заплутані питання"), прикметників (recurrent "що періодично повторюється"), дієслів (to solve "знаходити вирішення"), прислівників (theoretically "у теоретичному плані"), субстантивованих прикметників (the intracellular "внутрішньоклітинне середовище"), слів інших частин мови та словосполучень (data rates "швидкість передачі даних").

Вилучення – це така граматична трансформація, внаслідок якої в перекладі вилучається певний мовний елемент (нерідко це плеонастичне слово, словоформа, член або частина речення) у МП. Наприклад:

It was as if a swan had sung! – Наче лебідь заспівав свою пісню!

The explosion was terrible while it lasted. Вибух був жахливий.

This is a very difficult problem to tackle. Це дуже складна проблема.

Комплексна граматична трансформація включає дві або більше простих граматичних трансформацій, наприклад, коли під час перекладу одночасно здійснюються перестановка та додавання:

The motor was found to stop within 2 seconds. Виявилося, що електромотор зупиняється протягом двох секунд.

Антонімічний переклад – лексико-граматична трансформація, в ході якої відбувається заміна стверджувальної форми в оригіналі на заперечну в перекладі або, навпаки, заперечної на стверджувальну, що супроводжується заміною лексичної одиниці вихідної мови на одиницю мови перекладу з протилежним значенням. Наприклад:

He has failed at the exam. – Він **не** склав іспит.

Take your time. – Не поспішай.

They nodded to each other by way of breaking the ice of unacquaintance. – Вони поклонилися один одному, щоб зав'язати знайомство.

No time like the present. – Лови момент.

He has a ready tongue. – Він за словом у кишеню не лізе.

Експлікація чи описовий переклад – це лексико-граматична трансформація, при якій лексична одиниця ВМ замінюється словосполученням, яке експлікує її значення, тобто дає більш-менш повне пояснення чи визначення цього значення на МП. Наприклад:

Whistle-stop speech – Виступ кандидата в ході передвиборчої агітаційної поїздки. (Паршин, с. 164)

Оскільки граматика тісно пов'язана з лексикою, значна кількість перекладацьких трансформацій має змішаний характер, тобто при перекладі відбуваються одночасно лексичні та граматичні зміни. Такі лексико-граматичні трансформації називаються змішаними і складаються з розглянутих вище граматичних трансформацій та різного роду лексичних трансформацій (генералізація, специфікація, контекстуальна заміна тощо). Наприклад, у наступному перекладі застосовано граматичні трансформації заміни герундія на іменник та форми однини іменника *research* на форму множини "дослідження" і лексичні трансформації контекстуальної заміни прислівника *heavily* на "широко", прийменника *in* на прийменник "при" та займенника **I** на займенник "**ми**":

In identifying these features **I** relied heavily on previous research. При визначенні цих ознак **ми** широко використовували попередні дослідження.

Вміння та навички перекладацьких трансформацій становлять істотний компонент компетенції перекладача, і тому їх виробленню та прицільному застосуванню слід надавати належної уваги. Застосування трансформацій у перекладі має спрямовуватися на адекватну передачу смислу оригіналу та враховувати норми мови перекладу. Обов'язково використовуються трансформації при перекладі відсутніх в українській мові граматичних явищ англійської мови.

Практичні завдання

Ех. 1. Порівняйте англійські речення та їх переклад. Визначте, які трансформації використовуються у перекладі. Запропонуйте свій варіант перекладу.

1. The holiday itself was rather an anticlimax after all the excitement of planning it.

Після всієї цієї радісної метушні напередодні відпустки сама по собі децю розчарувала.

2. Representatives of British, Belgian and American international charity organizations working in our country beat an alarm.

Представники медичних благодійних організацій Великобританії, Бельгії та США, які працюють в нашій країні, дуже занепокоєні.

3. Recommendations made by the world health Organization provide for the appropriate methods of TB treatment.

Існують рекомендації Всесвітньої організації охорони здоров'я про те, як слід боротися з туберкульозом.

4. Dimensions and weights of the parts besides the measuring table on demand.

Габарити та вага інших частин пристрою, крім пульту управління, повідомляються при потребі.

5. With the aid of the measuring circuit, voltage divider and capacitor, the vibration galvano-meter is set to zero.

Установка вібраційного гальванометра на нуль робиться за допомогою відповідної електронної схеми, діленого напруги та конденсатора.

6. The computer device is inserted into the automatic control circuit and made it find optimum solutions to the above-mentioned equations, and control the process, securing the most efficient operation on the basis of computed results.

Включення в схему автоматичного керування лічильно-розрішувальних пристроїв для знаходження оптимальних рішень вказаних рівнянь дає змогу на основі оптимальних результатів контролювати процес, забезпечуючи ефективність його використання.

7. Modern measuring instrument must ensure the desired speed and accuracy of measurement of all process variables and initial data necessary for solving a problem.

Сучасне приладобудування повинно забезпечити вимір необхідної швидкості та точності всіх технологічних параметрів та вихідних даних, необхідних для розв'язання поставленого завдання.

8. Control computers signify a tremendous advance in the development of automatic control systems for industrial processes.

Обчислювані машини мають величезне значення для розвитку автоматичних систем керування промисловими об'єктами.

Ex.2. Перекладіть речення, застосовуючи граматичні трансформації.

а) заміна типу речення

1. He had only one thing to do and that was what he should think about and he must think it out clearly and take everything as it came along, and not worry.
2. "I am an old man who is afraid of no one" – Anselmo told him.
3. He is an old man who is nothing but a messenger and a guide for foreigners.
4. He would have to find out what became of him and whether he ever cleared up and was fit for soldiering again.

5. It is better that we should all go together.
6. That is just what happens. That is exactly what happens.
7. There is a wind that blows through battle but that was a hot wind; hot and dry as your mouth.
8. It was Pablo who had seen instantly all that was wrong with the orders for the destruction of the bridge.
9. There was a way that they could do it all right.
10. What is gone is of small importance.
11. It was what was to be done.
12. That's not what you have to do now.
13. What an animal a man is in a rage.
14. It was Pablo who threw them.
15. It was for that reason that I always shaved myself.
16. That was what he would do.
17. It's the old man on top who's in a bad spot.
18. That makes the swelling and that's what weakens you and make you start to pass.
19. "Still and all I think it would be easier for him to teach English if that is what he speaks", Fernando said.
20. And that was how it happened.
21. "What she says is true, Ingles", the gypsy, Rafael, said.
22. Am not of those who speak gloomily.
23. So all during the meal he smiled and made friendly remarks and it was only I who noticed what he was doing with the handkerchief.
24. There was a foreigner with us who made the explosion.
25. I can do anything that I am ordered.
26. Camarada to me is what all should be called with seriousness in this war.
27. What she said is true.
28. It was a line of fireworks that run through all the city.
29. That was what the French would have done and then they would have saved what was left for another occasion.
30. But there is no one who can take thee to Gredos as I can.
31. It was here that Anselmo saw them ride past in their dust.
32. It was for this reason that he had never enjoyed trips back and forth between the lines.
33. That's when the bone pinches something else.
34. Yes, that's what you can do.

б) заміна членів речення

1. That I am a foreigner is not my fault.
2. You are an old man who will make himself trouble with his mouth.
3. Am I the only one who sees the seriousness of this.
4. And since we must win to survive ultimately, it is necessary that the bridges must be blown.

5. The sight of the lines had taken away his type and his style and he came out now with Pablo behind him as though Pablo were cleaning a street and Don Faustino was what he was pushing ahead of him.
6. What an illusion is the snow.
7. All that I am sorry for is the killing.
8. That is what kills the worm that haunts us.
9. Because the way you have just been supposing there for a minute is how the possibilities of that attack look to those who have ordered it.
10. It is possible that I should escape this proving through the accident of a message.
11. They who suffer are unsuited to this climate.
12. But that is over and done with now on this morning and what there is to do now is our work.
13. What I think is you've got an internal hemorrhage there from where that thigh bone's cut around inside.

в) заміна частин мови

1. His *voice* was hoarse from *shouting* in the assault and from the smoke of the barracks.
2. It is not the top of the pass where we *attack*.
3. Let us now have a *drink*.
4. So much *talking* makes me thirsty.
5. Also you need a *haircut*.
6. It simply makes things more *difficult*.
7. To blow the bridge at a stated hour *based on the time* set for the attack is how it should be done.
8. But it was *lucky* that they had no cavalry.
9. It is possible that I *am lazy* and that I drink too much.
10. It is thou who *commands* now and you should continue to look at the pretty pictures.
11. I don't know whether I'll be able to be a *professor* when I get back. i
12. Blanquet spoke of this afterwards with much *diffidence* but those to whom he spoke said that it was a fantasy and that what he had smelled was the life that Jose led at that time coming out in sweat from his armpits.
13. That *being angry* is another damned luxury you can't afford.
14. It is not *cowardly* to know what is *foolish*.

г) додавання

1. I am so serious that is why I can joke.
2. That American who comes here sometimes is over there.
3. It is that you can't accept it.
4. It would not have been true before but it was true that minute and it was only now, at this parting, that he ever felt as young again as he had felt before that train left.
5. I should go now but it is very possible that I would miss them.

6. Yes, that was where he would go in Madrid after he had bought the books and after he had lain in the hot bath and had a couple of drinks and had read awhile.
7. Wherever it is that we are.
8. And it was as though one was in the dentist's chair and there were many dentists and they were all insane.
9. If it is necessary that one should die for the thing of tomorrow one goes gladly and with the heart light.
10. Then the one who had gagged me ran a clipper all over my head.
11. Give me a few days and we'll be caught up in surgicals.
12. Jil Barlett was one who disapproved of such approaches and at times could be a good deal blunter in refusing off-the-cuff opinions.

д) перестановка (транспозиція)

1. To let Fleur know that he had been fussing about her past would never do.
2. It was an immense relief to learn that at least she had been there overnight.
3. That reflexivity is encountered by sociologists in the actual occasions of their inquiries as indexical properties of natural language.
4. Now the entertainment is provided by professional acrobats in sailor suits, staging mock battles with cartoon pirates on the decks of a fake ship.
5. We are, of course, stimulated directly by our own thoughts.
6. The French economy began growing solidly well before the new work laws were passed.
7. In the popular coastal resort of Makarska, for example, most of the hotels are still owned by the state which has little money to maintain them.
8. The business planning of investment is made out and the technical shape of projects is being discussed in detail.
9. That this is so can be seen from many facts.
10. It's the natural, original sin that is born in him that makes him do things like that.
11.he did suggest that, perhaps, it would be better for him to stop in the boat, and get tea ready.
12. Better let a mere commonplace human being seen after the boat.
13. And what you will be like or just exactly what you will be suited for when you leave the service of the Republic is, to me, he thought, extremely doubtful.

є) вилучення

1. It seemed early to think about shutting up then. However, with the sun' still in the heavens, we settled to push straight on to Runnymede.
2. A solemn peacefulness seemed to reign in that lobby.
3. Then he cast up his eyes to the ceiling, and seemed, judging from his expression, to be thinking of his mother.

4. He (Herr Boschen) said it was generally acknowledged to be one of the most tragic and pathetic songs in the German language.
5. He swore at us in German (which I should judge to be a singularly effective language for that purpose).
6. If the Republic lost it would be impossible for those who believed in it to live in Spain.
7. It is regrettable that we never speak seriously.
8. It is true that the girl is long in the legs but is not heavy.
9. It is true that there is no sickness.
10. And see what happens.

ж) внутрішнє членування

1. I never saw *two man do* more with one-and-two pence worth of butter in my whole life than they did.
2. I shouldn't like *George to know* that I thought so, but there really is no other word for it.
3. I was vexed to hear *Harris go on* in this bloodthirsty strain.
4. You don't expect *a man to never remember* more than the first three lines of the first verse, and to keep on repeating these until it is time to begin a chorus.
5. Harris said it was indigestible; but we merely urged *him not to be* an ass, and George went on.
6. You don't expect *a man to break off in* the middle of a line, and snigger, and say, it's very funny, but he is blest if he can think of the rest of it.
7. I don't think I ever remember *to have seen* Moulsey lock, before, with only one boat in it.
8. *He appeared to be* quite pleased to sing it, for he came up at once, and sat down to the piano without another word.
9. It takes *three girls to tow* always; two hold the rope, and the other one runs round and giggles.
10. You wouldn't imagine *this to be* dangerous work; but, looking back now, the wonder to me is that any of us are alive to tell the tale.

з) зовнішнє членування

1. Alive, Miss Emily had been a tradition, a duty, and a care; a sort of hereditary obligation upon the town, dating from that day in 1894 when Colonel Sartoris, the mayor – he who fathered the edict that no Negro woman should appear on the streets without apron – remitted her taxes, the dispensation dating from the death of her father on into perpetuity.

2. Fleur had returned when he got home, and Michael realized suddenly that in calling on June Forsyte he had done a thing inexplicable, save in relation to her and John.

3. But when he got to door and looked back at her standing alone in that large room, he felt a pang – she seemed so light, so small, so fly – away, with her silver hair and her little intent face – still young from misjudged enthusiasm.

4. After this morning's sitting, indeed, she had wondered; something avid had come into the face as if Rafaelite had sensed the hardening of resolve within her.

5. He walked too, in the kitchen garden, out of sight of the house; for he could not get over the fact that Mr. James had lived to be ninety, and Mr. Timothy a hundred, to say nothing of the others.

6. The strategy has had beneficial results, but it has led to an excessive aggrandizement of the individual, which may lead in turn either to new forms of tyranny or to chaos.

7. These days Japanese companies are less willing to spend money training new hires; they now demand expertise.

8. Labor camps are in critically short supply of anti-TB drugs and are unable to create the necessary conditions for the isolation and treatment of TB patients, but it is impossible to pardon all TB-infected criminals as those restored to liberty would comprise 80 percent of the prison population.

9. The president of the Seul tourist company says that most VIP customers have become more and more exigent and give preference to tours to exotic countries, such as Nepal, Bolivia and Peru, for instance.

10. Beginning around 500 B.C. Olympic victors were paid 500 drachma – a fortune at a time when a sheep cost one drachma coin – and enjoyed free meds and front-row theatre seats for the rest of their days.

11. Despite the win, he was just as concerned as ever about the way his players were coming together, though he admits they have had only a couple of weeks to learn each other's moves and accept the roles they were given, especially when they were secondary ones.

и) інтеграція

1. No need to go further. For, in the room, directly opposite to her, was a long broad mirror, and in it – unseen herself – she could see. John was sitting on the end of a low divan with an unsmoked pipe in his hand, staring straight before him.

2. Surprises are exactly what today's consumer doesn't want. This consumer is a different breed from the consumer of only 10 years.

3. However medics recently registered a new form of the disease. This is a drug-resistant strain of TB.

4. Drug-resistant TB is a direct consequence of poor or insufficient treatment, which has only partial effect on tuberculous mycobacterial population resulting in mutation and development of drug-resistant Mtb. After a time, persisting Mycobacteric multiply causing the relapse of TB in a new drug-resistant form.

5. He seemed to think it too good for common purposes: it was the real sunshine of feeling – he shed it over me now.

6. "They are very strong", Pablo said. It was as though he were talking to himself.

7. Listen, Ingles. Do you know what you are going to say to EL Sordo?

Ех. 3 Проаналізуйте переклад тексту та визначте використані граматичні трансформації.

A painful Case

1. Mr. James Duffy lived in Chapelizod because he wished to live as far as possible from the city of which he was a citizen and because he found all the other suburbs of Dublin mean, modem and pretentious. He lived in an old somber house and from his windows he could look into the disused distillery or upwards along the shallow river on which Dublin is built. The lofty walls of his uncarpeted room were free from pictures. He had himself bought every article of furniture in the room: a black iron bedstead, an iron washstand, four cane chairs, a clothes– rack, a coal–scuttle, a fender and irons and a square table on which lay a double desk. A bookcase had been made in an alcove by means of shelves of white wood. The bed was clothed with white bedclothes and a black and scarlet rug covered the foot. A little hand–mirror hung above the washstand and during the day a white-shaded lamp stood as the sole ornament of the mantelpiece. The books on the white wooden shelves were arranged from below upwards according to bulk. A complete Wordsworth stood at one end of the lowest shelf and a copy of the Maynooth Catechism, sewn into the cloth cover of a notebook, stood at one end of the top shelf. Writing materials were always on the desk. In the desk lay a manuscript translation of Hauptmann's Michael Kramer, the stage directions of which were written in purple ink, and a little sheaf of papers held together by a brass pin. In these sheets a sentence was inscribed from time to time and, in an ironical moment, the headline of an advertisement for Bile Beans had been pasted on to the first sheet. On lifting the lid of the desk a faint fragrance escaped – the fragrance of new cedar wood pencils or of a bottle of gum or of an overripe apple, which might have been left there and forgotten.

Нещасний випадок

1. Містер Джеймс Даффі мешкав у Чепелізоді, бо прагнув жити якнайдалі від міста, громадянином якого був, а ще вважав усі інші передмістя Дубліна міщанськими, сучасними і претензійними. Він жив у старому похмурому будинку і з вікон свого помешкання міг розглядати покинуту туральню та мілководну річку, на якій стоїть Дублін. У його просторій кімнаті не було ні килимів, ні картин. Він сам придбав тут кожен річ, кожен предмет обстави: чорне залізне ліжко, залізний умивальник, чотири плетені крісла, вішак для одягу, скриньку для вугілля, кочерги і решітку перед каміном, а ще квадратний стіл з пюпітром на ньому. В стіні була ніша, де на полицях із білого дерева стояли книжки. Ліжко було застелене білим простирадлом, у ногах лежала картата чорно-червона ковдра. Над умивальником висіло невеличке дзеркало. На каміні, як єдина прикраса кімнати, стояла лампа з білим абажуром. Книжки на полицях були розкладені знизу догори, відповідно до розміру. На найнижчій полиці скраю стояло повне зібрання Вордсворта, а на найвищій, так само скраю, – "Мейнгутський катехізис", оправлений у палітурку з-під зошита. На столі завжди було письмове приладдя. В середині, в шухляді, лежав рукописний переклад Гауптманового "Міхаеля Крешера", в якому пурпуровим чорнилом виділено сценічні ремарки, і невеликий стосик папірців, скріплених до купи мідною шпилькою. До цих папірців, куди він часом занотовував свої думки, він у нападі самоіронії приліпив рекламку ліків від жовтяниці. З-під ляди столу, коли її підняти, линули тонкі, ледь чутні пахоці –

чи то нових олівців із кедрини, чи то пляшечки з клеєм, чи то забутого там бозна-коли перезрілого яблука.

2. He had been for many years cashier of a private bank in Baggot- Street. Every morning he came in from Chapelizod by tram. At midday he went to Dan Burke's and took his lunch – a bottle of lager beer and a small trayful of arrowroot biscuits. At four o'clock he was set free. He dined in an eating-house in George's Street where he felt himself safe from the society o Dublin's gilded youth and where there was a certain plain honesty in the bill of fare. His evenings were spent either before his landlady's piano or roaming about the outskirts of the city. His liking for Mozart's music brought him sometimes to an opera or a concert: these were the only dissipations of his life.

Вже багато років він працював касиром у приватному банку на Баггот-стріт. Щоранку їхав туди із Чепелізода трамваєм. Близько дванадцятої йшов до корчми Дена Берка і замовляв собі полуденок – пляшечку легкого пива та невеличку тацю крохмального печива. О четвертій йшов з роботи. Обідав він у їдальні на Джорджес-стріт, почуваячись тут вільним від надокучливого товариства дублінської золотої молоді і знаходячи якусь нелукаву одвертість у рядках меню. Вечори проводив або сидючи за роялем, що належав домовласниці, або безцільно вештаючись околицями міста. Іноді любов до музики Моцарта приводила його в оперу чи на концерт: це була єдина розвага в його житті.

3. He had neither companions nor friends, church nor creed. He lived his spiritual life without any communion with others, visiting his relatives at Christmas and escorting them to the cemetery when they died. He performed these two social duties for old dignity's sake but conceded nothing farther to the conventions, which regulate the civic life. He allowed himself to think that in certain circumstances he would rob his bank but, as these circumstances never arose, his life rolled out evenly an adventure less tale.

Він не мав ні друзів, ні знайомих, ні церкви, ні віри. Його духовне життя плинуло осторонь від інших; своїх родичів він провідував на Різдво і супроводжував у останню путь на цвинтар. Обидві суспільні повинності він виконував як данину традиції, однак це було єдиною поступкою умовностям громадського життя. Він часто думав, що за певних обставин пограбував би свій банк, та оскільки ці обставини ніяк не склалися, його життя котилося розмірене – як оповідання без пригод.

Ех.4. Застосуйте граматичні трансформації.

а) при перекладі окремих речень

1. The Ararat Plain has been chosen for the first station because of its being one of the places with the greatest amount of sunshine.

2. He fought now in this war because it had started in a country that he loved and he believed in the Republic and that if it were destroyed life would be unbearable for all those people who believed in it.

3. It is possible that I can never bear there either a son or a daughter of the Pilar says that if I could it would have happened to me with the things which were done.
4. The only good sign was that Pablo was carrying the pack and that he had given him the carbine.
5. Merely to blow the bridge is a failure.
6. To me, now, the most important is that we be not disturbed here", – Pablo said.
7. That for those that we care for.
8. These are all conceived to be alternate manifestations of the phenomenon.
9. Induction can never arrive at predictions with the strongest sense of the word, i.e. at logical deductions that can be falsified.
10. Notice that this has nothing to do with ontological problems.
11. This advice is, of course, exactly counter to that of many other scientists, historians and philosophers of science.
12. Special cameras may be used to photograph the ocean bed, the photographs showing any rocks and living organisms at depths of more than three kilometers.

б) при перекладі тексту

One evening he found himself sitting beside two ladies in the Rotunda. The house, thinly peopled and silent, gave distressing prophecy of failure. The lady who sat next him looked round at the deserted house once or twice and then said: "What a pity there is such a poor house tonight! It's so hard for people to have to sing to empty benches".

He took the remark as an invitation to talk. He was surprised that she seemed so little awkward. While they talked he tried to fix her permanently in his memory. When he learned that the young girl beside her was her daughter he judged her to be a year or so younger than himself. Her face, which must have been handsome, had remained intelligent. It was an oval face with strongly marked features. The eyes were very dark blue and steady. Their gaze began with a defiant note but was confused by what seemed a deliberate swoon of the pupil into the iris, revealing for an instant a temperament of great sensibility. The pupil reasserted itself quickly, this halfdisclosed nature fell again under the reign of prudence, and her astrakhan jacket, moulding a bosom of a certain fullness, struck the note of defiance more definitely. He met her again a few weeks afterwards at a concert in Earlsfort Terrace and seized the moments when her daughter's attention was diverted to become intimate. She alluded once or twice to her husband but her tone was not such as to make the allusion a warning. Her name was Mrs. Sinico. Her husband's great-great-grandfather had come from Leghorn. Her husband was captain of a mercantile boat plying between Dublin and Holland; and they had one child.

Meeting her a third time by accident he found courage to make an appointment. She came. This was the first of many meetings; they met always in the evening and chose the most quiet quarters for their walks together. Mr. Duffy,

however, had a distaste for underhand ways and, finding that they were compelled to meet stealthily, he forced her to ask him to her house. Captain Sinico encouraged his visits, thinking that his daughter's hand was in question. He had dismissed his wife so sincerely from his gallery of pleasures that he did not suspect that anyone else would take an interest in her. As the husband was often away and the daughter out giving music lessons Mr. Duffy had many opportunities of enjoying the lady's society. Neither he nor she had had any such adventure before and neither was conscious of any incongruity. Little by little he entangled his thoughts with hers. He lent her books, provided her with ideas, shared his intellectual life with her. She listened to all.

(A Painful Case by J. Joyce)

2.3. Переклад інфінітиву

Короткі теоретичні відомості

Інфінітив та інфінітивні конструкції.

Переклад інфінітива залежить від його форми та синтаксичної функції.

Інфінітив у функції підмета, іменної частини складеного присудка та обставини мети не викликає труднощів при перекладі. У цих функціях він перекладається інфінітивом у функції підмета чи обставини мети або іменником.

It was impossible to repeat anything she said for the fun, like certain wines, would not travel. Повторити, що вона говорила, неможливо, адже жарти, подібно деяким винам, не переносять мандрів.

Mrs. Tower paused to take breath. Місис Тауер зупинилась, щоб перевести подих.

Інфінітив у функції додатку звичайно перекладається інфінітивом, інколи підрядним реченням.

Mr. Kelada found it utterly impossible to leave the spot. Містер Келада вважав абсолютно неможливим покинути це місце.

Інфінітив у функції означення, як правило, перекладається означувальним підрядним реченням з модальним дієслівним присудком, що виражає можливість або необхідність, а також дієсловом-присудком в майбутньому часі. Після слова **the last** та порядкових числівників інфінітив у функції означення перекладається особовою формою дієслова у тому же часі, що і дієслово-присудок головного речення. Пасивна форма інфінітива у функції означення зберігає прийменник, з яким вживається дієслово, і звичайно перекладається українською мовою означенно-особовим реченням.

I make a list of things to be taken.

Я склав список речей, які треба було взяти.

Інфінітив у функції обставини наслідку, що вживається після слів **such ... (as) enough, so ..., too..., only**, часто має модальне значення і перекладається інфінітивом або самостійним реченням, що вводиться сполучником **i**.

This question is too difficult to be settled.

Це питання нелегко вирішити. (Це питання занадто складне, щоб його можна було вирішити).

Складна форма інфінітиву (Perfect Infinitive) найчастіше перекладаються підрядним реченням, **що** вводиться сполучником **що**, у якому перфектна форма передається дієсловом минулого часу, так як вона виражає дію, яка відбулась раніше ніж та, що виражена особовим дієсловом.

It's very nice of you to have come here.

Дуже добре, що ти прийшов сюди.

Інфінітив у формі Continuous виражає тривалу дію, яка відбувається одночасно з дією, вираженою особовою формою дієслова, і може перекладатись як інфінітивом, так і особовим дієсловом у складі підрядного речення.

It was a pleasure to be walking with you.

Було приємно прогулятись з тобою. (Було приємно, що я гуляв з тобою).

Прийменниковий інфінітивний зворот. Інфінітивна конструкція, що вводиться прийменником **for** (for-phrase) може виконувати в реченні різні функції, а саме підмета, додатка, означення, обставини, іменної частини присудка, тому викликає певні труднощі при перекладі. Цей комплекс перекладається українською мовою за допомогою неозначеної форми дієслова, підрядного речення з деякими трансформаціями, іменником чи іменниковою групою.

What we want is for you to understand the matter clearly. Все, що нам потрібно, це щоб ти чітко зрозумів проблему.

Об'єктно-предикативний зворот (Objective with the Infinitive Construction) – це сполучення займенника в об'єктному відмінку чи іменника в загальному відмінку з інфінітивом. Цей зворот виконує в реченні функцію складного додатку.

Такі сполуки перекладаються складнопідрядним реченням з додатковим підрядним реченням, що вводиться сполучниками **що**, **щоб**, інфінітивом або іменником.

In 1850 the French physicist Jean Foucault measured the speed of light in water. He found it to be substantially less than the velocity in air.

У 1980 році французький фізик Джін Фаукольт виміряв швидкість світла у воді. Він встановив, що вона значно менша, ніж в повітрі.

Some kinds of paint allow the metal to stay under water for several days without being repainted.

Деякі види фарб дають змогу металу залишатись під водою декілька днів без перефарбування.

Суб'єктно-предикативний інфінітивний зворот (Subjective with the Infinitive Construction). Розрізняють два види суб'єктивно-предикативних зворотів: з формою активного та пасивного стану дієслова-присудка. Речення з пасивною формою дієслів **announce, declare, report, say, state, mean, consider,**

understand, find, feel, watch та інших перекладаються складнопідрядними реченнями з додатковим підрядним, у якому головне речення складається з неозначено-особової форми дієслова-відповідника особової форми англійського присудка, а підрядне – із підмета, що відповідає підмету англійського речення та особової форми дієслова-присудка, яка відповідає інфінітиву англійського речення. Наприклад:

The above-mentioned method is thought by some to be very difficult.

Деякі вважають, що згаданий вище метод занадто складний.

Речення, у яких суб'єктивний предикативний зворот вживається з активною формою дієслова-присудка **seem, appear, prove, turn out, happen, chance, be likely, be unlikely, be sure, be certain** перекладаються іншими способами. Існує два головних способи перекладу зазначеного звороту:

1. Особова форма дієслова-присудка у англійського речення трансформується у вставне слово, а інфінітив перетворюється в особову форму дієслова-присудка українського речення.

2. Особова форма дієслова-присудка англійського речення перетворюється у головне речення (**можливо, напевне, може бути**), а інфінітив перетворюється в особову форму дієслова-присудка у підрядному реченні. Наприклад:

But it seemed to be little better guarded.

Але цей табір, здається, краще охороняється.

При перекладі цього звороту необхідно звертати увагу на форму англійського інфінітива – неперфектний інфінітив перекладається теперішнім, а перфектний – минулим часом.

The period of the highest civilization of ancient Egypt seems to have been that of the Middle Empire.

Здається, що періодом найвищого розвитку цивілізації стародавнього Єгипту, була саме Середньовічна імперія.

Якщо перша частина англійського присудка виражається фразами **to be certain, to be unlikely, to be sure** тощо, то в перекладі вживається форма майбутнього часу. У цьому випадку вживається тільки неперфектний інфінітив.

Expert estimates have shown that in Ukraine the increment is not likely to exceed 40000 in the next several years.

За прогнозами експертів, в Україні, у найближчі кілька років приріст населення навряд чи перевищить 40 тисяч чоловік.

Практичні завдання

Ех.1 Перекладіть речення та визначте функцію інфінітива.

1. It's easy *to see* why corporate executives have been hesitant *to shell out* more money for new assembly systems, copy machines and office space.
2. Chirac wants *to cut* income taxes sharply beginning this year, loosen work rules, and create jobs.
3. Still, there are plenty of reasons *to be* optimistic that productivity growth will remain strong based on the information we have today.

4. That means tech investment by companies is still strong enough *to push* productivity higher.
5. The ability of companies *to boost* profits depends on three things: how high they can lift their prices, how much they can increase output per worker, and how fast wages are rising.
6. "What's *to stop* them from raising my rates \$10 every month?"
7. To truly *understand* the research, investors will have to get their minds around nuance.
8. But progress in medical science is incremental, and cancer is a particularly tough disease *to crack*.
9. The latest data demonstrate just how tough it is *to prolong* life.
10. Companies say they're turning to arbitration *to protect* themselves from skyrocketing legal costs.

Ех.2 Перекладіть речення з прийменниковим інфінітивним зворотом.

1. I recognized almost instinctively that gaunt outline; and when, two minutes after, all the school, teachers included, rose *en masse*, it was not necessary *for me to look up* in order to ascertain whose entrance they thus greeted.
2. As this horse approached, and as I watched *for it to appear* through the dusk, I remembered certain of Bessie's tales, wherein figured a North-of-England spirit.
3. A sufficient interval having elapsed *for the performers to resume* their ordinary costume, they re-entered the dining-room.
4. I did not now watch the actors; I no longer waited with interest *for the curtain to rise*; the spectators absorbed my attention.
5. Oh, no child! It is not likely; and now it is time *for you to come in*; you'll catch the fever if you stop out when the dew is falling.
6. I tell you I could not forget it; and I took my revenge; *for you to be adopted* by your uncle, and placed in a state of ease and comfort, was what I could not endure.
7. All I had now to do was to obey him in silence; no need *for me to colloquize* further.
8. And if God had gifted me with some beauty and much wealth, I should have made it as hard for you to leave me, as it is now *for me to leave* you.
9. He was too formidable a man *for one to think* of him as being "promising", as needing patronage or protection.
10. *Instructions were also given for the Governor's cars to be removed.*

Ех.3 Перекладіть речення з об'єктно-предикативним зворотом.

1. "I should wish *her to be brought* up in a manner suiting her prospects", continued my benefactress; "*to be made useful, to be kept humble*".
2. I gave another tug before I answered, for I wanted *the bird to be secure* of its bread.

3. I shall return to Brocklehurst Hall in the course of a week or two; my good friend, the Archeacons, will not permit *me to leave* him sooner.
4. Tea ready, I was going to approach the table; but she desired *me to sit* still, quite in her peremptory tones.
5. "Will it please *you to dine* with me to-day?" he asked as we reentered the gates.
6. The remedy was, to thrust them forward into the centre of the schoolroom, and oblige *them to stand* there till the sermon was finished.
7. But I will not believe *it to be* anything important.
8. "Now for the hitch in Lane's character", he said at last, speaking more calmly than from his look I had expected *him to speak*.
9. I advise *you to live* sinless, and I wish you *to die* tranquil.
10. But let me not hate and despise myself too much for these feelings; I know *them to be wrong* – that is a great step gained; I shall strive to overcome them.

Ex.4 Перекладіть речення з суб'єктно-предикативним зворотом.

1. What a deep impression *her injustice seems to have made* on your heart.
2. I listened too: and as *I happened to be seated* quite at the top of the room, I caught most of what he said.
3. *He* is a clergyman, and is said *to do* a great deal of good.
4. *She* appeared *to be cross-questioning* me, attempting to draw from me information unawares.
5. *The party* was expected *to arrive* on Thursday afternoon, in time for dinner at six.
6. *An age* seemed *to have elapsed* since the day which brought me first to Lowood, and I had never quitted it since.
7. But *I* don't happen *to know* anything.
8. *The tomb* appeared *to be* that of the king.
9. *He* appeared *to be* quite pleased to sing it, for he came up at once, and sat down to the piano without another word.
10. *There* does not even seem *to have been* any courtship.

Ex. 5 Визначте суб'єктно-предикативний зворот і перекладіть речення.

1. U.S. planes attacked several villages in eastern Afganistan where Qaida fighters – and perhaps even Osama bin Laden – were presumed to be hiding.
2. The euro may prove to be a Trojar horse that destroys these intentions.
3. The structures were intended to be temporary, they reported.
4. While serving as interior minister in 1965 Lubomir Strougal is alleged to have protected seven members of the communist secret police from possible prosecution for abuse of power and murder.

5. Both are viewed by Washington as terrorist organizations. One, Jaish-e-Mohammed is believed to have ties to terrorist network Quida in Afganistan.
6. Some media paradigms seem to have a life span of only a few years.
7. Yuan is likely to maintain its fixed rate.
8. Such hopes aren't likely to be realized any time soon, though.
9. Investors also are likely to exercise any put options to return their bonds to the issuer.
10. Falling equity prices and weak credit market kept a cap on convertible issuance throughout the year, and this environment is expected to continue during the year to come.

Ех.6 Перекладіть речення, визначивши адекватний спосіб перекладу інфінітивних зворотів.

1. We waited *the basket to be packed*, and took the boy with us.
2. Twice *he* routed up George and myself *to see* if we were lying on his trousers.
3. My last hazy umbrella could have got to remembrance is of hearing *Harris mutter* something about where his
4. Harris thought the best arrangement would be *for George and me to scull*, and *for him to steer*.
5. I watched *him* gently *let down* into the water, and saw *him scramble out*, sad and wet.
6. I remember *Harris tell* me once of a bathing experience he had at Boulogne.
7. I never known *anybody catch* anything up the Thames, except minnows and dead cats.
8. We looked at one another, and *each one* seemed *to see* his own mean and guilty thoughts reflected in the faces of the others.

2.4. Переклад герундія і герундіальних конструкцій

Короткі теоретичні відомості

Залежно від функції у реченні, герундій може перекладатися на українську мову:

1) **іменником**

Banking on a loss of nerve within the board of trustees may turn out to be misguided.

Розрахунок на те, що члени опікунської ради втраять витримку, може бути невірним;

2) **інфінітивом**

Under the pressure of a national campaign, he showed a positive gift for saying the wrong things in the wrong words at the wrong time.

Під тиском кампанії, що проводилася в країні, він демонстрував природний дар казати не те, що треба, не так, як треба, і не тоді, коли це потрібно;

3) дієприслівником

In Washington there is quit satisfaction that the French by joining the float have indirectly acknowledged that the U.S. was right all along.

У Вашингтоні виражають задоволення тим, що Франція, яка приєдналась до країн з плаваючим курсом валюти, тим самим непрямо визнала, що США були цілком праві.

Герундіальний комплекс (іменник/займенник + герундій) перекладається підрядним реченням, рідше іменником. Наприклад:

Another public dispute concerned the attempt of the Defence department to insist on an allowance being made in the SALT agreement for the cruise missile that is under development.

Ще одне громадське обговорення пов'язано зі спробою міністерства оборони домогтися того, щоб в угоді по ОСВ були передбачені крилаті ракети, що знаходяться у стадії виробництва.

Практичні завдання

Ех.1 Перекладіть речення, звертаючи увагу на передачу герундія.

1. She had some guilty reason for going to the town secretly.
2. I see no use in our mystifying one another any longer, and I propose to set you an example of plain speaking on my side.
3. ...and that an unexpected obstacles prevented Mr. Goodfrey Ablewhite from accompanying them.
4. I had another reason, likewise, entirely of my own discovering.
5. The dispute between us ended, after that, in my wiping my eyes, like an old fool, with my new woolen waistcoat...
6. "If, in half an hour from this, you still insist on my leaving the house..."
7. How many years he went on worrying the tribunals of his country...
8. Some said he was afraid of its getting him into a difficulty with the military authorities...
9. And so it ends in your spoiling canvas with paints, and making a smell in the house; or in keeping tadpoles in a glass box full of dirty water, and turning everybody's stomach in the house...
10. But I was not an eminent traveler – and my way in this world had not led me into playing ducks and drakes with my own life...
11. She had detected Miss Rachel, apparently engaged in appeasing Mrs. Threadgall by showing her some photographs, and really occupied in stealing looks at Mr Franklin...
12. He wondered I had arrived at my time of life without knowing that a doctor's skin was waterproof.
13. He began by going round the premises, outside and in...
14. What he meant by slipping in this extraordinary question unawares...

15. I saw her set off northwards along the coast, after leaving the cottage.
16. Reflection has convinced her that she will best consult her welfare and mine by retracting a rash promise, and leaving me free to make some happier choice elsewhere.
17. I had found the front door locked and bolted, as I had left it at night, when I went to open it, after getting up.
18. ...He started for the Shivering Sand at a rate that my legs had no hope of matching.
19. "Is the person now in the house?" my mistress asked, after waiting a little.
20. The dear little thing is incapable of telling you its motive.
21. ...I heard a frightful yelling on the other side of the courtyard, and at once ran towards the cries, in dread of finding some new outbreak of the pillage in that direction.
22. ... and that, let me tell you, when you have got such a job as mine in hand, is a real comfort at starting.
23. ... Mr. Franklin suggested next extending our inquiries to Miss Rachel...
24. Rosanna Spearman is not in the slightest danger of getting into trouble...
25. She was very particular in choosing a certain quality.
26. ...and poor polite Mr Godfrey had paid the penalty of having been seen accidentally speaking to him.
27. Persons and Things do turn up so veraciously in this life, and will in a manner insist on being noticed.
28. She went straight to Miss Rachel's bedroom, and insisted on being admitted.
29. Second, that they thoroughly understood each other without having previously exchanged a word of explanation on either side.

Ех.2. Перекладіть речення, визначивши функцію герундія.

а) у публіцистичному та науковому стилях

1. The idea of building the election campaign on appeals to social consensus did not justify itself.
2. Kristic is accused of organizing the massacre of as many as 8,000 Muslim civilians after his troops overran the enclave of Srebrenica.
3. Before opening the talks, Kim told Albright, the first U.S. Official he had ever met: "I don't think the three hours of discussions we had yesterday were enough to break the silence of 50 years".
4. Moscow confirmed its resolve to fulfill the agreement on delivering reactors to Teheran.
5. Increasing democratization, especially in former dictatorships such as Argentina and Chile, gave citizens a voice and judicial protection they hadn't had before.
6. Before removing carbon deposits, soften them with kerosene; take care not to scratch aluminium parts.

7. The cost of building houses since 1996 has risen by 39pc, but the cost of buying them has increased by a massive 138 pc.
8. Making these calculation may be a very difficult and time– consuming procedure.
9. They started correlating the properties of these two metals.
10. We have just heard of our professor's having been awarded the order of Olga the princess.

б) у художньому стилі

1. ... unless some necessity should arise for making it public.
2. Herncastle has said nothing that can justify me in speaking to our commanding officer.
3. Still, this doesn't look much like starting the story of the Diamond, does, it?
4. A Reformatory intended to save forlorn women from drifting back into bad ways, after they had got released from prison.
5. We must face the question of the Colonel's motive in leaving this legacy to his niece, for my aunt's sake.
6. After leaving Mr. Franklin and me at the Shivering Sand, Rosanna, it appeared, had turned to the house.
7. The Indians won't risk coming back tonight.
8. Our chance of catching the thieves may depend on our not wasting one unnecessary minute.
9. The questions and answers went swimmingly, and ended in nothing worth mentioning.
10. After breaking out in that way, he abstained from speaking again until he had composed himself.

Ех.3 Перекладіть текст, використовуючи можливі граматичні трансформації. При перекладі якомога частіш використовуйте герундій.

Є в нас такий вираз: "Піти по-англійськи". Вживають його тоді, коли людина хоче залишити вечірку, не порушивши її ходу, не потурбувавши ні господаря, ні гостей. Не берусь стверджувати, що таке правило існує у Великобританії, але в тому, що в цих словах є певний сенс, могла переконатися перша українська Антарктична експедиція, ідо прийняла від британців їх славетну полярну станцію "Фарадей". Господарі ґрунтовно підготували першу групу наших полярників, чемно попрощалися, навіть заплакали, коли їхній стяг спустився з щогли і його місце зайняв наш, взяли з собою тільки свій прапор і відбули. Поставили перед наступниками лише дві вимоги – проводити досліди з тією ж ретельністю, з якою це робили протягом 40 років самі британці, і не забруднювати весільно-біле вбрання шостого континенту.

Це знайшло у наших хлопців повну підтримку. Вони не пролили жодної краплини мастил, не дозволили собі курнути на свіжому повітрі так, щоб вітер розніс по снігу попіл. Рівень досліджень наших фахівців викликав схвальні відгуки науковців багатьох країн. Серед радісних – відкриття, які дозволяють сподіватися на нові родовища корисних копалин, а також цікаві висновки щодо

рибних багатств тутешніх морів. Були й сумні: озоновий шар надзвичайно змарнів.

Континент все більше приваблює мандрівників та романтиків. Тільки на українську станцію "Академік Вернадський" за одне літо прибуло 68 яхт! Хто не мріяв сфотографуватися в обіймах справжнього пінгвіна?

Перші дванадцятьеро українських зимівників вже прибули з далекого континенту. Це була суто чоловіча компанія. Наступна експедиція вирішила інакше – у її складі чотири чарівні жінки. Як вони наважились? Мабуть, не останню роль відіграли розповіді прибулих: станція обладнана сучасними приладами, чудовий бар (кажуть, найкращий на шостому континенті)... Всі ці "дрібнички" роблять працю не тільки ефективною, а й комфортною. Чи треба нагадувати, як важливо в цьому житті "піти по-англійськи"?

2.5. Переклад дієприкметника та дієприкметникових конструкцій

Короткі теоретичні відомості

Дієприкметник I перекладається:

1. Підрядним означувальним реченням зі сполучниками **що, який**.

The pipe-line being built in this region passes under a big lake.

Трубопровід, що будується в цьому районі, проходить під великим озером.

2. Підрядним обставинним реченням.

(While) Considering the matter he encountered many difficulties.

Коли вони обговорювали це питання, він зіткнувся з багатьма проблемами.

Дієприкметник II перекладається:

1. Підрядним обставинним реченням.

Asked if the United States is rendering military aid to the forces opposing the lawful government in that country the senator gave an evasive reply.

На питання про те, чи надають Сполучені Штати військову допомогу силам, які протистоять законному уряду цієї країни, сенатор ухилився від відповіді.

2. Підрядним означувальним реченням.

These are some of the problems dealt with at the conference.

Ось деякі з проблем, що розглядались на конференції.

Деякі дієприкметники I та II мають постійні відповідники в українській мові. Серед них сполучники **provided** "за умови, якщо", **granted** "зважаючи на те що; враховуючи; за умови, якщо дійсно"; прийменники **given** "за наявності; з урахуванням; з огляду; беручи до уваги; зважаючи на; якщо (враховувати, що)", **failing** "за відсутністю", **assuming** "якщо припустити", **considering** "беручи до уваги" та інші.

Given the necessary prerequisites, the talks could bring about a final settlement.

За наявності необхідних передумов, переговори, ймовірно, можуть призвести до укладання кінцевої угоди.

Практичні завдання

Ех.1 **Визначте спосіб перекладу дієприкметника і дієприкметникових зворотів та перекладіть речення.**

1. Faced with an explosion of gang-related crime in the early 1990s, the city of Chicago attempted to take back the streets from street gangs.
2. Addressing the participants in the World Jewish Congress in New York, he not only promised to urge Russia to refuse to sell Iran nuclear technologies, but also declared a USA–imposed trade ban with Teheran.
3. Having prevented such countries as Iraq and North Korea from obtaining nuclear weapon, the Treaty failed to prevent Israel from arming itself.
4. The protracted crisis was too scary and split the middle class.
5. Materials used in mechanical engineering consist chiefly of metals, alloys and plastics, which have almost completely replaced timber largely used in the past.
6. Holding the micrometer with one hand place the anvil against the object being measured.
7. When wiping the engine, see that the kerosene does not get on electric wires, rubberized cooling pipes and rubber cushions of the engine suspension, as oil products destroy rubber and wire insulation.
8. Insulating materials are used for covering electric wires.
9. While considering the matter he encountered many difficulties.
10. Having been read by the scientist, the magazines were returned to the library.
11. Other things being equal, iron will oxidize more rapidly than mercury or silver.
12. Being with a top team and getting paid very little compared to a team, I would go for that because I want to win races. That's the most important thing.

Ех. 2 Перекладіть текст. При перекладі використовуйте конструкції з дієприкметниками теперішнього та минулого часів.

Ювілей з гірким присмаком

Академія наук України була створена у нелегкі для нас часи – при гетьмані Скоропадському. Є щось магічне в тому, що майже половину з цих вісімдесятьох років її очолює Борис Євгенович Патон – вчений, день народження якого співпадав з моментом відкриття цього наукового закладу. І саме ця людина багато в чому визначила обличчя Академії в її найкращі роки, а можливо, і її нинішні проблеми.

З приходом Бориса Євгеновича традиційне спокійне академічне життя, націлене на пошуки вічного й нетлінного, різко змінилося. Науку почали націлювати на вирішення конкретних завдань, які ставило тодішнє суспільство. Вірніше – його військово-промисловий комплекс. Невпізнаними стали й інститути – замість затишних старовинних будов із невеликими лабораторіями почали споруджувати гігантські корпуси, експериментальні заводи, потужні конструкторські бюро.

2.6. Переклад абсолютних конструкцій

Короткі теоретичні відомості

Ці конструкції називаються абсолютними, тому що вони не залежать від будь-якої частини речення, хоча вони не можуть вживатися без нього, оскільки ці конструкції не мають дієслова в особовій формі, тобто присудка.

Найпоширенішою є абсолютна номінативна конструкція з дієприкметником І. При перекладі таких конструкцій має значення її розташування – вона може починати речення, або завершувати його. Така конструкція може вводитись прийменником **with**.

Конструкції, які знаходяться на початку речення, можуть перекладатися:

а) підрядними обставинними реченнями, які вводяться сполучниками **коли, якщо, оскільки**. При перекладі слід з'ясувати, яку саме функцію виконує конструкція (підрядне речення часу, умови, причини).

The last document having been signed the director put it into the safe.

Коли останній документ був підписаний, директор поклав його до сейфу,

б) зворотами з дієприслівником доконаного виду.

His face smiling, John entered Mr. Green's office.

Усміхаючись, Джон увійшов до офісу містера Гріна.

Конструкції, які знаходяться на кінці речення, перекладаються декількома способами:

а) сурядним реченням, яке вводиться сполучниками **і, але, та**.

To my surprise it opened at once, and Davy came out, his cheek grazed and bleeding, his face ghost white, his eyes bulging like calfs.

На мій подив двері відчинились відразу, і Дейві увійшов, та його щока була подряпана і кровоточила, фізіономія бліда, як полотно, очі, виуплені, яку теляти.

б) підрядними обставинними реченнями, які вводяться сполучниками **при чому, оскільки, де** тощо.

The Czech Republic comes in a distant third with average daily trading volume of \$9.5 million.

Чеська Республіка лише на третьому місці, причому середній обсяг денного продажу становить 9,5 мільйонів доларів;

в) окремим реченням.

The Estonian Song Festival, twin event held in July involve thousands of amateur singers and dancers.

На естонському аматорському фестивалі виступають тисячі співаків і танцюристів. В липні відбудеться ще один подібний фестиваль;

г) підрядним означувальним реченням.

Microsoft of the GE is the biggest company in the USA with a market value of \$360 billion.

Після Дженера Електрік Майкрософт є другою за величиною компанією в США, ринкова вартість якої складає 360 мільярдів доларів.

Дуже рідко у англійській мові зустрічається абсолютні конструкції з інфінітивом. Вони перекладаються частіше обставинними реченнями, які вводяться сполучником **причому**.

"Why I haven't seen her before? " Mark asked, unable to take his eyes off the woman ...

"Чому я не бачив її раніше?" запитав Марк, він був не спроможний відвести очі від цієї жінки.

Абсолютні конструкції з Participle II звичайно виконують функції обставини часу або супровідних обставин.

Абсолютні конструкції з Participle II, які стоять на початку речення, перекладаються зворотами з дієприкметником та підрядними обставинними реченнями.

Breakfast served, Mr Brown entered the room.

Коли подали сніданок, містер Браун увійшов до кімнати.

Прикінцеві абсолютні конструкції перекладаються обставинними реченнями або окремим реченням, яке часто приєднується безсполучниково до попереднього.

She pictured him as she had seen him last in the cage that was his prison, his clothes torn and filthy.

Вона уявила собі, коли бачила його в останнє в клітці, яка була його в 'язниці, його одяг був розірваний та брудний.

Абсолютні номінативні конструкції можуть не мати дієслівних форм. До них можуть входити прислівники, прикметники, іменники з прийменником. Такі звороти можуть перекладатись дієприкметниковою конструкцією, сурядним, підрядним, окремим реченням. Важливе значення при перекладі має функція, яку виконує дана конструкція, а також творчий підхід перекладача.

Практичні завдання

Ех.1 Перекладіть речення, визначивши адекватний спосіб перекладу абсолютних конструкцій.

1. Lisa, her feet aching from the six-mile bike stretched out under the tree to rest.
2. Six boys came over the hill half an hour early that afternoon, running hard, their heads down, their forearms working, their breath whistling.
3. He could see two other boys down below, the ball going back and forth between them as if they were bowling on the grass, and Glennie's crew-cut head looking like a sea urchin.
4. She found the book interesting, her curiosity about the life of the professional player growing from page to page.
5. Many Anglophiles, their daily schedules rearranged, watched the satellite broadcasts of the royal weddings of Charles and Diana and of Andrew and Sarah.
6. The time having elapsed, the teacher collected the exams.

7. Earlier this year they fought a bitter struggle for control of Montana, New Zealand's largest wine maker – with Allied Domecq ultimately prevailing.
8. Since then it acquired more than 20 wine producers the biggest being Beringer of California, which cost \$1.7 billion last year.
9. With short-term economic prospects in the East still looking grim, analysts don't expect any of its foreign ventures to emerge as major money-spinners for the next year or two.
10. You see, with 150.000 people working in 150 different countries, we can make the world seem like a pretty small place.
11. "With the ruble no longer falling as sharply as it once did, other assets will rise as well", says Mr Broone.
12. In the mid-1990s, with gross domestic product rising more than 6% a year, investors made few demands.
13. Chemapol posted a loss of 8.8 billion Korunas for 1998, with assets shrinking to 4.2 billion korunas.
14. In the early days of transition, bank financing was scarce and with inflation rates high.

Ex.2 Перекладіть речення, пояснивши спосіб передачі безособових форм дієслова.

1. Testing the insulating oils is carried out by means of the electrodes prescribed.
2. First designed for solving mathematical problems, computers soon paved the way for a new field of science – cybernetics that studies general principles of control both in live and non-live systems.
3. The development of a control computer begins with the study of the objects or units to be controlled. This is followed by the development of working hypotheses about the character of processes taking place in the units, and finally, elaboration of control algorithms.
4. The unit being controlled has transducers, which determine the initial conditions and values in the equations being solved.
5. Bierstedt (1965) expressed doubt that very much social behavior actually rests upon the calculative rationality some exchange theorists seem to impute to it.
6. Having distinguished between social and economic exchange theory, the rest of this chapter will deal exclusively with social exchange.
7. It is at this point that a behaviorist analysis of self-knowledge becomes most important and, unfortunately, is most likely to be misunderstood.
8. Market-driven thinking is sweeping the globe.
9. American companies are more sophisticated and much more capable in many dimensions, including marketing techniques, technology, experience and access to a lot of high quality products.
10. "Made in America" is still a high-powered statement.

2.7. Переклад модальних дієслів

Короткі теоретичні відомості

При перекладі важливе значення має не тільки правильна передача змісту речення, але і її модальності, тобто відношення висловлювання до реальності.

can (could)

Найчастіше модальне дієслово **can** вживається у значенні, що передає вміння, здатність чи об'єктивну можливість вчинити дію і перекладається словами **могти, вміти**.

Крім свого основного значення, дієслово **can** (у стверджувальній формі) виражає припущення і перекладається словами **можливо, може** тощо чи сумнів (в питальній чи заперечній формі) і перекладається словами **невже, не може бути щоб** тощо. Форма **could** передає меншу впевненість припущення чи сумніву.

The trouble was I couldn't concentrate too hot.

Як на зло, я ніяк не міг зосередитись.

- *You can't even ride a horse!*

- *Who can't? Sure I can. Certainly I can!*

- *Ти ж навіть верхи не вмієш їздити!*

- *Хто –я? Ще й як умію. Що тут вміти!*

may (might)

Дієслово **may** найчастіше виступає в значенні вірогідного припущення і перекладається словами **можливо, ймовірно**. Форма **might** вказує на меншу форму припущення, на сумнів.

Why are you awake, may I ask?

А чого це ти, дозволь спитати, не спиш?

Or you may end up in some business of tice throwing paper clips at the nearest stenographer.

Чи, може, осядеш у якійсь конторі й жбурлятимеш скріпками в стенографістку, що сидітиме навпроти?

must

Основне значення **must** – повинність. Крім того дієслово **must** у стверджувальній формі часто вживається в значенні припущення зі значною частотою впевненості і перекладається словами **повинно бути, ймовірно** тощо.

I must make no mistakes. – Я не повинен робити помилок.

I must have been drunken than I thought. *Мабуть, я був п'яніший, ніж думав.*

should, ought to

У функції модальних дієслів **should** та **ought to** найчастіше виражають пораду чи побажання і звичайно перекладаються **слід, потрібно, варто** тощо.

He told us we should always pray to God – talk to Him and all – whenever we were.

Він сказав нам, що ми завжди повинні молитись Богу – просто зв'язатися Всевишньому будь-коли і будь-де.

That's what he'd told me I ought to do. Саме це він порадив мені минулого разу.

Перфектна форма інфінітива після цих модальних дієслів відносить дію до минулого часу.

You should have heard the crowd, though, when he was finished. А почули б ви оте ревище, коли він закінчив грати.

to be

Дієслово **to be** в сполученні з інфінітивом має модальне значення і може виражати:

1) повинність, обумовлену домовленістю чи планом; перекладається звичайно за допомогою **повинен** чи дієсловом в майбутньому часі.

He was to come earlier. – Він мав прийти раніше;

2) можливість, у цьому випадку дієслово **to be** вживається з пасивною формою інфінітиву.

This statement is not to be misinterpreted. Це твердження слід розуміти вірно;

3) **намір, бажання** – в умовних реченнях; при перекладі інколи потрібно вводити займенник **ми в** неозначено-особовому значенні.

There is a clear imperative before us all: to stand together against the common danger if our nation and the world are to avoid even greater catastrophe.

Перед нами стоїть чітке завдання: об'єднатись перед спільною небезпекою, якщо наша країна і світ у цілому бажають уникнути більшої катастрофи.

to have

Дієслово **to have** з інфінітивом означає повинність, викликану силою обставин, необхідністю. Українською мовою, як правило, перекладається **змушені були (будемо), доводиться, слід, повинний**.

I wear a crew cut quite frequently and I never have to come it much.

Зазвичай, я підстригаюсь коротко, і зачісуватись мені майже не доводиться.

Слід мати на увазі, що в англійській мові для вираження модальності ширше використовуються модальні дієслова, ніж в українській.

Практичні завдання

Ех.1 Порівняйте англійські речення з модальними дієсловами та їх переклад на українську мову. Визначте, коли модальне дієслово передається: а) модальним дієсловом; б) модальним словом чи часткою; в) іншим способом.

1. That is the only road on which they *can* get up tanks, or artillery or even more a truck toward the pass which I attack. Це єдиний шлях, яким вони можуть підтягти танки, артилерію чи хоча б ваговози до перевалу, де я буду наступати.
2. "I *would* not disturb her," – Rafael said. "Я б волів не чіпати її", – сказав Рафаель.

3. "I *can* use dynamite", said the man with carbine. "Динаміт мені згодиться", сказав чоловік з карабіном.
4. "It *must* have been very hard at the train", Anselmo said. "Так, видно той поїзд вам дався нелегко", – сказав Ансельмо.
5. I understand what you *may* be forced to do through my putting conditions. Я розумію, на який ризик наражаю вас своїми умовами,
6. You *should* have seen her when we brought her from the train. Ти б подивився, яка вона була, коли ми привели її сюди.
7. Yes, we will *have to* fight. Так, нам доведеться воювати.
8. "I have not told you anything you *must* do", Robert Jordan said to him. "Я не наказував, що тобі робити", – сказав Роберт Джордан.

Ех.2 Перекладіть речення, визначивши адекватний спосіб перекладу складних модальних присудків з перфектним інфінітивом.

1. How he *would have liked* to give each of the children a stout pair of shoes, the boys a warm cap, the girls a pretty hood.
2. Had she been dressed in the trailing skirts of a woman of fashion she *would have made* a fitting companion for a man the height of the Senator.
3. He *would have married* her if he had not died.
4. He *could have done* it. I don't believe you".
5. Let me say that she *can hardly have been* a very good woman...
6. He *could have guessed* about that.
7. It was a little dress that *couldn't have cost* much money.
8. He *might have known* all the rooms in the house, nothing would surprise him.
9. She *must have been* a spectacle, people *must have stared at* her.
10. He touched his coat gently; he *must have been carrying* the notebook there.
11. He *might have lost* his temper.
12. My honorable friends will *have heard* the tremendous news broadcast throughout the world.
13. Several very curious accidents have happened in the last few days. You will *have heard* – no, perhaps you will not. You only arrived yesterday, did you not?

Ех.3 Перекладіть текст, звертаючи увагу на передачу модальних дієслів.

Thomas Hudson had studied tropical storms for many years and he could tell from the sky when there was a tropical disturbance long before his barometer showed its presence. He knew how to plot storms and the precautions that should be taken against them. He knew too what it was to live through a hurricane with the other people of the island and the bond that the hurricane made between all people who had been through it. He also knew that hurricanes could be so bad that nothing could live

through them. He always thought, though, that if there was ever one that bad he would like to be there for it and go with the house if she went.

The house felt almost as much like a ship as a house. Placed there to ride out storms, it was built into the island as though it were a part of it; but you saw the sea from all the windows and there was good cross ventilation so that you slept cool on the hottest nights. The house was painted white to be cool in the summer and it could be seen from a long way out in the Gulf Stream. It was the highest thing on the island except for the long planting of tall casuarina trees that were the first thing you saw as you raised the island out of the sea. Soon after you saw the dark blur of casuarina trees above the line of the sea, you would see the white bulk of the house. Then, as you came closer, you raised the whole length of the island with the coconut palms, the clapboarded houses, the white line of the beach, and the green of the South Island stretching beyond it. Thomas Hudson never saw his house, there on that island, but that the sight of her made him happy. He always thought of the house as her exactly as he would have thought of a ship. In the winter, when the northern blew and it was really cold, the house was warm and comfortable because it had the only fireplace on the island. It was a big open fireplace and Thomas Hudson burned driftwood in it.

2.8. Переклад емпатичних конструкцій

Короткі теоретичні відомості

Емфаза – виділення будь-якого елементу висловлювання для підсилення виразності мовлення. Різні засоби вираження емпози можна знайти як в стилі художньої прози, так і в газетно-публіцистичному стилі, оскільки обидва мають сильне емоційне забарвлення. До найбільш вживаних емпатичних конструкцій відносяться:

- 1) емпатичні конструкції, що вводиться **it**. В такому випадку емфаза звичайно передається лексичними засобами **same, якраз** тощо

It is the gravitation that makes the satellites move round the earth.

Саме гравітація примушує супутники рухатись навколо Землі;

- 2) емпатичні конструкції **This is what (where, when, why, how)**, які передаються такими лексичними засобами, як **ось, саме** тощо.

That's when world war broke out in the electronics industry.

Саме тоді розпочалась світова війна в електронній промисловості;

- 3) емпатичні підметові підрядні речення для передачі емпози, в яких при перекладі найчастіше перебудовується все висловлювання таким чином, що на перше місце виноситься предикативна частина присудку.

What you are seeking is a quiet revolution.

До чого ви прагнете, це тиха революція (Прагнете ви перш за все здійснити тиху революцію).

Практичні завдання

Ех.1 Перекладіть речення, визначивши вид емпатичної конструкції.

1. It is here that thorough analysis is most desirable.
2. This is where I find the drawbacks of his variant of translation.
3. It's this assumption, which makes it possible to ground the urgency of this topic.
4. It is at this point that a behavioristic analysis of self-knowledge becomes most important and, unfortunately, is most likely to be misunderstood.
5. What distinguishes the human species, however, is the development of a culture, a social environment that contains the contingencies generating self-knowledge and self-control.
6. It was Pablo who blew up the train at Arevalo.
7. This is why they walked up the road together to the man's shack and gone in through its open door.
8. That is how I should do it. That is what we cannot have.
9. What's clear from government statistics is that crime has risen by nearly 10 percent across France since January.
10. All that remained was the speech.

2.9. Переклад еліптичних конструкцій

Короткі теоретичні відомості

Еліптичні конструкції виражають думку в скороченій формі. При перекладі ця думка має бути розгорнутою.

1. Еліптичні конструкції ***if any, if anything, if at all, if ever, if only, if then*** мають експресивно-підсилююче значення і передаються українською мовою підрядними умовними реченнями, що вводяться сполучниками ***якщо і, хоча і***, прислівниками типу ***взагалі, майже*** чи описово.

If anything, investment is slowing, despite Schroder's assurance.

У будь-якому випадку, не дивлячись на запевнення Шрьодера, темп надходження інвестицій уповільнюється.

2. Еліптичні конструкції, що вводяться сполучниками ***whatever, however***, у яких відсутній присудок (інколи підмет) перекладаються повними підрядними реченнями зі сполучниками ***який би не, яким би не***.

Whatever the problem we can solve it.

Якою би не була проблема, ми можемо її вирішити.

3. Еліптичні підрядні речення, що складаються зі сполучення ***if + дієприкметник II*** (чи прикметник) перекладаються підрядними обставинними реченнями.

There is a danger that the scaffolders' dispute, if unresolved, will prompt sympathy actions by other workers throughout the building industry.

Існує небезпека, що якщо не вирішити проблему з ризикувальниками, інші робітники будівельної промисловості перейдуть на їх бік.

Практичні завдання

Ех.1 Перекладіть речення, звертаючи увагу на способи перекладу еліптичних підрядних речень.

1. Objections to this plan, if any, should be reported to the committee at once.
2. Very little, if anything, could be advanced in the defense of his policy.
3. Our people have to submit to new taxation, however high.
4. If considered from this point of view, the problem takes on a new aspect.
5. But the decision, if logical, requires a measure of courage.
6. This construction, though useful, is not used on a wide scale.
7. Whatever the shape of the magnet, it has two poles.
8. The nucleus determines the radioactive properties, if any, of the atom.
9. Though a quarter of million miles away, the Moon is our nearest neighbour in space.
10. Whatever the shape and size of the body, – it is always possible to find one point at which a force equal and opposite the weight of the body can be applied so that the body will remain at rest.

2.10. Переклад означеного та неозначеного артиклів

Короткі теоретичні відомості

Переклад артикля на українську мову вимагає обов'язкових трансформацій у зв'язку з відсутністю цієї службової частини мови в українській мові. Саме тому при перекладі артиклів (*a, the*) задля збереження прагматичного потенціалу вихідного тексту слід використовувати такі трансформації:

- а) заміна частин мови;
- б) вилучення;
- в) додавання.

There was silence for a moment, then the men heard the frightened child again.

На якусь мить запала тиша, потім чоловіки знову почули той самий зляканий голос дитини.

Практичні завдання

Ех.1. Перекладіть речення.

1. There were only two American at *the* hotel.
2. *The* room was on the second floor facing the sea.
3. *The* rain dripped from the palm trees.
4. *The* American wife stood at the window looking out.
5. Hammond stuffed *the* cigar-case back.
6. The three men waited in silence while she mopped up *the* water with a duster.
7. In *the* evening he sat in his armchair chattering to her, or listening as she read the newspaper to him.

8. All *the* spectators who crowded the galleries looked on with burning interest.
9. But what *a* fool – what *a* fool he had been not to bung any glasses!
10. But *the* dust came slowly, spreading like a slow train over the water.
11. Is that *the* mill? he asked. Yes.
12. Now in the night he lay and waited for *the* girl to come to him.

2.11. Переклад асиндетичних іменникових словосполучень

Короткі теоретичні відомості

Асиндетичні іменникові словосполучення (AIC) – це конструкції, що складаються із двох, трьох і більше іменників, які функціонально виступають як словосполучення, наприклад:

Student groups – студентські групи;

School reform – шкільна реформа.

Незалежно від кількості компонентів чи їхньої структури члени групи завжди залежать один від одного і, відповідно, підпорядковуються один одному. Вони функціонують як означуваний/головний компонент (ядро), і як означувальний компонент (ад'юнкт).

При перекладі AIC слід використовувати такі трансформації: описовий переклад; додавання; компресія (чи вилучення); перестановка; заміна.

Profits drive – гоніння за прибутком (додавання);

Article patent – патент на вибір (додавання);

Efficient public transport system – рентабельна система комунального транспорту (перестановка);

Liberation movement – визвольний рух (заміна частин мови);

The Wednesday black belt – пояс повного затемнення сонця в середу (описовий переклад).

Практичні завдання

Ех.1 Проаналізуйте та перекладіть асиндетичні іменникові словосполучення.

а) двокомпонентні

1. Finance minister
2. Policy issues
3. Development issues
4. A government budget
5. Economics professor
6. Service sector
7. Car manufacturer
8. Internet use
9. Labor government
10. Government allegations
11. Deputy chairman
12. Budget problem

13. Business possibilities
14. Supermarket shelves
15. Minority languages
16. The Justice Department
17. Long-range investment
18. The Security Council
19. University scholars
20. Tax-sheltered investment
21. Death threats
22. Superstar status
23. Government campaign
24. Communication market
25. A barometer reading
26. Inventory shrinkage

б) трикомпонентні

1. Farm support spending
2. Oil price worries
3. The World Trade Organization
4. Internet access market
5. room temperature sensor
6. air flow rate
7. heat pump system
8. sensor detection sensitivity
9. radiation alarm system
10. telephone earth line
11. earth leakage breaker
12. dominant telephone service provider

в) чотири компонентні

1. Race Relations Employment Advisory Service
2. radar airborne weather system
3. a next generation video game system
4. 12 million dollar book deal
5. ABC-scale Rockwell machine

Ех.2 Перекладіть текст на англійську мову, звертаючи увагу на передачу АІС.

Високошвидкісний Інтернет від "Укртелекому"

13-16 квітня 2004 року у Київському міжнародному виставковому центрі "ЕкспоПлаза" проходила третя спеціалізована акція Електронна Україна".

В урочистій церемонії відкриття взяли участь перший заступник голови Державного комітету зв'язку та інформатизації України Леонід Нетудихата, перший заступник голови ДКЗІУ у зв'язках з Верховною Радою України Олег Проживальський, в.о. голови правління ВАТ Укртелеком" Григорій Дзекон.

У рамках "Електронної України" відбулася галузева виставка телекомунікацій, мереж web-ехнологій "Телеком & Інтернет 2004", у якій традиційно брало участь ВАТ "Укртелеком". На стенді товариства були представлені найпопулярніші інтернет-послуги від "Укртелекому":

- відкритий доступ до Інтернету по телефонній лінії (dial-up);
- RadioSpot ("РадіоСпот") – високошвидкісний бездротовий інтернет-доступ за технологією Wi-Fi;
- xDSL-з'єднання – високошвидкісний цифровий абонентський доступ до Інтернету.

Одним із головних пріоритетів розвитку товариства є перетворення його нових послуг на еталони надійності, зручності отримання та використання, на еталон якості обслуговування споживачів.

Відкритий доступ до Інтернету через телефонну лінію (dial-up)

Відкритий доступ – оновлена послуга безпарольного доступу до Інтернету через телефонну лінію за допомогою модему (dial-up). На відміну від існуючих дотепер аналогічних послуг клієнт не має потреби купувати інтернет-картку або укласти договір з інтернет-провайдером. А завдяки кількості вхідних ліній та їх підтримці найсучаснішим протоколом V.92 "Відкритий доступ" став найзручнішою інтернет-послугою.

Безпарольний доступ спочатку був впроваджений лише у Києві, де він досить швидко набув популярності. Трохи більше ніж за рік послуга зайняла лідируючі позиції на насиченому столичному ринку Інтернету, а кількість її користувачів сягнула майже 50 тисяч.

Зважаючи на популярність, безпарольний доступ активно впроваджується в усіх регіонах України. Вже сьогодні ця послуга від "Укртелекому" доступна мешканцям ще шістнадцяти областей – Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Запорізької, Кримської, Луганської, Миколаївської, Одеської, Рівненської, Севастопольської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Херсонської та Черкаської. Найближчим часом безпарольний доступ до Інтернету планується впровадити в усіх обласних центрах України.

Інтернет-сайт послуги "Відкритий доступ" (open, ukrtelecom.ua.) дозволить користувачам та партнерам ВАТ "Укртелеком" суттєво скоротити час на ознайомлення з тарифами та умовами надання послуг, отримати послуги за спрощеними процедурами.

РадіоСпот – високошвидкісний бездротовий інтернет-доступ за технологією Wi-Fi

"РадіоСпот" – принципово нова послуга бездротового доступу до Інтернету або до локальної корпоративної мережі за технологією Wi-Fi. Вона дозволяє оперативно отримати високошвидкісний доступ до Інтернету з ноутбука або кишенькового комп'ютера в таких місцях, де це було раніше неможливо або надто складно та дорого:

- під час подорожі та відпочинку – на вокзалах, в аеропортах, готелях, кафе, ресторанах, торговельних центрах;

– під час відвідання виставок та конференцій, в інших громадських місцях.

Технологія Wi-Fi передбачає встановлення невеличкої за розмірами базової станції у будь-якому приміщенні. Пропускна спроможність базової станції – майже 11 Мбіт/с. Це дозволяє користуватись Інтернетом одночасно будь-якій кількості людей за умови, що ноутбуки або кишенькові комп'ютери обладнано Wi-Fi-адаптером. Активація послуги відбувається за допомогою скетч-карток різних номіналів та вартості.

"Укртелеком" у межах партнерської програми забезпечує встановлення обладнання, здійснює його обслуговування та облік наданих послуг.

Інтернет-сайт послуги "РадіоСпот" (radiospot.ukrtelecom.ua) дозволить користувачам та партнерам ВАТ "Укртелеком" суттєво скоротити час на ознайомлення з тарифами та умовами надання послуг, отримати послуги за спрощеними процедурами.

DSL–з'єднання – високошвидкісний цифровий абонентський доступ до Інтернету

Скориставшись цією послугою, абонент отримує постійно виділену лінію для доступу до Інтернету плюс лінію для телефонного зв'язку. Тобто одночасно по одній лінії, на якій раніше працював лише телефон, утворюються два незалежних цифрових канали – для доступу до Інтернету та телефонного зв'язку.

Голос (по телефонному каналу) передається цифровим потоком 64 Кбіт/с, що гарантує високу якість звучання та надійне функціонування, будь-якого додаткового обладнання (факс, модем тощо). Абонент може одночасно розмовляти по телефону та користуватись Інтернетом. Проте в той час, коли абонент не розмовляє по телефону, швидкість доступу до Інтернету збільшується за рахунок використання телефонного цифрового потоку для передачі Інтернет-даних.

Ех. 3 Перекладіть текст на англійську мову. При перекладі по можливості використовуйте АІС.

Український фондовий ринок: кілька штрихів для роздумів інвестора

1996–й можна сміливо назвати роком започаткування українського фондового ринку. Приватизуються цікаві державні підприємства, які в майбутньому можуть стати "блакитними фішками" фондового ринку. Тоді ж почала активно діяти Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, якій надане нормотворче право на регулювання правових засад цього фінансового поля. Нинішнього року привабливість інвестиційного ринку України зростає, він стає одним з найбільш потенційно прибуткових "emerging markets". Свідчить про це поява на ринку великої кількості інвестиційних установ, фінансових посередників. Приватизовано цілий ряд підприємств енергетичної, металургійної, машинобудівної та інших, привабливих для

інвестора, галузей народного господарства. Комісія з цінних паперів та фондового ринку видала 89 з 800 ліцензій на здійснення посередницьких операцій з цінними паперами.

Інфраструктура фондового ринку міцнішає. Поряд з бездіяльною Українською фондовою біржею (УФБ), починає набирати оберти Асоціація "Позабіржова фондова торгівельна система" (ПФТС), на якій обсяги торгів досягають протягом тижня 11-12 млн гривень (або \$6–6,5 млн). Але гальмує розвиток ринку його інформаційна непрозорість, тобто недосконалість процесу звітування тих, хто торгує цінними паперами. Адже поки що фінансовий посередник законодавче не зобов'язаний звітувати ані Державній комісії з цінних паперів, ані ПФТС, ані УФБ. Найбільш інформаційно привабливими для потенційного інвестора є котировки ПФТС, хоч без допомоги фахівця тут не обійтися. Навіть коли оператор звітує про укладену угоду, ніхто не може з достовірністю стверджувати, що ця угода відбулася.

Нині приватні компанії складають понад десять фондових індексів, які можуть стати у нагоді потенційному інвестору. З них найбільш відомі – ProU-50, Wood-15, KAC-20, CSFB Ukr-20 та інші. Наприкінці серпня цього року "Українська інвестиційна газета" за участю фірми "Делойт і Туш" склала всеукраїнський Рейтинг 100 ВАТ, де за показниками валового доходу, прибутку, вартістю експорту та за ринковою капіталізацією ранжуються сто провідних компаній України.

Отже, фондовий ринок України, незважаючи на свою інформаційну непрозорість, а відтак – і надризикованість, стає все більше й більше прибуткове привабливим для потенційного інвестора. Поки що основна маса інвестицій – портфельні. Але є надія, що ринок набере обертів і в найближчому майбутньому запрацює на повну потужність, завдяки активній нормотворчій діяльності Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку, а також за підтримки приватного капіталу. Будуть створені передумови для залучення інвестицій в обсягах, потрібних для народного господарства України.

2.12. Переклад речень із заперечними конструкціями

Короткі теоретичні відомості

Як відомо, в англійському простому реченні може бути тільки одне заперечення, тоді як в українському їх може бути декілька.

He never forgot mistakes made by anybody.

Він нікому ніколи не пробачає жодної помилки.

У складному англійському реченні заперечення можуть бути як в головному, так і в підрядному реченні. У цьому випадку можливі два варіанта перекладу – в заперечній та стверджувальній формі.

Інколи заперечення, виражене часткою **not** чи словами **neither ... nor, not only never**, викликає інверсію.

Прислівник **never** нерідко вживається як категоричне заперечення і в таких випадках перекладається **жодного разу**.

I spent the morning with him, but he never spoke to me.

Я провів з ним цілий ранок, але він жодного разу не заговорив.

Сполучення **not until** перекладається антонімічно і з додаванням слів **лише** чи **тільки**. У тому випадку коли until є сполучником, у перекладі додається сполучення **тільки тоді (коли)**.

Заперечні речення часто бувають емпатичними за своїм характером. Емфаза нерідко утворюється за допомогою заперечного займенника **no** біля іменника як в однині, так і в множині.

No man is not worth the Stella's knowing.

Немає такої людини, яка б не заслужила уваги Стелли.

Емфаза може передаватись за допомогою підсилюючого слова **звісно**, а також за допомогою антонімічного перекладу. В англійській мові також розповсюджена особлива структурна форма ствердження за допомогою двох заперечень: заперечної частки **not** і прикметника, прислівника чи сполучника з заперечним префіксом. Ці два заперечення взаємовиключають одне одного і все висловлювання є ствердженням.

It was not unnatural if Gilbert felt a certain embarrassment, and I was too busy preventing myself from laughing to think of anything to say.

Та й було б не дивно, якби Гілберт почувався децю збитим з пантелику, я також не знав, що сказати, тільки зі всіх сил намагався утриматися від сміху.

Заперечну семантику мають також і деякі повнозначні дієслова – **(to fail, to lack, to neglect, to ignore, etc)**. Вони можуть перекладатись словом із запереченням **не**.

Практичні завдання

Ех.1 Перекладіть речення, визначивши адекватний спосіб перекладу конструкцій з запереченням.

1. Lucy lay motionless and did not seem to have strength to speak, so for a while we were all silent.
2. I do not suppose there will be much of interest to other people, but it is not intended for them.
3. I shall say nothing of Jonathan's journal unless he asks me.
4. I must only try in the future to show that I am not ungrateful for all his goodness to me in sending to me such a lover, such a husband, and such a friend.
5. No man knows till he suffered from the night how sweet and how dear to his heart and eye the morning can be.
6. This gave me a fright, for if there is no else in the castle, it must have been the count himself who was the driver of the coach that brought me here.
7. I said nothing, but went to tell the keeper to report to me if there were anything about him during the day.
8. Never did I imagine such wrath and fury, even in the demons of the pet.
9. Why, there is hardly a foot of soil in all these regions that has not been enriched by the blood of men.

10. And there is merely the stream of Esk, running between banks of sand.
11. When I saw that her spirit had failed, I at once took advantage of her reaction to make a diagnosis.
12. After all, however, there is nothing like custom, for neither Bilder nor his wife thought any more of the wolf than I should of a dog.
13. Unless they heal nothing a day or two, I shall insist on the doctor seeing about them.
14. She charms me, and for her, but not for you or business, I come.
15. A stone falling from the window would fall a thousand feet without touching anything!
16. He wrung my hand, and taking up his hat, went straight out of the room without looking back, without a tear or a quiver or a pause; and I am enraging like a baby.
17. Never did I see such baffled malice on a face. And never, I trust, shall such ever been seen again by mortal eyes.
18. This was the one that he carried his robe in and it should not be very full.

Ex.2 Перекладіть речення, визначивши вид заперечення.

1. No forced dismissals, no plant closing", said Klaus Franz, Chairman of the Opel workers council.
2. By all accounts Dr. Mendelson didn't play an active role in the malfeasance at Enron or Im Clone.
3. There was no clear evidence of wrong doing by him.
4. He adds, "I have never seen distraught. He had his eye on the ball".
5. Mr Bush rose to ask if anybody had questions. Nobody did.
6. The subscript "I" means that no grid current flows in the stage.
7. The class B modulator tubes cannot operate with greater than 50 percent efficiency.
8. Most RF amplifiers do not operate into a perfect load.
9. Not all electrons pass through the screen on their way to the plate.
10. No attempt is made to illustrate the typical driving current on the grid of the tube.
11. Not all high tech companies are clunkers.
12. Despite intensifying concerns about a soft yuletide shopping season US consumers opened their pockets readily in November.
13. Religion? No, that's got nothing to do with Christmas.
14. Many hotels are shuttered early on Christmas Eve and don't reopen until two days later.
15. They offered us a room. Not only a room but also hospitability.

III. ЛЕКСИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ

3.1. Лексичні трансформації при перекладі

Короткі теоретичні відомості

Прийоми логічного мислення, за допомогою яких розкривається значення іншомовного слова в контексті та наступні зміни, що відбуваються при перекладі лексичних одиниць з метою досягнення його адекватності називаються **лексичними трансформаціями**. Полюжин М.М., розрізняє дев'ять видів лексичних трансформацій:

- 1) диференціація значень;
- 2) конкретизація значень;
- 3) генералізація значень;
- 4) смисловий розвиток;
- 5) антонімічний переклад;
- 6) цілісне перетворення;
- 7) компенсація втрат при перекладі;
- 8) додавання слів (з лексичних причин);
- 9) вилучення слів (з лексичних причин).

Як правило лексичні трансформації не існують окремо, а поєднуються одна з одною: прийоми смислового розвитку і цілісного перетворення часто вимагають доповнення або вилучення слів оригіналу, диференціація значення слова супроводжується і його конкретизацією.

Диференціація значень

Існує багато слів в англійській мові з широкою семантикою, які не мають прямої відповідності в українській мові і тому не завжди перекладач має право конкретизувати те, що навмисно виражено не дуже конкретно в оригіналі. Часто в українській мові відсутнє одне слово, з допомогою якого можна передати значення англійського слова повністю, а існує декілька слів, кожне із яких має лише часткове значення англійського.

They sharks came. But they did not come as the Mako had come.

Акули підпливли ближче, та нападали вони не так, як Мако.

Конкретизація значень

Суть цієї трансформації полягає у заміні ширшого поняття, вираженого англійським словом, вужчим у перекладі.

It is at this point that we turn to more financial problems.

Саме тут ми переходимо до обговорення фінансових проблем.

So umn, can you do a little thing and bump us up to the first class?

Отже, будьте ласкаві зробити нам невеличку послугу і зарахуйте нас до першого класу.

Генералізація значень

Генералізація (узагальнення) – це лексична трансформація, внаслідок якої слово вужчої семантики в оригіналі замінюється словом ширшої семантики.

The objects exhibit high firmness.

Ці предмети характеризуються значною міцністю.

He extracted every ounce of his emotion.

Він показав усю свою емоційність.

Смисловий розвиток

Прийом смислового розвитку полягає у заміні при перекладі еквіваленту, значення якого є логічним розвитком значення слова, що перекладається.

She dropped her handkerchief. – Вона випустила з рук носовичок.

Цілісне перетворення

Суть прийому цілісного перетворення полягає у передачі змісту оригіналу засобами української мови, що не є словниковими відповідниками, враховуючи контекстуальне значення слів, мовленнєві норми та традиції мови перекладу. Зміст інформації перекладається не по елементах, а повністю, що призводить до втрати зв'язку між значеннями слів в англійській та українській мовах.

I'm hot very hungry. – Мені не дуже хочеться їсти.

He hits the longest ball. – Так далеко ще ніхто не кидав.

Forget it. – Не варто говорити про це.

Компенсація втрат при перекладі

Компенсацією втрат при перекладі слід вважати заміну елемента оригіналу, який не можна передати формальним елементом цільової мови у відповідальності з загальним ідейно-художнім характером оригіналу. Компенсація може мати семантичний або стилістичний характер.

He spat into ocean and said. – **Eats** that Galonos. And make a dream you 've killed a man.

Він харкнув в океан, і сказав: "Зжеріть і це, galonos. І уявіть собі, ніби ви зжерли людину".

Додавання слів при перекладі

Трансформація додавання полягає у додаванні до загального смислу в перекладі лексичних елементів, що відсутні в оригіналі для правильної передачі змісту речення, що перекладається, та дотримання мовленнєвих норм і традицій, що існують в культурі цільової мови.

control gain – коефіцієнт підсилення системи керування;

wet grip – зчеплення шин з вологою поверхнею дороги.

Вилучення слів при перекладі

У процесі перекладу з лексичних причин можуть бути вилучені деякі слова оригіналу. Вилучати можна лише ті елементи, що, певним чином, дублюються в оригіналі за нормами мови оригіналу, або передача яких мовою перекладу може порушити норми останньої.

This is an apt remark to make. – Це є влучне зауваження.

Антонімічний переклад (формальна негативація)

Суть антонімічного перекладу полягає у заміні при перекладі форми слів або словосполучень на протилежну (позитивна – на негативну і навпаки), а зміст одиниці, що перекладається, залишається в основному подібним.

Shut the window to keep cold air out.

Закрийте вікно, щоб не напустити холоду.

Практичні завдання

Ех. 1 Проаналізуйте виділені слова і словосполучення та поясніть причини, що визначають необхідність розширення значення при перекладі. Знайдіть найвдаліші українські відповідники та перекладіть речення.

1. A little before nine o'clock, I *descended to the ground floor* of the house.
2. I want to say *a word* to you in private, Mr. Hartright.
3. *No hanging bill*.
4. "Go home all of you to dinner", said the schoolmaster, "except Jacob. Jacob must stay where he is; and the ghost may bring him *his dinner*, if the ghost pleases".
5. I saw Miss Halcombe *change colour*, and look a little uneasy.
6. *It killed me*.
7. And he briefly narrated *what the maid had seen*, and showed the broken stick.

Ех. 2 Перекладіть речення, застосовуючи прийом смислової конкретизації чи диференціації значень виділених слів і словосполучень.

1. The moon *was full and broad* in the dark blue starless sky.
2. It was by this time about nine in the morning, and the first fog of *the season*.
3. If you really want to hear about, the first thing you'll probably want to know is where I was born, and what my *lousy* childhood *was* like.
4. We always had the *same meal* on Saturday nights at Pencey.
5. If one had *to miss a meal*, what comfort in the knowledge that others had to miss it too?
6. My mother had *left* her chair in her agitation and gone behind it in the corner.

Ех. 3 Знайдіть слова, які потребують генералізації чи конкретизації значення. Перекладіть текст.

What does labelling involve?

This product meets the requirements for the TCO'01 scheme which provides for international and environmental labelling of personal computers. The labelling scheme was developed as a joint effort by the TCO (The Swedish Confederation of Professional Employees), Naturskyddsforeningen (The Swedish Society for Nature Conservation) and NUTEK (The National Board for Industrial and Technical Development in Sweden). The requirements cover a wide range of issues: environment, ergonomics, usability, emission of electrical and magnetic fields, energy consumption and electrical and fire safety.

The environmental demands concern restrictions on the presence and use of heavy metals, brominated and chlorinated flame retardants, CFCs (freons) and chlorinated solvents, among other things. The product must be prepared for recycling

and the manufacturer is obliged to have an environmental plan which must be adhered to in each country where the company implements its operational policy.

The energy requirements include a demand that the computer or display, after a certain period of inactivity, shall reduce its power consumption to a lower level in one or more stages. The length of time to reactivate the computer shall be reasonable for the user.

Labelled products must meet strict environmental demands for example, in respect of the reduction of electric and magnetic fields, physical and visual ergonomics and good usability.

Ex.4 Перекладіть речення, використовуючи прийом смислового розвитку та вказуючи його характер.

1. *Something jarred in me almost painfully while he was speaking his light farewell words.*
2. *At last he found his voice.*
3. *I don't think she's living here at the moment. Her bed wasn't slept in.*
4. *A carpet was on the floor, so thick and soft that it felt like piles of velvet under my feet.*
5. *His beardless face was thin, worn, and transparently pale, but not wrinkled.*
6. *I never moved and never spoke.*
7. *On this night, however, as soon as the cloth was taken away, he took up a candle and went into his business room.*
8. *I am painfully situated, Utterson, my position is a very strange –a very strange one.*
9. *I have no wind, if you want to know the truth.*
10. *One of the biggest reasons I left Elkton Hills was because I was surrounded by phonies.*
11. *He was small, and very plantly dressed; and the look of him, even at that distance, went somehow strongly against the watcher's inclination.*

Ex.5 Знайдіть українські еквіваленти виділених слів і словосполучень, застосовуючи прийом цілісного перетворення.

1. *Even the most perfunctory account of the plain facts would blow the myths sky-high.*
2. *No dirty little legs to run about on, and no noisy little lungs to scream with.*
3. *Miss Halcombe took the business of talking, as easy and ready as usual, into her own hands.*
4. *"My mind misgives me," was all she said when I had gone.*
5. *Never mind considering about your answer Mr. Hartright.*
6. *She wasn't exactly the type that drove you mad with desire.*
7. *Remember me to him.*
8. *I got the ax.*

Ех.6 Зробіть порівняльний аналіз наведених лексичних одиниць зі значенням згрубілості та пестливості на основі творів українських письменників П. Мирного "Хіба ревуть воли, як ясла повні?" і М. Вовчок "Інститутка" та їх перекладу на англійську мову (переклад Олеся Коваленко) та обґрунтуйте вибір способу їх перекладу.

а) нульовий переклад

1. Над ним синім шатром розіп'ялось небо – ні *плямочки*, ні *хмарочки* чисте, прозоре – погляд так і тоне...
2. Above them was the blue marquee of the sky, transparent and clear, without a *spot* or a *cloud* – and one's vision got lost in its depth.
3. Легенький *вітерець* подихає з теплого краю, перебігає з *нивки на нивку*, живить, освіжає кожну *билинку*...
4. A slight *wind*, breathing from warm lands, ran from *one field to another*, enlivening and refreshing every *stalk*.
5. Одна якось забачила на лівім *колінці* невеличку родимку...
6. Finally, one discovered a small birthmark on its left *knee*.
7. А було так, що ні *дрібки* солі, ні *пилинки* борошна...
8. At times they had not even a *pinch* of salt, not a *grain* of flour.

б) передача емоційного забарвлення лексичних одиниць морфологічним шляхом

1. І моя там, *бабусю*, є зірочка? – Do I have a star up there, *Granny*?
2. Виродок іде! – кричить, завбачивши здалека Чіпку, білоголовий, *миришавенький хлопчик*. "There's the freak coming!" a *puny white-haired boy* would shout, spitting Chipka from afar.
3. Незабаром *горобенят* не стало: валялися тільки одні головки та тулубці. Before long the *fledglings* were no more: the ground under their feet was strewn with heads and bodies.
4. Отак не раз і не два вигукує було, розпалившись, *п'яненький* Мирін своїм сусідам, як посходяться де на гулянку, під неділю або під свято. This was what *tipsy* Mirin shouted to his neighbors more than once at Sunday or holiday gatherings.
5. Пейсики знову одростали, сало на губах обмивала Сурка, жиденята росли, гладшали, стали аж вилискуватись, як ситі *поросята*. The little whiskers grew back on, the fat was washed off by Surka, and the little Jews kept growing bigger and plumper and looking more like well-fed *piglets*...
6. Завелось у палаці ціле кошаче царство: коти й кішки, і *котенята*. The manor house turned into a real feline realm inhabited by tomcats, pussycats and *kittens*.

в) застосування лексико-синтаксичних засобів та прийомів

1. А згори лине жайворонкова пісня: доноситься голос, як *срібний дзвіночок* – тремтить, переливається, застигає в повітрі... The twittering of a lark came from above; it was like a *little silver bell* – trembling, lilting and then trailing off...

2. Чорний шовковий пух тільки що висипався на верхній губі, де колись малось бути вусам; на мов стесаній *борідці* де-где поп'ялось тонке, як павутиння, *волоссячко*. A dark peach fuzz was only beginning to cover his upper lip where a mustache was to grow some day and only a few *cobweb-fine hairs* could be seen sprouting on his squeamish *youthful chin*.
3. Дівчини не видно, – тільки зеленіли то там, то там, обложившись полями хутірські сади, як розкішні квітники, а між зеленою листвою вишняку, груш, слив та яблунь білили чепурні *хаточки*. The girl was nowhere in sight. Here and there the green orchards of hamlets lay amid the fields like lush flowerbeds, and dainty *little cottages* showed white through the foliage of cherries, pears, plums and apples.
4. Натомість з хлівця прожогом вискочила *невеличка свинка й кабанчик* – і давай похапцем хламати зерно, не підпускаючи курей. Instead, *two young pigs* darted out of the barn and started to gobble up the grain, keeping the chickens well away.
5. Лежить за селом, на самому белебні, не огорожена, не обкопана – так *рівець невеликий* прокопаний та й годі.
6. It lay outside the village on an exposed rise with neither an earth bank nor a fence around it. There was only *a narrow shallow ditch*, and that was all.

Ех. 7 Перекладіть текст, застосовуючи трансформацію додавання чи вилучення там, де це необхідно. Поясніть застосування цих трансформацій.

Why do we have environmentally labelled computers?

In many countries, environmental labelling has become an established method for encouraging the adaptation of goods and services to the environment. The main problem, as far as computers and other electronics equipment are concerned, is that environmentally harmful substances are used both in the products and during their manufacture. Since it has not been possible for the majority of electronics equipment to be recycled in a satisfactory way, most of these potentially damaging substances sooner or later enter Nature.

There are also other characteristics of a computer, such as energy consumption levels, that are important from the viewpoints of both the work (internal) and natural (external) environments. Since all methods of conventional electricity generation have a negative effect on the environment (acidic and climate-influencing emissions, radioactive waste, etc.), it is vital to conserve energy. Electronics equipment in offices consume an enormous amount of energy since they are often left running continuously.

Ех.8 Перекладіть речення, звертаючи увагу на правильність вибору способу перекладу складних термінів різних моделей.

1. In the case of a *single-ended amplifier*, neutralization can be accomplished using either push–pull output or push-pull input circuit.
2. After leaving the anode, the heated water is passed through a *heat exchanger* where it is cooled to 30-40°C before being pumped back to the tube.
3. At higher bands, however, the effects of stray inductances must be considered, especially in *single-ended* tetrode and pentode stages.
4. When turning the TV controls we never think about *Maxwell's equation* or *single-shot multivibrators*.
5. Sensors placed in each jet engine transmit more than 50 different measurements to the Computer, called a *propulsion multiplexer*.
6. With the help of automatic and *remote control devices* the computer runs pumping station.
7. The multiplexor compiles the information and *thermal printer* mints the results every four hours.
8. He would grow up to be a *control-board guard* like anyone else.
9. In addition scanners have the ability to give the picture a *three dimensional quality*.
10. The use of microcomputer has enabled the development of *digital read out systems*.
11. Computer-controlled plotters are used by engineering firms to assist in their *mechanical drawing departments*.
12. *Chip or bit slice-based* microcomputers function in a similar way.
13. *Program instructions* are available which operate on data.
14. Harris Microwave Semiconductor, of Milpitas, Calif, recently introduced two *digital integrated circuits*.
15. The electronic meter begins tabulating distance and cost internally.

Ex.9 Перекладіть речення, звертаючи увагу на виділені слова (терміни), які потрібно перекласти на основі вибору варіантних відповідників.

1. The *hiatus* lasted roughly a decade.
2. The *fingers* are silver-plated to reduce RF resistance.
3. The *unique* requirements of radar have led to the development of a technology that is *foreign* to most communication systems.
4. Noise *immunity* is a significant advantage of such a system.
5. For indoor applications, where fire retardant properties are required, cables can be supplied with a *fire-retardant jacket*.
6. In actual practice, some amount of *headroom* is always designed into a system to compensate for component aging, and device failure.
7. The *traveling wave tube* (TWT) is another type of vacuum power device used for transmitters.
8. The *performance* characteristics will be noticeably different for each design.
9. Practical bipolar transistors *depart* from the ideal models.

10. What *solid-slate device* can deliver 60 kW out put at VHF frequencies? However, all of these conditions can be *simulated* on Earth, except for one-prolonged weightlessness.
11. Some readers have no *background* in digital electronics.
12. *Tradeoffs* versus other logic solutions must be considered more carefully than ever before.
13. The secondary *winding* is formed by threading wire through the tubes for required number of *turns*.
14. The result is higher *efficiency* when compared to conventional klystron.
15. The design engineers must examine a *laundry* list of items.
16. Semiconductor *failures* caused by high voltage stresses are becoming a serious problem for system users.
17. *Catastrophic* failures are usually caused by a defect in manufacturing process.

Ех.10 Перекладіть речення, застосовуючи прийом формальної негативації до відповідних слів та словосполучень. Вкажіть, якими причинами викликана необхідність застосування антонімічного відповідника.

1. In my experience executioner – not unlike Mailer himself – can be valuable, and sometimes quite moving in expressing themselves.
2. This is not entirely unprecedented.
3. Waveguide is not without its drawbacks, however.
4. Keep the tablets off the sun.
5. Did you remember to post the letter?
6. Mr. Brown was not old enough.
7. I guess the problems are not uncommon.
8. He spoke to them with an accent, which was not unpleasant.
9. His name was not unknown to me.
10. I never treat my friends with disrespect.
11. Why doesn't Jane marry again? She's not unattractive.

Ех.11 Перекладіть речення, використовуючи прийом антонімічного перекладу до виділених слів і словосполучень. Вкажіть, якими причинами викликана необхідність застосування антонімічного відповідника.

1. Thought disorders may be observed as a failure to make logical connections.
2. The public are not slow in the matter of sifting evidence and arriving at a verdict.
3. I have the honour and happiness of presenting Miss Amelia Sedley to her parents, as a young lady not unworthy to occupy a fitting position in their polished and refined circle.
4. And the story of the Diamond turned up again unexpectedly in the form of a mischievous joke.

5. I was savage with myself, for feeling uneasy in myself the moment she had spoken them – but so it was.
6. She was unlike most other girls of her age.
7. To my unutterable astonishment, just as my hand was on the door, it was suddenly opened from the inside, and out walked Rosanna Spearman.
8. Her nose was not quite large enough, I admit.
9. I didn't feel too drunk anymore when I went outside.
10. 10.I wasn't feeling too marvelous, to tell the truth.

3.2. Переклад власних назв

Короткі теоретичні відомості

Власні назви дуже часто зустрічаються в англійській мові. Особливо це стосується англomовних газет та журналів, які висвітлюють проблеми спорту, економіки, політики, культури тощо. При перекладі компоненти власних назв можуть перекладатись на українську мову, або *транскодуватись*.

Перекладаються на українську мову словосполучення, які не містять власного імені – громадські наукові організації, дослідницькі інститути, лабораторії, центри, програми тощо:

Centre for Second Language Instruction. – Центр по вивченню іноземних мов;

International Monetary Fund. – Міжнародний Валютний Фонд.

Назви газет, журналів не перекладаються, а транслітеруються. В окремих випадках до назви може додаватись переклад на українську мову.

Газета "Подільські Вісники" – the Khmelnytskyi region Pogilski Visti newspaper daily.

Географічні назви часто вживаються в англійських текстах, особливо це стосується періодичних видань. Багато відомих географічних назв мають українські відповідники:

New Orleans. – Новий Орлеан;

Lake Superior. – Озеро Верхнє.

Ці географічні назви зафіксовані у перекладних словниках. Маловідомі географічні назви не фіксуються в словниках, при їх перекладі застосовується практична транскрипція (транслітерація).

Hemlock – Гемлок;

Colwood – Колвуд;

Fargo – Фарго.

Іншомовні географічні назви також зустрічаються в англійських текстах. Вони, як правило, мають свої українські відповідники:

Leghorn – Ліворно;

Warsaw – Варшава.

Географічні назви, які складаються частково або повністю з загальних слів, перекладаються.

The Rocky Mountains – Скелясті гори.

Назви фірм, компаній не перекладаються, а транскодуються. При перекладі доцільно вводити компонент, який пояснює сферу діяльності підприємства:

Львівська взуттєва фірма "Прогрес". – Lviv Progres foot-wearfirm.

Абревіатури у складі назв транскрибуються, а не транслітеруються.

Практичні завдання

Ех.1 Перекладіть речення, звертаючи увагу на переклад власних назв.

1. As FBI agents moved in, the US Department of Energy quietly dispatched its antinuke teams.
2. Judy Zook, president of the Brooklyn Botanic Garden notes that in the midst of World War II, gardens were popular retreats.
3. Abby Joseph Cohen, a strategist at Goldman Sachs, was Wall Street's most prominent bull during the 1990s.
4. Economists at Credit Suisse First Boston say figures will probably rise to 5,6 % this year, putting added strain on the country's economy.
5. Chrysler's factory in Graz, Austria, makes its Voyager and Jeep Grand Cherokee models for EU market.
6. U.S. forces are now repairing the Mazar-e- Sharif and Bagram airstrips for military and humanitarian missions inside Afganistan.
7. Blue Fox will operate wide bodied Boeing 767s, capable of carrying up to 270 passengers in business and economy classes.
8. Turkey's Demir Celik, known as Edemir, bid \$ 400 million for Kremikovtsi, Sofia's huge rusting steelworks.
9. I am very pleased with Xerox taking the last warehouse unit at Manhattan and therefore adding their name to Nissan, Levi Strauss, Hella, Sericol, and Wizja TV.
10. In Alama, Iowa, nearly 1,800 members of the machinists union are picketing their Maytag refrigerator plant.
11. North Dakota alone could meet 36 percent of U.S. energy needs.
12. Officials of the Organization of Petroleum Exporting Countries said they likely would vote to shore up prices at their November 14 meeting.
13. This trend threatens your money and your life, says William Hall, president of the American College of Physicians – American Society of Internal Medicine.
14. U.S. based Tishman Speyers won the tender for the development of the area surrounding the main railway station in Crakow.
15. The Duke University researcher is a philosopher and a neuroscientist.
16. The Northern Alliance desperately needs the help.
17. Radio Canada International allows foreign countries to use its transmitters to beam signals to the United States.

3.3. Переклад інтернаціональної лексики

Короткі теоретичні відомості

У багатьох мовах існують слова, що мають дуже подібну звукову форму і, нерідко, ідентичне лексичне значення. Такі слова називаються **інтернаціоналізмами**. Особливо часто вони вживаються у науково-технічній літературі. Переклад таких слів з англійської мови на українську для перекладачів може становити певні труднощі, оскільки інколи їх значення можуть бути зовсім різними, як, наприклад, у випадку *intelligence*, що має значення не "інтелігенція", а "розум".

З точки зору перекладу усі такі слова можна умовно поділити на три групи:

1) справжні (або повні) інтернаціоналізми, які мають однакову лінгвістичну форму та лексичне значення (*hypothesis* – "гіпотеза", *tendency* – "тенденція");

2) часткові інтернаціоналізми або напівінтернаціоналізми, що мають тільки частку тотожних значень, наприклад *student* "студент; учень; вчений; той, хто проходить перепідготовку; стипендіат" та "студент";

3) псевдоінтернаціоналізми, що не мають подібних значень, наприклад, *data* "дані" а не "дата".

Виділяємо такі способи перекладу справжніх інтернаціоналізмів:

1) транслітерація (*minister* – міністр);

2) транскрибування (*box* – бокс);

3) практичне транскрибування (*crown* – корона);

4) описовий переклад (*to geologize* – здійснювати геологічні екскурсії);

5) синонімічна заміна (*effective* – дієвий, а не ефективний).

Практичні завдання

Ех.1 Проаналізуйте наведені приклади і перекладіть виділені інтернаціональні та псевдоінтернаціональні слова одним із способів перекладу інтернаціональної лексики: транслітерація, транскрибування, практичне транскрибування, описовий переклад, синонімічна заміна.

1. *Eurostandard company* is the first in Ukraine to begin the *construction* of town houses – low-rise buildings containing four multi-level apartments with separate entrances.
2. *The total volume of investments* will be US \$14 mln, including US \$10 mln for the construction of the townhouses and US \$4mln for the Romanovo infrastructure with a *supermarket*, *saunas*, a *casino*, *tennis courts*, a *sports arena*, *hotels* and so on.
3. Nevertheless, she is optimistic about the project, Eurostandard intends not only to build the *complex*, but *service* it as well.
4. It was noted that the long standing *problems of financial and organizational nature* have brought the nuclear energy sector, which

- produces about half the *total electricity* in this country, to *critical condition*.
5. He described his *administration* chief as a *professional*, decent and honest *person*.
 6. In order to create cleaner-operating cars and better fuels, scientists and engineers study every detail of the workings in the internal-combustion gasoline engine.
 7. One wall of the chamber is the head of a piston, a metal rod that moves up and down inside the cylinder.
 8. The planet's nitrogen cycles between soil, living organisms, water and the atmosphere.

3.4. Переклад неологізмів

Короткі теоретичні відомості

Неологізми – слова або словосполучення з новим значенням. Існує кілька способів перекладу неологізмів:

- 1) використання існуючого українського відповідника *think tank* – колектив вчених, "мозковий центр";
- 2) калькування *line service* – лінійна служба; *slang yard* – шлаковий двір; *self loading* – самозавантаження;
- 3) транскодування *pipertone* – піперитон, *pace* – пейс (позасистемна одиниця довжини); *marker* – маркер (маркувальний олівець);
- 4) шляхом опису значення, розкриття позначеного поняття *wail* – автомобіль з високими динамічними якостями.

Практичні завдання

Ех.1. Перекладіть неологізми-скорочення.

1. We provide ongoing training and opttys for advancement.
2. I will care for children/elderly and do cleaning. Come/Go or live-in.
3. Must possess exc optical and people skills. Must possess exlnt computer skills and knowledge of MS Access, Excel.
4. Mid-sized design-oriented architectural firm in far-western subs sks a coordinator 7-10 yrs exp.
5. Marshal ran Zellweger through singing-and-dancing tryouts before hiring her.
6. Rapidly growing co in western subs seeking Sales Rep who's energetic and has great communication skills.
7. I'd prefer to open the conference with an unbeat topic.
8. Don't do business with fly-by-night people.
9. Major optical retailer has opttys in the far N and W subs.
10. Good ref's applicants must pass existing physical, vision, and hearing req.

11. Requires excellent communications skill, strong organizational, logistical and planning skills with ability to prioritize multiple tasks under tight deadlines.
12. Kindred Rehabilitation has state-of-the-art, skilled nursing facilities designed to help our patients achieve maximum independence while providing the highest quality care.
13. New York officials invited the seven teams to brainstorm new ideas.
14. Marketing firm seeks exp sales refs to join our team.
15. What's his position in the company? – He's a gofer.
16. These off-the-peg clothes are not made to fit me.

Ех.2 Перекладіть виділені неологізми, визначивши способи їх передачі.

1. *Shut-down* of chemical weapon was the reason of international political summit.
2. Using headroom extensions in the independent dual recording systems *skyrockets* during last time.
3. A satellite communications link consists of *uplink*, the satellite (as a space segment), and a *downlink*.
4. The oil-consuming countries have begun *to bite the bullet* of pride and move toward a common energy policy.
5. A *sound bite* means a brief excerpt from a speech or statement, broadcasting on TV.
6. During recent years our company provides you with absolutely eco-friendly *products*.
7. The system approach to the working out and manufacture of thermo- and reacto-plastic automatic machines made it possible to build DE series *single-position* machines.

3.5. Переклад багатозначних слів

Короткі теоретичні відомості

Багатозначні слова мають декілька перекладних відповідників, які називають ще варіантними відповідниками. Перекладний відповідник передає один із можливих варіантів перекладу слова (терміну) вихідної мови, тобто є еквівалентом якогось одного лексико-семантичного варіанта багатозначного слова. Якщо перекладний еквівалент слова відсутній, перекладач повинен визначити значення багатозначного слова та перекласти його одним із таких способів:

- 1) транскодування;
- 2) калькування;
- 3) контекстуальна заміна;
- 4) смисловий розвиток.

Практичні завдання

Ех.1. Проаналізуйте значення англійських багатозначних слів *unique*, *strategy*, *repertoire* та підберіть українські відповідники. Перекладіть речення.

A

1. The microcomputer occupies a *unique* place in the hierarchy of chemical-plant control.
2. It is also shown analytically that the solution of this problem is *unique*.
3. More complex functions tended, however, to be *unique*.
4. In addition, the active system has the *unique* capability of...
5. The interface chip processes a variety of analog input information which is *unique* to display activity.

B

1. *Strategies* for sharing out the capacity and methods for evaluation are then examined in the context of this linear model.
2. Using this scheme, various scheduling *strategies* are discussed.
3. There are many possible elaborations and embellishments of this basic *strategy*.
4. The *strategies* so far described allow great software reliability since the first release.
5. *Strategies* for securing multimode computer communication networks using encipherment are a topic of current research.

C

1. A rapidly increasing *repertoire* of new operations are new possible in optical processors.
2. This has led to an increasing *repertoire* of coherent optical pattern recognition systems and techniques.
3. Benchtop unit has flexible *repertoire*.

3.6. Переклад фразеологізмів

Короткі теоретичні відомості

Фразеологізми – це структурно-лексично-семантично сталі сполучення слів, що мають фразеологічне значення. Розрізняють образні та необразні фразеологізми.

Можна виділити чотири різних способи передачі образних фразеологічних одиниць:

- 1) з повним збереженням іншомовного образу (*an eye for an eye and a tooth for a tooth* – око за око, зуб за зуб) ;
- 2) з частковою зміною образності (*to make a long story short* – коротко кажучи);
- 3) з повною зміною образності (*murder will out*— шила в мішку не сховаєш);

4) вилучення образності (*to keep body and soul together* – жити наголодь).

Практичні завдання

Ех.1 Знайдіть в українській мові відповідники чи заміну до англійських фразеологізмів і прокоментуйте міжмовну та міжкультурну різницю.

1. *You won't buy a house for a song.*
2. The mere sound of that execrable, ugly name made *his blood run cold* and his breath come in laboured gasps.
3. The priest's few words were very touching; I think he was almost *moved to tears* himself.
4. When the doorbell rang Auntie Jane *nearly jumped out of her skin*.
5. Poor Aunt Flossie actually fainted, and Uncle Bill kept *blinking, as if he had seen a ghost*.
6. He had been *a rolling stone* too long to sit down in one place, breed cattle and wait for them to grow.

Ех.2 Перекладіть англійські версії фразеологізмів, які мають біблійне походження.

1. He was a man with a conscience and that *still small voice* of his had grown louder and he had decided to make a clean breast of everything.
2. Oh! Mamma you're too kind to me! I don't deserve it. It's like *heaping coales of fire on my head* after the way I've gone on.
3. He added *drawing a bow at a venture*, 'It should be good!'
4. She knew herself stronger ... in character, yet it diverted her to fall in with fancy that she was *the weaker vessel*.
5. Come on in. I want you to meet my own particular *thorn in the flesh*. Sam, this is Perny Mason, the noted Lawyer, the man who has upset my applicant several times.
6. You must keep busy if we believe Steve will come back to us *safe and sound*.
7. He *made eight of the* danger. He gave Willis to understand that it had not been very great.
8. How to earn *daily bread by* my pen was then the problem.
9. He drank liquor, he smoked tobacco, he gambled and I'm sorry to say that he did not always keep his tongue clean – he took *the name of God in vain*.
10. I strongly object to free type of paper where examinees, instead of being given a straightforward chance to show what they do know, have a *pit dug* for them in every question.

Ех.3 Знайдіть українські відповідники наведеним фразеологізмам, застосовуючи прийом антонімічного перекладу.

1. There is many a slip between the cup and lip.

2. Let sleeping dog lie.
3. Two is a company, but three is none.
4. A cat may look at a king.
5. Faint heart never won fair lady.
6. Look before your leap.
7. Nothing like being in the safe side.
8. Saying and doing are two things.
9. You don't know whether to cry or laugh.
10. An old man is no better than a baby.
11. It takes courage to start.
12. Don't count your chickens before they are hatched.
13. Many words cut more than swords.

3.7. Переклад реалій

Короткі теоретичні відомості

Реалії – це моно- і полілексемні одиниці, що позначають поняття, притаманні тільки одній культурі та чужі для об'єктивної дійсності мови-реципієнта.

Виділяються такі основні способи передачі реалій:

1. Транскрибування або транслітерація. Слово передається по літерам чи за звучанням:

He played tennis and polo and golf. – Він грав в теніс, в поло, в гольф.

2. Транскрибування або транслітерація з поясненням значення слова:

*It was a very small room overcrowded with furniture of the style which the French know as **Louis Philippe**.*

*Це була тісна кімната заставлена меблями в стилі, який французи називають стилем **Луї Філіппа**.*

3. Описовий переклад. Значення слова передається через пояснення:

The Stars and Stripes. – Прапор Сполучених Штатів.

4. Переклад складових частин та додаткове пояснення значення:

*The **Season** was drawing to its end ...*

(the Season – сезон, період коли світське життя в Лондоні стає більш жвавіш). **Сезон** наближається до свого завершення.

5. Калькування (дослівний переклад):

*Last year she had refused a widowed **Knight of the Bath** with three children.*

*Минулого року вона відмовила кавалеру ордена **Бані**, вдовцю з трьома дітьми.*

6. Семантичний аналог:

*She had a few intimate friends in the **colony** and they greatly admired her.*

*В **місті** в неї було декілька близьких приятельок, і всі як одна захоплювалися нею.*

Colony – денотативне значення: одне з міст британської колонії; конотативне: англійські чиновники та їх сім'ї, які проживають у британських колоніях.

Практичні завдання

Ех.1 Проаналізуйте наведені приклади реалій із творів "Розмальована завіса" і "Місяць та мідяки" С. Моема. Перекладіть виділені слова та словосполучення одним із способів перекладу етно-специфічної лексики (транскрибування або транслітерація; транслітерація з поясненням значення слова; описовий переклад; переклад складових частин та додаткове пояснення значення; калькування; семантичний аналог).

1. The convert came in with a tray on which were Chinese cups, a teapot and a little plate of *Madeleines*.
2. He wore an old *Norfolk jacket*.
3. And she dressed like–well, like what she was, the wife of the *Assistant Colonial Secretary* at Hong Kong.
4. Then he was asking one of her relatives for a subscription to the *Additional Curates Society*.
5. The broad road was shaded by *pepper-trees*.
6. He came accompanied by an *A.D.C.* (*A.D.C.* – *aide de camp*).
7. Kitty's father, Bernard Garsting, was a *K.S.*
8. The *coolies* with their loads straggled disorderly...
9. I should have enjoyed myself much more playing golf at *Sandwich*.
10. He read *Punch*.
11. ... he poured himself out a good half tumbler of *Canadian club*.
12. ... he might still hope for a *County Court judgeship*.
13. Her own photograph showed her in the dress in which she had gone to Court when her husband was made a *King's Counsel*.
14. I don't know that it exactly amuses me to be taken in to dinner by the agent of the *P and O* (*Peninsular and Oriental Steamship Company*).

Ех. 2. Порівняйте та проаналізуйте англійський переклад українських реалій з роману П. Мирного "Хіба ревуть воли, як ясла повні?". Обґрунтуйте вибір способу передачі українських реалій. Запропонуйте власний варіант перекладу.

1. Піднялися були за Дніпром *гайдамаки*, та й ті повернулись у розбишаки, а не справжніх лицарів. *The Haidamakas rose beyond the Dnieper, but soon they, too, turned into thugs rather true fighters.*
2. Ой, не так колись було у нас на *Січі* у нашому *козацькому краї*! *That's not the way things used to be in our Sich – in our Cossack country!*

3. "Не багатого роду!" – казала *проста свита*, накинута наопашки. "He is not a well-to-do family", said *a plain coat* the man wore over his shoulders.
4. Страва давно стояла у *печі*. The meal had long been standing in *the oven*.
5. Стіни Галя убрала шпалерами, пообвішувала *вишиваними рушниками*. Halya covered the walls with wall paper and hung them with *embroidered towels*.
6. І каша до борщу не вряди-годи; а часом і сир на *вареники*. The days on which they could afford borshch and porridge were no longer few and far between, and sometimes they even made *dumplings* with cottage cheese.
7. -А *волость* же ваша далеко? – Is your *volost* office far from here?(*volost* (Rus) ~ a small rural administrative unit).
8. Ніде ні одної землянки – скрізь *мазанки*. There was not single dugout to be seen, and everybody lived in *decent clay-plastered houses*.
9. *Ясне* сонечко любо світить та гріє; сніги тають; біжать з гір долинами прудкі протічки снігової води; ранні *чумаки* коло возів лаштуються; а там і хлібороби заворушилися... The sun shone brighter and got warmer, melting the snow; fast rivulets ran down hillsides into valleys; early *chumaks* (*Chumak* (Ukr.) – a carter in the *Ukrainian steppe*) got busy rigging their wagons and before long farmers also stirred to life.

IV. СТИЛІСТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ

Стилістичні проблеми перекладу тісно пов'язані з проблемою еквівалентності й адекватності, і, насамперед, стосуються передачі у перекладі стилістичних характеристик оригіналу (стиль, жанр, стилістичні засоби). Цілком очевидно, що нехтування стилем і втрата у перекладі стилістичних особливостей оригіналу призведуть до неадекватності перекладу. Загальне правило для перекладача при відтворенні стилістичного малюнку мовлення полягає у необхідності знайти у цільовій мові еквівалент, який відповідає за стилем відповідній мовній одиниці тексту оригіналу. Однак, практично, це не завжди можливо, оскільки:

1. Стилістичні засоби у різних мовах часто не співпадають за лексичним складом, образністю або граматичними ознаками, наприклад: *deep in one's heart* – глибоко в *душі*; *a hard nut to crack* – міцний горішок; *drunk as a lord* – п'яний, як *чин*; *to beat the air* – носити воду решетом.
2. Образні засоби однієї мови, які базуються на її культурних реаліях, не мають повного стилістичного аналогу в іншій мові, наприклад: *to bring coal to Newcastle* – їздити в Тулу зі своїм самоваром; *when Queen Ann was alive* – за царя Гороха.

3. Стилiстичнi особливостi текстiв рiзних жанрiв у мовах не завжди спiвпадають. Окрiм цього в одному текстi може спостерiгатися використання рiзних стилiв (це бiльше характерно усному мовленню).

4.1. Переклад субстандартних форм

Короткi теоретичнi вiдомостi

Важливу роль у забезпеченнi адекватностi перекладу вiдiграють соціолiнгвiстичнi фактори, якi зумовлюють вiдмiнностi в мовi окремих груп носiїв мови. Додатковi труднощi можуть виникнути у зв'язку з наявністю в текстi оригiналу вiдхилень вiд загальнонародної норми мови, використання в ньому таких субстандартних форм як територiально-дiалектнi, соціально-дiалектнi i контамінованi.

Дiалект – це територiальний, тимчасовий або соціальный рiзновид мови, уживаної вiдносно обмеженою кiлькiстю людей, що вiдрiзняється за складом (фонетикою, лексичним складом i семантикою) вiд мовного стандарту. Особливостi дiалекту однієї мови неможливо передати засобами iншої мови, тому в перекладі дiалектна мова найчастіше передається просторiчною або лiтературною мовою. Наприклад:

Well it ain't my fault, missus (B. Shaw).

Ну **шо** ж тут, пані, **поробиш** (Переклад М. Павлова).

Дiалектна мова передана за допомогою використання просторiчних слів: *шо, поробиш*.

Особливе місце серед субстандартних форм займає сленг. **Сленг** – це iсторично сформована на базі територiальних дiалектiв i в бiльшій або меншій мiрi спiльна для усiх носiїв мови лiнгво-соціальна норма. Проблеми перекладу сленгу пов'язані з розбiжністю прагматичних компонентiв значення слів, еквiвалентних за своїми основними лексико-семантичними варіантами. Можна виділити такі **способи перекладу сленгових одиниць**:

а) за допомогою еквiваленту:

She's such a dweeb! — Вона – **псих!**

б) застосування лексико-стилiстичної заміни (напр., грубий сленговий вираз перекладається менш грубим):

How fabulous getting Marky Mark to take time from his busy pants dropping schedule to plant trees? ("Clueless").

Класно! Забирати час i у так **забитому** графіку Маркі Марка на якусь висадку дерев.

в) вилучення сленгового виразу чи слова:

The part that got me was a lady sitting next to me that cried all through the goddam picture (J. Salinger).

Дама, яка сиділа поруч зі мною i проплакала весь **фiльм**, мене просто **дiстала**.

г) застосування прийому компенсації:

*It cost him **damn** near four thousand **bucks**. He's got a lot of **dough** now* (J. Salinger).

Виклав за неї біля чотирьох тисяч. *Грошей у нього тепер тьма.*

Жаргон – мова певної вузької соціальної чи професійної групи, незрозуміла чи мало зрозуміла для сторонніх, тому що має штучно створені слова та вирази. Такими є, зокрема, чиновницький, салонний, студентський, шкільний, злочинський та інші жаргони. Наприклад, для слова *geologist* існують такі жаргонні слова: *smeller, pebble pub, rock hound*.

Зазвичай, у перекладі для передачі жаргону мови оригіналу застосовують жаргон, яким користується та ж соціальна чи професійна група в мові перекладу. Наприклад, слово з англійського злочинського жаргону *crib* слід перекласти українським словом із злочинського жаргону *хаза, малина*.

Особливі проблеми пов'язані з передачею в перекладі імітації мови іноземця, **контамінованої мови**. Відтворення функції таких форм є завданням перекладача. У таких випадках перекладач може або використовувати існуючі у мові перекладу способи зображення мови іноземця, або ж створити нові способи передачі контамінованої мови. У багатьох мовах існують стандартні, загальноприйняті способи зображення неправильної мови людини, яка належить до певної національності і розмовляє не цілком правильно на нерідній для неї мові. Засоби передачі контамінованої мови здебільшого умовні, хоча можуть відображати й реально існуючі відмінності між мовами. Наприклад, помилки у виборі виду дієслова характерні для всіх іноземців, які розмовляють українською (російською); а заміна синтетичної форми майбутнього часу на аналітичну ("Я буду йти" замість "Я піду") характерна для німця, але не для француза.

Інколи в оригіналі зустрічається контамінована мова іноземця такої національності, для якої в мові перекладу не існує встановленого способу відтворення; тоді контаміновані форми в перекладі створюються перекладачем з урахуванням звичних способів передачі мови іноземця на мову перекладу.

Переклад контамінованих форм нерідко супроводжується використанням елементів розмовного стилю, відмовою від вживання більш складних граматичних форм:

1. *Keeps a syphon wid de figures on de state — de queered figures I eber did see* (E. Poe).

2. *Та цихри усілякі рахує на дощині – такі чудні цихри, що я зроду не бачив.*

Практичні завдання

Ех.1 Проаналізуйте уривки з твору Дж.Д. Селінджера "Над прірвою у житті" і порівняйте виділені в них сленгові одиниці та колоквіалізми з українським перекладом О. Логвіненка. Визначте у кожному випадку прийоми перекладу цих одиниць (дослівний чи описовий переклад, переклад з допомогою ідіоми, компенсація, вилучення, заміна нейтральним словом тощо).

1. I slid way the hell down in my chair and watched old Ackley making himself at home... Then I started *horsing around* quite a lot, just to keep from getting bored...

"You are nuts. I swear to God," Ackley said, I kept saying. Mother darling, why won't you give me your hand?" I was only *horsing around*, naturally. That *stuff* gives me a *bang* sometimes. Besides, I know it *annoyed hell* out of old Ackley. He always brought out the old *sadist* in me. I was *pretty sadistic* with him quite often.

Я розсівся в кріслі і став мовчки стежити за Еклі, що почував себе тут, каналія, як удома.... Потім мені *скортіло поклейти дурня*. Люблю, знаєте, *часом поклейти дурня* – просто так, з нудьги.

- *Псих!* – кидає Еклі. – *Йй богу, псих!*

- Матусю рідна, *чом же* ти не даєш мені руки?

Звичайно, то я тільки *придурювався*. Іноді це мене *тішить*. А крім того, я знав, що Еклі, каналія, *лютує як чорт*. Я з ним узагалі *робився* просто *садистом*. Дуже часто я при ньому відчував, що в мені прокидається справжній *садист*.

2. ... the Wicker bar is in this sort of *swanky* hotel, the Seton Hotel I used to go there quite a lot, but I don't anymore. I gradually *cut it out*. It's one of those places that are supposed to be very sophisticated *and all*, and the *phonies* are *coming in the window*.

... бар "Вікер" – в тому розкішному готелі "Сетон". Колись я до бару частенько навідувався, але тепер ні, не ходжу. Помалу я забув туди дорогу. Вважається, що то досить шикарна *забігайлівка*, і *всяка шушваль туди плавом пливе*.

3. He started going into this nodding routine. You never saw anybody nod as much in your life as old Spencer did. You never knew if he was nodding a lot because he was thinking and all, or just because he was a nice old guy that *didn't know his ass from his elbow*.

Він *заходився*, як завжди, кивати головою. Зроду не бачив, щоб хто-небудь кивав головою стільки, як Спенсер. І *дідька лисого втямиш*, чого він так довго киває – чи тому, що замислився, чи просто через те, що *вижив з розуму і негоден уже відрізнути свій зад від коліна*.

4. The cab I had was a real old one that smelled like someone'd just *tossed his cookies in it*.

Таксі було старе, і в ньому *смерділо* так, ніби там щойно хтось *видав назад увесь свій обід*.

5. But I certainly wouldn't have minded *shooting the crap* with old Phoebe for a while.

Але ж так *кортіло* хоч трохи *побазікати з каналією Фібі!*

6. She was a funny girl, old Jane. I would exactly describe her as strictly beautiful. She *knocked me out*, though. She was *sort of* muckle-mouthed. I mean when she was talking and she got excited about something, her mouth *sort of* went in about fifty directions, her lips *and all*. *That killed me*.

Дивна вона дівчина, каналія Джейн. Якщо казати щиро, то великою красунею її не назвеш. А проте *голову мені закрутила*. Рот – *отакецький*. Я

хочу сказати, що коли вона схвильована й заходжується про що-небудь розповідати, то ніби не може *втримати в купі губів*, і вони розлітаються у всі боки. Я просто *млів*.

7. But *God damn it*, they thought *that was a panic*, too. They started giggling some more. I'm not kidding, they were real *morons*.

Я спитав не грубо, ні – навпаки, навіть дуже чемно. Але тим *дурепам*, *дідько б їх ухопив*, і це здалося смішним. *Хихотять і край*. Якісь *малахольні*, слово честі!

Ех.2 Перекладіть уривки з твору Дж. Селінджера "Над прірвою у житті", підбираючи відповідні перекладацькі прийоми для перекладу сленгових одиниць та колоквіалізмів.

1. I started giving the three witches at the next table the eye again. That is, the blond one. The other two *were strictly from hunger*. I didn't do it crudely, though. I just gave all three of them this very cool glance and all. What they did, though, the three of them, when I did it, they started giggling like *morons*. They probably thought I was too young to give anybody the once-over.
2. There were mostly old, *show-offy looking guys* with their *dates*.
3. Boy, I sat at that *goddam* bar till around one o'clock or so, getting *drunk as a bustard*. I *could hardly see straight*.
4. First she told me about some Harvard guy – it probably was a freshman, but she didn't say, naturally – that was *rushing hell out of her*. Calling her up night and day. Night and day – *that killed me*. Then she told me about some other guy, some West Point cadet that way *cutting his throat over her too*. Big deal. I told her to meet me under the clock at the Biltmore at two o'clock, and not to be late... Then I hung. She gave me *a pain in the ass*, but she was very good-looking.
5. Then I watched the *phonies* for a while. Some guy next to me was *snowing hell out of the babe* he was with. He kept telling her she had aristocratic hands. *That killed me*. The other end of the bar was full of *flits*.
6. We got to the Edmont Hotel, and I checked in. I'd put on my read hunting cap when I was in the cab, *just for the hell of it*, but I took it off before I checked in. I didn't want to look like a *screwball* or something. Which is really ironic. I didn't know then that the *goddam* hotel was full of *reverts and morons*. *Screwballs* all over the place.
7. I had a *helluva* time convincing her that I didn't give a good *goddam* where her dog relieved himself.
8. "Her mother and father were divorced. Her mother was married again to some *booze hound*, I said "Skinny guy with hairy legs I remember him he wore shorts all the time". Jane said he was supposed to be a playwright or some *goddam thing*, but all I ever saw him to do was *booze* all the time and listen to every single *goddam* mystery program on

- the radio. And run around the goddam house, naked. With Jane around, and all".
9. They *kicked me out*. I wasn't supposed to come back after Christmas vacation, on account of I was *flunking* four subjects and not applying myself and all. They gave me frequent warning to start applying myself – especially around midterms, when my parents came up for a conference with old Thurmer – but I didn't do it. So, I *got the ax*. They gave guys the ax quite frequently at Pencey.
10. ... we sort of *struck up a conversation*. I liked her. She had a big nose and all her nails were bitten down and bloody-looking and she had those *damn falsies* that point all over the place, but *you felt sort for her*. What I liked about her, she didn't *give a lot of horse manure* about what a great guy her father was. She probably knew what a *phony slob* her father was.

Ех.3. Перекладіть діалог українською мовою, зберігаючи його стиль. Запишіть діалог літературною англійською мовою.

At School

A: You seem really ticked off. What's up?

P: Just get out of my face, would you?!

A: Chill out! What's eating you, anyway?

P: Sorry. It's just that I think I blew the final and now my parents are going to get all bent out of shape. I like totally drew a blank on everything!

A: Well, now you're really going to freak out when I tell you who aced it... what's her name ...the one who always kisses up to the teacher.

P: Jennifer Davies? Give me a break! I can't stand her. She's such a dweeb! How could she possibly ace it when she keeps cutting class all the time?

A: She's the teacher's pet, that's why. Besides, he's so laid back he lets her get away with it. She just really rubs me the wrong way. And you know what? I think she's got the hots for him, too.

P: Get out of here!

A: I'm dead serious. Yesterday, before class starts, she walks up to Mr. Edward's desk and goes, "Good morning, Jim."

P: Oh, gag me! She's totally gross!

Ех.4. Проаналізуйте уривки з твору Б. Шоу "Пігмаліон". Як повинен діяти перекладач, маючи справу з "неправильною мовою" персонажу?

1.

Liza: Nah then, Freddy: look wh'y' gowin, deah. Theres menners f yer! Te-oo banches o voylets trod into the mad.

(Now then, Freddy: look where you're going, dear. There's manners for you. Two bunches of violets trodden into the mud).

The Mother: How do you know that my son's name is Freddy, pray?

Liza: Ow, eez ye–ooa son, is e? Wal, fewd dan y' de–ooty bawmz a mather should, eed now bettern to spawl a pore gel's flahrzn than van awy athaht pyin will ye–oo py me f'them?

(Oh, he's your son, is he? Well, if you'd done your duty by him as a mother should, he'd know better than to spoil a poor girl's flowers and then run away without paying. Will you pay me for them?).

2.

Taximan: Where to?

Liza: Buchanam Pelis (*Buckingham Palace*).

Taximan: What d'ye mean – Bucknam Pelis?

Liza: Don't you know where it is? In the Green park, where the King lives.

Taximan: Here! Whats this about Buchnam Pellis? What business have you at Bucknam Pellis?

Liza: Of course I havnt none. But I wasn't going to let him know that. You drive me home.

3.

Liza: I want to be a lady in the flower shop stead of sellin at the corner of Tottenham Court Road. But they wont take me unless I can talk more genteel. He said he could teach me. Well, here I am ready to pay him – not asking any favor – and he treats me zif (*as if*) I was dirt.

4.

Liza: I aint got no mother. Her that turned me out was my sixth stepmother. But I done without them. And I'm a good girl, I am.

5.

Liza: Oh, sir, don't let him charge me. You dunno (*don't know*) what it means to me. Theyll take away my character and drive me on the streets for speaking to gentlemen.

The Note taker: There! There! Who's hurting you, you silly girl? What do you take me for?

Bystander: It's aw rawt: e'h a gentleman; look at his be–oots. She thought you was a copper's nark¹, sir. (*It's all right: he's a gentleman, look at his boots*).

¹ *a copper's nark* – sl. for a person serving as a police informer.

Ex. 5. Перекладіть речення, зберігаючи функцію контамінованої мови.

1. Why, to speak *de troof* (the truth), *massa*, him not so berry (very) well as *mought* be (E. Poe).
2. Keeps a *siphon wid de* (with the) figures on *de* state. *De* queered figures, I *eber* (ever) did see. I getting to be *skeered*, I tell you. I had to keep mighty tight *eye 'pon* (upon) him (E. Poe).
3. *Dar! dat's* it! – *him neber' claim of nothing* – *but him berry sick for all dat* (E. Poe).
4. She had received her orders to join her pupils, in a note which was written upon an old envelop, and which contained the following:

5. "Sir Pitt Crawley begs Miss Sharp and *baggage* may be *heard* on Tuesday as I *leave* for Queen's Crawley to-morrow morning *early*."
6. Great Gaunt Street (W.P. Thackeray).
7. "The girls were up at four this morning, packing her trunks, sister", – replied Miss Jemima; "We have made her a *bow-pot*"
8. "Say a bouquet, sister Jemima, *tis* more genteel."
9. "Well, a *booky* as big almost as a haystack. I have put up two bottles of the gilly flower-water for Mrs. Sedley, and the receipt for making it, in Amelia's box" (W.P. Thackeray).
10. I understand you're looking for a business *gonnection* (connection) (Ch. Dickens).
11. "He is an *Oggsford* man" (Ch. Dickens).

V. ПЕРЕКЛАД НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ

Короткі теоретичні відомості

Науково-технічні тексти характеризуються особливим стилем, який відрізняє їх від інших типів текстів. Це створює додаткові труднощі та проблеми для технічного перекладача, робота якого має свою специфіку. Успішний технічний перекладач зазвичай працює в одній певній галузі науки чи техніки. Обов'язковою умовою повноцінного перекладу будь-якого спеціального тексту, особливо науково-технічного, є повне розуміння його перекладачем. Механічне заучування термінів, без проникнення у їх сутність, без знання самих явищ, процесів та механізмів, про які йдеться в оригіналі, може призвести до грубих помилок у перекладі. Перекладач повинен детально вивчити ту галузь науки і техніки, в якій він працює. Тільки тоді він зможе сміливо користуватися відповідними термінологічними словниками.

В українському і англійському науково-технічному мовленні спостерігається багато спільних рис. Його основою є наукова термінологія, тому система термінів певної галузі знань складає обов'язковий каркас кожного тексту. Іншою важливою особливістю наукового тексту називають строгість викладення міркувань автора. Думка дослідника може розвиватися у різних причинно-наслідкових напрямках, але результат наукового пошуку, представлений у вигляді наукового тексту, оформляється відповідно до чітких логічних вимог: від відомого до невідомого, від частини до цілого. Відповідно, якісне оформлення наукового матеріалу відзначає точність, ясність і стислість мови. Це досягається у першу чергу за допомогою регламентованого синтаксису наукового твору, максимально прозорого і недвозначного.

Серед розбіжностей у нормах подання інформації зазначимо, наприклад, підкреслену об'єктивність українського науково-технічного стилю та більш вільний і суб'єктивний спосіб викладення наукових й інженерних здобутків англійською мовою. Зокрема, образні конструкції, як загально-мовні, так і індивідуально-авторські, нерідко трапляються в англійських технічних текстах. Український перекладач повинен урахувувати таку особливість і якомога ближче до тексту відтворювати образність та експресивність цих конструкцій.

Зважаючи на відмінності англійського наукового мовлення виділяються три групи перекладацьких труднощів [21, 22]:

- лексичні;
- термінологічні;
- жанрово-стилістичні.

До першої та другої груп належать переважно випадки, коли:

- 1) слово у науково-технічному стилі має значення, відмінне від його загального значення,
- 2) існують випадки термінологічної омонімії;
- 3) вживаються терміни-неологізми та псевдоінтернаціоналізми,
- 4) використовують етнонаціональну варіантність термінів тощо.

Жанрово-стилістичні труднощі перекладу полягають у наявності:

-значної кількості кліше,

- одиниць спеціальної технічної фразеології,
5) метафоричних термінів,
6) розмовних лексичних елементів.

Граматична структура речень англійських технічних текстів характеризується активним вживанням

- 7) пасивного стану,
8) зворотів об'єктного й називного відмінка з інфінітивом,
9) багатокomпонентних атрибутивних сполучень,
10) пропущками окремих службових слів.

Часто зустрічаються досить довгі речення, при цьому слова залежні від головних членів, можуть стояти на відстані від них.

Інвентарний набір лексико-граматичних трансформацій, що застосовується під час перекладу наукових текстів, є тим же, що і у перекладі текстів інших стилів мовлення. Уміло користуючись цими засобами, перекладач повинен скерувати основну увагу на те, щоб науково-технічний текст цільової мови був недвозначним, точним і ясним.

Термін - слово, яке має якість позначати наукове поняття, що складає разом з іншими поняттями даної галузі науки або техніки одну семантичну систему. В тексті, призначеному для перекладу, термін завжди вимагає окремого рішення, тобто виступає як **одиниця перекладу**.

Знання словотвірних моделей - важлива складова вірного перекладу, так як велика кількість термінів утворені шляхом додавання префіксів та суфіксів. Корінь часто може бути запозиченим, особливо з латинської та грецької мов. Знання значень префіксів, суфіксів та коренів допомагає з'ясувати значення терміна.

У спеціальному тексті нерідко трапляється елемент новизни, особливо цікавий для читача, але пов'язаний із вживанням нових термінів, ще не зафіксованих у словниках. Зрозуміло, що такі випадки можуть створювати серйозні проблеми для перекладача. Основна умова її подолання полягає у детальному аналізі описуваного явища і передачі його усталеними термінами. Актуальні наукові проблеми, найновіші технічні винаходи і відкриття висвітлюються у друкованих виданнях і, перш за все, у періодичних виданнях, до яких і повинен звертатися перекладач. Велику допомогу може надати консультація фахівця в галузі. Спочатку необхідно точно встановити, у чому полягає описувана в тексті проблема, і в чому полягають проблеми її вирішення в перекладі. Перекладач повинен уважно зіставити усі випадки вживання нових термінів, які важко передати засобами української мови, щоб із загального змісту тексту скласти чітке уявлення про описувану проблему. Науковий текст характеризується певною повторюваністю термінів. Тому для правильної передачі значення незнайомого і відсутнього у словниках терміна або термінологічного сполучення дуже важливо врахувати і зіставити всі випадки його вживання в конкретному тексті і лише після цього спробувати в'яснити значення терміну шляхом ознайомлення із спеціальною літературою з питання. Велику допомогу перекладачеві може надати уже існуюча галузева перекладна література, особливо якщо є можливість порівняти оригінал і переклад.

Практичні завдання

Ех.1 Прочитайте статтю німецького перекладача Анегрета Цімермана та запропонуйте:

а) реферативний переклад її, висвітлюючи погляди на роботу технічного перекладача та особистий досвід роботи автора,

б) відповіді на питання, які автор ставить в кінці статті.

What a Technical Translator Can Do For You

I work with a small team of scientists, specializing in technical documentation and translation. In the following text I will look from a different angle on the work of a technical translator. This paper is trying to answer the following questions:

- Must a technical translator understand what he or she is translating?

- Must a technical translator translate as faithfully as possible from the original, or is it sufficient if he/she simply translates the information?

- If the answer to the first question is "Yes", and the answer to the second question is "Translate the information", what does the client gain from such translations?

A Classical Approach

I am a chemist and in 1992 I got by chance into the business of technical translation. Five years later, I still earn my living in technical documentation. I work freelance and mostly write German versions of English manuals (paper and online) for equipment and software used in chemical laboratories.

But still – after 5 years – I am astonished at the big gap between writers of technical documentation and their translators.

Technical writers tend to look on (or *sometimes* even look down on) translators as a sort of text processor (admittedly in human form); a person who moves text from one language to another. I don't think this is an adequate view of the technical translator's job. The first and biggest mistake is thinking that you can translate a text without understanding it. Believe me, you can translate a text correctly only if you understand it and know the context; if you don't, the result not only may be funny but also may be grossly incorrect (We all know the word-by-word translations of documentation for certain low-cost digital clocks and similar products).

The second mistake – or misunderstanding – is that technical translations must be as faithful as possible to the original. This, I agree, must be the main goal when literary texts, business letters or contracts are translated – nobody wants to read the translator's version of the latest bestseller by Ken Follett, or of a business contract. The main goal of technical translation must be that the translated text contains the same information as the original, but adapted to the new language. To achieve this includes rather more than translating.

A Different Approach

Let me start by describing my work: Being in the happy situation of working for clients who do not regard their translators as human word processors, for me translation of technical documentation includes:

- complete understanding of the text (sometimes this is not as trivial as it sounds; it can include intensive research);

11) some terminology work (i.e. accumulating the correct German vocabulary);

12) checking the original text for inconsistencies, errors, etc (and of course informing the client so that the original might be corrected);

13) adapting the safety information for local regulations;

14) adapting the documentation to the German target group. (The training of laboratory personnel [my target group] differs quite distinctly even between the UK and Germany, both members of the EU. This includes adding or removing text. Of course, any changes are discussed with the client.);

15) if necessary, adding update information;

16) writing the German version in easy-to-understand German (or, put it like this: by using controlled language);

17) adapting the layout to the default German version used by the client.

To sum it up: my work is rather more rewriting the documentation in German than simply translating it.

If you define the translator's task in such a way you need someone who does not only know the language but understands what it's all about in short: you need an expert with sufficient language knowledge more than a translator with excellent language knowledge and usually little technical knowledge. (That's the way I got into this business).

But what does the client gain if translations are made in this way? First, and most important of all: the client gets better documentation product in the target language.

Second, there are a lot of by-products which can be used to improve the original version of the documentation. For instance, the translator can be used as a tester of the manual, by continually checking for inconsistencies, errors, bad writing. In this way, the translator acts as a sort of quality control.

Translating the way I do is indeed nearly identical to the work of a technical writer. When I have to describe my job I prefer to be called technical communicator - an expression that sums it up quite nicely.

Do you agree with the hypothesis that a technical translator also should be a technical communicator? How do YOU make your translations?

Ех. 2. Визначте термін, який не є синонімом до інших у кожному ряді. Створіть відповідні українські синонімічні ряди.

utilize - exercise - employ - practice - initiate;

installation - inauguration - placement - fixation - lodgement -location;

typify - symbolize - manifest - indicate - observe;

practice - know-how - expertise - knowledge - experience - mastery;

mix - combine - fusion - alloy - dispersion;

evolve - exaggerate - develop - grow - become more complex;

curve - chip - whittle - hew - chop;

observation - espionage - examination - study - survey;

erect - construct - raise - build - commence;
empiric - experimental - innovatory - experiential;
efficient - productive - effectual - generous;
spin - whirl - twist - weld;
apparatus - machine - complex - mechanism;
rotate - pass - transmit - transfer;
spindle - spinet - axis - rod;
equipment - techniques - equipping - outfit.

Ех.3 Визначте багатозначні терміни та підберіть їм еквіваленти, використовуючи контекст. Перекладіть речення.

1. The technology used at this plant has been improved.
2. Every object of our industrialized world has flown from the machine tool.
3. The production engineer has planned the flow of the material into the finished product.
4. After the engineer had made the necessary calculations he applied his results in designing a new project.
5. By the 1920's Soviet engineers had introduced some automatic machine tools into most processing industries.
6. The distinguishing qualities of aluminium have been described in this article.
7. The new plastic has been selected for manufacturing the body of a new car.
8. The properties of this substance had been determined by the end of last month.
9. All the variables affecting the strength of this metal have been controlled in the mechanical test, the strength will have been determined by the end of this week.
10. These casting could not be used because of their defects.
11. If you send us a catalogue of diesel engines, it will help us in our work.
12. If highly durable metal alloys had not been developed, there would be no modern rockets and aviation today.
13. If we could obtain ultrahigh-strength and superrefractory materials having close-packed structures the efficiency of all heat engines would approach 100 percent, as it would be possible for designers to use higher temperatures that today seem unthinkable;
14. The motors could be made for lighter and more compact, since not only their efficiency, but also their specific output would be raised by several times.

Ех. 4 Підберіть можливі значення до багатозначних термінів.

Casting Irrigation Application Coat	покривати фарбою; розподіл, розміщення; зрошення; застосування, використання; додаток; накладання; компрес; застосування (ліків); прикладне завдання; підрахунок; кора, шкіра; шар, покриття; відливання; оболонка; промивання; нанесення
--	--

Ех.5. З'єднайте префікси з їх значенням у таблиці.

Prefix	Meaning	Example
Bene-	Before	Benediction
Circum-	Not	Circumnavigate
Contra-	Bad	Contrapositive
Equi-	Within	Equidistant
Extra-	Over, above	Extraordinary
Hemi-	Opposed	Hemisphere
Hyper-	Good	Hypercritical
Inter-	Equal	International
Intra-	Around	Intracellular
Intro-	Outside	Introversion
Mal-	Half	Maltreat
Mid-	Between, among	Midday
Mis-	Halfway	Misspell
Non-	Under, below	Nonworking
Pre-	Backward,	Predawn
Retro-	behind	Retrorocket
Sub-	Wrong	Subway
	Into	

Ех.6. Підберіть із запропонованих слів значення багатозначних префіксів, які використані у прикладах.

Abnormal, absent, arise, adjoin, administer, antedate, anteroom, anticensorship, antitoxin, antimatter, derail, degrade, defrost, distrust, dishonest, displace, immature, insight, prolabor, proactive, replant, repay, semicircle, semiannual, semiconscious, superhuman, supertanker, transatlantic, transplant.

Possible meanings: half, twice in a period, partly, over and above, across, beyond, before/prior to, in front of, against, not, away, motion toward, up/out, nearness to, prevents/cures, away from/off, opposite/reverse, down, reverse action of, lack of, very large, forward/ahead, not, again, not, back, in favor of, in/into, away.

Ех.7. Заповніть таблицю.

а) корені латинського походження

Root	Meaning	Example	Translation
Anthrop	Human	Anthropology	
Aster	Star	Asterisk	
Auto	Self, alone	Automobile	
Bibl	Book	Bibliography	
Bi, bio	Life	Biology	
Chron	Time	Chronology	
Carc, crat	Govern	Democracy	
Dem	People	Epidemic	
Dyn	Power, force	Dynamite	
Gen	Birth, race	Generation	
Geo	Earth	Geoscience	
Graph	Write	Paragraph	
Gram	Write	Grammar	
Helio	Sun	Helium	
Hydr	Water	Hydrogen	
Log	Word,	Dialogue	
Logy	reason	Geology	
Metr, meter	Study of	Barometer	
Neo	Measure	Neophyte	
Nom, nym	New	Economic	
Ortho	Name, word,	Orthodontist	
Pan	order	Panorama	
Phil	Straight,	Philosopher	
Phobia	correct	Claustrophobi	
Phon	All, entire	a Phonograph	
Psych	Love	Psychology	
Scope	Fear	Telescope	
Soph	Sound	Sophisticated	
Tele	Mind, soul	Television	
Theo	See	Theology	
Therm	Wise,	Thermometer	
	wisdom		
	Far, distant		
	God		
	Heat		

б) корені грецького походження

Root	Meaning	Example	Translation
Capt	Take, hold,	Capture	
Cede, cess	Seize	Recession, proceed	
Cred	Believe	Credit, creed	
Die, diet	Speak, say	Dictate, dictionary	
Due, duct	Lead	Induce, conductor	
Fac, fee	Do, make	Factory, defect	
Ject	Throw, hurl	Eject, inject	
Junct	Join	Junction,	
Mit, miss	Send	conjunction	
Pon, pos	Place, put	Admit, dismiss	
Port	Carry	Component, deposit	
Scrib, script	Write	Portable	
Spec	Look, see	Scribble	
Ten	Stretch, hold	Spectator	
Tract	Pull, move	Tendon, tenant	
Vid, vis	See	Tractor, retract	
Voc, vok	Call	Video, vista	
Volv	Roll	Vocation, invoke	
		Revolve	

Ex.8. Визначте значення слів, перекладіть їх та складіть з ними речення.

Disclaimer	Superstructure
Presupposition	Neoclassical
Noncommittal	Prematurely
Disillusionment	Misinformation
Prearrangement	Inexactitude

Ex.9. Які з поданих суфіксів формують іменники, прикметники, дієслова? Як вони переважно перекладаються українською мовою?

-ation, -ment, -ist, -ible, -like, -ous, -fy, -acious, -ular, -ize, -less, -most, -ive, -ician, -ship, -ence, -en.

Ex.10 Визначте корені іншомовного походження та перекладіть слова. Які корені запозичені також українською мовою?

Bibliophile	Bibliophobia
Demography	Hydrology
Metronome	Orthography
Geothermal	Cryptography
Autocratic	Philanthropist

Ех.11. Знайдіть у тексті терміни, утворені за допомогою префіксів та суфіксів, а також слова з іншомовними коренями. Перекладіть речення з цими термінами. Виконайте резюме тексту.

а) Pollution and Policy

Risk assessment is the use of facts and assumptions to estimate the probability of harm to human health or the environment that may result from exposures to pollutants, toxic agents, or management decisions. While it is difficult to calculate risks, risk assessment is used in risk management, which analyzes factors in decision making. The politics of risk management focus on the adequacy of scientific evidence, which is often open to divergent interpretations. In assessing risk, people frequently overestimate new and unfamiliar risks, while underestimating familiar ones.

To a large degree, environmental problems can be viewed as economic problems. Economic policies and concepts, such as supply/demand and subsidies, play important roles in environmental decision making. Another important economic tool is cost-benefit analysis. Cost-benefit analysis is concerned with whether a policy generates more social benefits than social costs. Criticism of cost-benefit analysis is based on the question of whether everything has an economic value. It has been argued that, if economic thinking dominates society, then even noneconomic values, like beauty, can survive only if a monetary value is assigned to them.

A newer school of economic thought is referred to as sustainable development. Sustainable development has been defined as actions that address the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs. Sustainable development requires choices based on values.

Pollution is extremely costly. When the costs are imposed on society, they are referred to as external costs. Costs of pollution control include pollution-prevention costs and pollution costs. Prevention costs are less costly, especially from a societal perspective.

Economists have stated that, when everyone shares ownership of a resource, there is a strong tendency to overexploit and misuse the resource. This concept was developed by Garrett Hardin in "The Tragedy of the Commons".

Recently, a market approach to curbing pollution has been proposed that would assign a value to not polluting, thereby introducing a profit motive to pollution reduction. Critics of this approach argue that pollution "permits" are nothing more than an acceptance of pollution of public resources.

Economic concepts are also being applied to the debt-laden developing countries. One such approach is the debt-for-nature swap. This program, which involves transferring loan payments for land that is later turned into parks and wildlife preserves, is gaining popularity.

б) Air Pollution

The atmosphere has a tremendous ability to accept and disperse pollutants. Carbon monoxide, hydrocarbons, particulates, sulfur dioxide, and nitrogen compounds are the primary air pollutants. They can cause a variety of health problems. Lead and air toxics have also been identified as significant air pollutants.

Photochemical smog is a secondary pollutant formed when hydrocarbons and oxides of nitrogen are trapped by thermal inversions and react with each other in the presence of sunlight to form peroxyacetylnitrates and ozone. Elimination of photochemical smog requires changes in technology, such as more fuel efficient automobiles, special devices to prevent the loss of hydrocarbons, and catalytic converters to more completely burn hydrocarbons.

Acid rain is caused by emissions of sulfur dioxide and oxides of nitrogen in the upper atmosphere, which form acids that are washed from the air when it rains or snows. Direct effects of acid rain on terrestrial ecosystems are difficult to prove, but changes in many forested areas are suspected of being partly the result of additional stresses caused by acid rain. Recent evidence suggests that loss of calcium from the soil may be a major problem associated with acid rain. The effect of acid rain on aquatic ecosystems is easy to quantify. As waters become more acidic, the complexity of the ecosystem decreases, and many species fail to reproduce. The control of acid rain requires the use of scrubbers, precipitators, and filters or the removal of sulfur from fuels.

Currently, many are concerned about the damaging effects of greenhouse gases: carbon dioxide, methane, and chlorofluorocarbons. These gases are likely to be causing an increase in the average temperature of the earth and consequently are leading to major changes in the climate. Chlorofluorocarbons are also thought to lead to the destruction of ozone in the upper atmosphere, which results in increased amounts of ultraviolet light reaching the earth. Concern about the effects of chlorofluorocarbons has led to international efforts that have resulted in significant reductions in the amount of these substances reaching the atmosphere. Many commonly used materials release gases into closed spaces (indoor air pollution) where they cause health problems. The most important of these are associated with smoking.

**Ex.12 Порівняйте текст з його комп'ютерним перекладом.
Відредагуйте переклад.**

The Essential Triangle

Technological and industrial progress depends on the scientist, the engineer and the technologist - an essential triangle. Each makes major contribution to progress. The engineer depends upon the scientist for new knowledge and upon the technologist for specialized assistance in translating engineering plans into operating reality.

The pure scientist can make his contribution to progress through the investigation of the unknown.

The interests of the research engineer are in the area of applied science and research. Scientists work in a world of generalizations and abstractions. The technologist on the other hand, works in the real world of specific things and specific objects. His problems are practical and they require practical solutions. He is more interested in how to do things. He must understand engineering tables and formulas and apply them in his work. The scientist, the research engineer, the technologist – all play an important role in the modern world.

The principal work of the engineer is design. He has to design products, machines and production systems. Like the research engineer, the engineer asks "why?" Like the technologist, he is also concerned with "how?"

The engineer must combine many of the characteristics of the scientist, research engineer and technologist. He must have a basic knowledge of the sciences, and understanding of the abstract techniques of the research engineer and he should know much of the technology employed by technologists.

Perhaps the most important function of the engineer is to integrate the work of the essential triangle. His interest must be in combining the abstract-theoretical world and the technical-practical world.

Обов'язковий трикутник

Технологічне й індустріальне просування (прогрес) залежить від ученого, інженера і технолога - обов'язковий трикутник. Кожний робить головний внесок, щоб прогресувати. Інженер залежить від ученого для нового знання і на технолог для спеціалізованої допомоги в перекладі технічних планів в операційну дійсність.

Чистий учений може робити його внесок, щоб прогресувати через дослідження невідомих.

Інтереси (відсотки) інженера дослідження знаходяться в області прикладної науки і дослідження. Учені працюють у світі узагальнень і абстракцій. Технолог з іншого боку, працює в реальному світі визначених речей і визначених об'єктів (цілей). Його проблеми практичні, і вони вимагають практичних рішень. Він більше зацікавлений тим, як робити речі. Він повинний зрозуміти технічні столи і формули і застосовувати них у його роботі. Учений, інженер дослідження, технолог - уся гра (п'єса) важлива роль у сучасному світі.

Основна робота інженера – проект. Він повинний проектувати вироби машини (механізми) і системи виробництва. Подібно інженерові дослідження, інженер запитує "чому?". Подібно технологів, він також зацікавлений (стурбований) "як?".

Інженер повинний комбінувати (об'єднати) багато хто з характеристик ученого, інженера дослідження і технолога. Він повинний мати елементарні знання наук, і розуміння абстрактних методів інженера дослідження, і він повинний знати багато чого з технологи, використовуваної технологами.

Можливо найбільш важлива функція інженера повинна об'єднати роботу обов'язкового трикутника. Його інтерес(відсоток) повинний бути в об'єднанні абстрактно-теоретичного світу і технічного-практичного світу.

Ех.13 Використовуючи лексику попередньої вправи, перекладіть речення англійською мовою.

1. Подальший розвиток та вдосконалення виробництва в значній мірі залежать від застосування сучасних досягнень в галузі науки.

2. В свою чергу розвиток науки залежить від наявності висококваліфікованих спеціалістів - інженерів, технологів і т. д.

3. На сьогоднішньому етапі постійно зростає потреба в інженерах, які знайомі з фундаментальними проблемами переробки металів.

4. Крім того, будь-який висококваліфікований фахівець повинен володіти іноземними мовами та навичками роботи з комп'ютером.

5. Освіта інженера не закінчується, коли він одержує диплом, особливо інженера-технолога.

6. Відомо багато шляхів, коли промисловість та освіта тісно взаємодіють.

7. Науковці та інженери займаються спільними питаннями з метою забезпечення наукового підходу до чисто промислових проблем.

8. Ці фахівці можуть зробити справді великий внесок у спільну справу: підйом вітчизняного виробництва.

9. Великі та складні проекти нових технологій можуть випробуватися на практиці під керівництвом науковців.

10. Такий підхід сприятиме розв'язанню складних проблем сучасного виробництва.

Ех.14 Перекладіть уривок з інструкції до копіювача, використовуючи заготовлені фрази та запропоновану структуру.

Using the Copier Properly

To ensure the optimum performance of the copier, follow the precautions listed below.

NEVER place a heavy object on the copier or subject the copier to shocks.

NEVER open any doors, or turn OFF the copier while the copier is making copies.

NEVER bring any magnetized object or use flammable sprays near the copier.

NEVER place a vase or vessel containing water on the copier.

NEVER drop paper clips, staples, or other small pieces of metal into the copier.

NEVER attempt to remove any cover that is secured.

NEVER remodel the copier, as a fire or electrical shock could result.

ALWAYS insert the power plug all the way into the outlet.

ALWAYS make sure that the outlet is visible, clear of the copier or copier cabinet.

ALWAYS ensure that the copier does not ride on the power cord or communications cable of other electrical equipment, and it does not get such a cord or cable wedged into its own mechanism.

NEVER leave damage or cracks evident on the copier power cord unattended. If you find any of these conditions, immediately shut down the copier, unplug the power cord, and call your Technical Representative for appropriate action.

ALWAYS provide good ventilation when making a large number of continuous copies.

NEVER keep the copier running when it becomes inordinately hot or produces abnormal noise. If that happens, immediately turn OFF the copier, unplug it, and then call your Technical Representative.

Care of Copier Supplies

Use the following precautions when handling the copies (toner, paper, etc.).

Store the paper, toner, and other supplies in a place free from direct sunlight and away from any heating apparatus. Keep them in a dry, clean environment.

Store paper, which has been removed from its wrapper but not loaded into the drawer, in a sealed plastic bag in a cool, dark place.

Use the correct toner for the exclusive use by the copier. The applicable copier model name is indicated on the Toner Bottle.

Keep supplies out of the reach of children.

If your hands become soiled with toner, wash them with soap and water immediately.

Moving

If you need to transport the copier over a long distance, consult your Technical Representative.

Правила експлуатації копіювального апарата

Щоб..... дотримуйтесь вказаних нижче рекомендацій.

- НІКОЛИ не
- ... і не вимикайте живлення в процесі роботи.
- НІКОЛИ не ставте поблизу копіювача предмети, які є джерелом ... і не розпилюйте
- ... чи інший посуд з водою.
- -НІКОЛИ не допускайте, щоб ... потрапляли всередину копіювача.
- НІКОЛИ не намагайтесь розбирати
- ЗАВЖДИ ... до кінця.
- .. щоб шнур копіювача не був притиснутий корпусом копіювача.
- НІКОЛИ не допускайте, щоб на ізоляції силового шнура з'явилися тріщини чи інші пошкодження. Якщо ви виявили
- ... при великих об'ємах копіювання.
- НІКОЛИ не експлуатуйте копіювач, коли він підозріло ... і викличте спеціаліста сервісної служби.

Зберігання і використання витратних матеріалів

Під час роботи з ... дотримуйтесь таких застережних заходів.

- III. окремо від харчових продуктів;
- IV. і не закладено в лоток копіювача ...;
- V. можлива дата заміни вказана на упаковці тонера;
- VI. в місцях, не доступних для дітей;
- VII. негайно помийте їх водою з милом.

Транспортування копіювального апарата

Проконсультуйтеся з вашою технічною службою.

Ex.15 Перекладіть інструкцію до монітора, використовуючи фрази з попередньої вправи.

VIII. Before connecting the AC power cord to an outlet, make sure the voltage designation on your monitor corresponds to the local electrical supply.

IX. Never insert anything metallic into the monitor openings. Doing so may create the danger of electric shock.

X. To avoid electric shock, never touch the inside of the monitor. Only a qualified technician should open the monitor's case.

XI. Never use your monitor if the power cord has been damaged. Do not allow anything to rest on the power cord, and keep the cord away from areas where people can trip over it.

XII. Be sure to hold the plug, not the cord, when disconnecting the monitor from an electric socket.

XIII. Openings in the monitor cabinet are provided for ventilation. To prevent overheating, these openings should not be blocked or covered. Also, avoid using the monitor on a bed, sofa, rug, or other soft surface. Doing so may block the ventilation openings in the bottom of the cabinet. If you put the monitor in a bookcase or some other enclosed space, be sure to provide adequate ventilation.

XIV. Put your monitor in a location with low humidity and a minimum of dust.

XV. Do not expose the monitor to rain or use it near water. If the monitor accidentally gets wet, unplug it and contact an authorized dealer immediately. You can clean the monitor with a damp cloth when necessary, but be sure to unplug the monitor first.

XVI. Place the monitor on a solid surface and treat it carefully. The screen is made of glass and can be damaged if dropped, hit or scratched.

XVII. Locate your monitor near an easily accessible AC outlet.

XVIII. If your monitor does not operate normally – in particular, if there are any unusual sounds or smells coming from it - unplug it immediately and contact an authorized dealer or service center.

XIX. High temperatures can cause problems. Don't use your monitor in direct sunlight, and keep it away from heaters, stoves, fireplaces, and other sources of heat.

XX. Unplug the monitor when it is going to be left unused for an extended period of time.

XXI. Unplug your monitor from the AC outlet before any service.

Ex.16 Знайдіть у тексті слова, які не мають словникових відповідників. З'ясуйте значення цих слів з контексту. Запропонуйте варіанти їх перекладу. Зверніться до різних джерел, зокрема періодичних видань, і спробуйте віднайти потрібні еквіваленти.

Internet

Research on dividing information into packets and switching them from computer to computer began in the 1960s. The U.S. Department of Defense Advanced Research Projects Agency (ARPA) funded a research project that created a packet switching network known as the ARPANET. ARPA also funded research projects that produced two satellite networks. In the 1970s ARPA was faced with a dilemma: Each of its networks had advantages for some situations, but each network was incompatible with the others. ARPA focused research on ways that networks could be interconnected, and the Internet was envisioned and created to be an

interconnection of networks that use TCP/IP protocols. In the early 1980s a group of academic computer scientists formed the Computer Science NETwork, which used TCP/IP protocols. Other government agencies extended the role of TCP/IP by applying it to their networks: The Department of Energy's Magnetic Fusion Energy Network (MFENet), the High Energy Physics NETwork (HEPNET), and the National Science Foundation NETwork (NSFNET).

In the 1980s, as large commercial companies began to use TCP/IP to build private internets, ARPA investigated transmission of multimedia — audio, video, and graphics-across the Internet. Other groups investigated hypertext and created tools such as Gopher that allowed users to browse menus, which are lists of possible options. In 1989 many of these technologies were combined to create the World Wide Web. Initially designed to aid communication among physicists who worked in widely separated locations, the Web became immensely popular and eventually replaced other tools. Also during the late 1980s, the U.S. government began to lift restrictions on who could use the Internet, and commercialization of the Internet began. In the early 1990s, with users no longer restricted to the scientific or military communities, the Internet quickly expanded to include universities, companies of all sizes, libraries, public and private schools, local and state governments, individuals, and families.

Several technical challenges must be overcome if the Internet is to continue growing at the current phenomenal rate. The primary challenge is to create enough capacity to accommodate increases in traffic. Internet traffic is increasing as more people become Internet users and existing users send ever greater amounts of data. If the volume of traffic increases faster than the capacity of the network increases, congestion will occur, similar to the congestion that occurs when too many cars attempt to use a highway. To avoid congestion, researchers have developed technologies such as Dense Wave Division Multiplexing (DWDM) that transfer more bits per second across an optical fiber. The speed of routers and other packet handling equipment must also increase to accommodate growth. In the short term, researchers are developing faster electronic processors; in the long term, new technologies will be required.

Another challenge involves IP addresses. Although the original protocol design provided addresses for up to 4.29 billion individual computers, the addresses have begun to run out because they were assigned in blocks. Researchers developed technologies such as Network Address Translation (NAT) to conserve addresses. NAT allows multiple computers at a residence to "share" a single Internet address. Engineers have also planned a next-generation of IP, called IPv6, that will handle many more addresses than the current version.

Ex.17 Перегляньте перелік довідкової літератури. Поставте джерела в тому порядку, в якому ви б до них звернулися, шукаючи переклад невідомого терміна. Якими джерелами ви постійно користуєтесь? Якими ви б не користувалися? Чому?

Encyclopedias	Detailed articles on nearly all subjects.	Encyclopaedia Britannica, Encarta Encyclopedia, Harper Encyclopedia of Science
Dictionaries: Translation Thesaurus Specialized Dictionaries English-English Dictionary Almanacs and Yearbooks On-line Dictionaries	Translation equivalents. Lists of words related to each other in meaning, usually giving synonyms and antonyms. A dictionary of words related to a particular subject. Gives explanations to words. Up-to-date facts, statistics, and unusual information. Internet dictionaries, usually the use is free of charge.	English-Ukrainian Dictionary Collins Gem Dictionary and Thesaurus Dictionary of Technical Terms Oxford Dictionary, Webster Dictionary Systran, Trident Software
Machine-translation Programs	Automatic programs that produce a rough translation but may include specialized dictionaries.	Prompt, Pragma
Mass Media	Newspapers, journals include the most up-to-date information	

Ex.18 Перекладіть англійські науково-популярні тексти українською мовою. Знайдіть засоби утворення образності, емоційно забарвлені слова та вислови в оригінальних текстах і порівняйте, як вони відтворені в українському перекладі. Зверніть увагу на необхідність заміни англійських особових конструкцій українськими безособовими, а також потребу компенсації лексичними засобами української мови синтаксичних

особливостей тексту оригіналу Зіставте тексти оригіналу і перекладу. Які ще, на вашу думку, логічні та мовні перетворення потрібно регулярно здійснювати такого типу?

Better Decisions through Science

A physician stares at a breast X-ray, agonizing over whether an ambiguous spot is a tumor. A parole board weighs the release of a potentially violent criminal. A technician at an airport worries over a set of ultrasound readings: do they suggest a deadly crack in an airplane's wing?

All these people are grappling with diagnostic decisions. In spite of incomplete or ambiguous evidence, they must determine whether or not a certain condition exists (or will occur). Such problems abound in health care public safety, business, environment, justice, education, manufacturing, information processing, the military and government. And the stakes can be high In many cases, a wrong verdict means that people will die.

Perhaps surprisingly, the diagnostic decision-making process turns out to be essentially the same across fields. Hence, methods that improve the process in one industry can usually serve in others. At least two such methods are already available. Sadly, though, they remain unknown or unused in many realms. One increases accuracy, enhancing the odds that any given decision will be the correct one. The other improves the "utility" of a decision-making approach, ensuring that the number of true cases found does not come at the cost of an unreasonable number of false positive diagnoses ("false alarms"). These methods are statistical, but math phobics have nothing to fear; the basic logic is easy to grasp.

No one is saying that diagnosticians must always be slaves to mathematical formulas. In certain arenas (such as clinical medicine and weather forecasting), objective tools may function best as "second opinions" that inform a reviewer's decisions but do not have the final word. In other fields, however, statistical analyses have frequently been found to be more accurate than subjective judgments, even those made by highly experienced professionals.

We focus in this article on diagnoses that hinge on a choice between just two alternatives-yes or no (Is a tumor present? Is an airplane wing defective?). Certainly the world is full of problems involving a wider range of options, but serious yes/no decisions are prevalent.

Наука допомагає зробити правильний вибір

Лікар вдивляється у рентгенівський знімок, намагаючись зрозуміти, чи та нечітка цятка є насправді пухлиною. Наглядова рада розглядає рішення про звільнення потенційно жорстокого злочинця на поруки. Технік в аеропорту непокоїться через ультразвукові показники: невже вони вказують на небезпечну тріщину у крилі літака?

Усі ці люди ухвалюють діагностичні рішення. Попри двозначність або неповноту даних, вони повинні чітко визначити наявність або відсутність певних передумов (або можливість їх виникнення). Такі проблеми постійно виникають у медицині, бізнесі, сфері громадської безпеки, охороні навколишнього середовища, судочинстві, освіті, виробництві, під час обробки інформації, у військовій та урядовій галузях. І ставки можуть бути досить

високими – у багатьох випадках неправильний висновок стає причиною загибелі людей.

Як не дивно, але механізми діагностування та прийняття остаточного рішення є однаковими для всіх галузей науки. Тобто, методи, які удосконалюють такий процес в одній галузі, можуть стати в нагоді і в іншій. Сьогодні уже доступні принаймні два такі методи, які, на жаль, залишаються маловідомими і не знаходять широкого застосування. Один із них дозволяє підвищити точність діагностувань, і таким чином збільшуються шанси на те, що будь-яке рішення буде об'єктивними. Інший підвищує "корисність" діагностування, зменшуючи кількість хибних діагнозів ("хибних сполохів") стосовно правдивих діагнозів. Хоча ці методи статистичні, скептикам не варто побоюватись – правдивість прогнозування є високою.

Не йдеться про те, що діагности повинні стати рабами математичних формул. В окремих галузях (таких, як клінічна медицина і прогнозування погоди), об'єктивні знаряддя слугують лише як фонові точки зору" що несуть потрібну додаткову інформацію, хоча і не мають сили остаточного слова. А в окремих сферах статистичний аналіз часто виявляється і точнішим, а ніж суб'єктивне судження досвідченого професіонала.

У цій статті ми приділили особливу увагу діагнозам, які балансують на межі двох альтернатив - "є" чи "немає". (Чи є пухлина? Чи є дефект у крилі літака?) Звичайно ж, у світі багато проблем, розв'язання яких потребує ширшого спектру вибору проте доленосні рішення переважно вимагають відповіді "так" чи "ні".

Killer Waves on the East Coast?

If you perused any of several metropolitan newspapers along the Eastern seaboard this summer, you might have imagined a disaster of hurricane proportions striking the coast on a clear, blue day. With a sudden crumbling of the seafloor, the Atlantic Ocean would rise up and flatten Virginia Beach and Cape Hatteras. Giant waves might even surge up the **Potomac** River and flood the **U.S. capital**.

The notion of a tsunami striking the mid-Atlantic coast is startling – those disasters tend to hit earthquake-prone locates of the Pacific Rim where land slipping along underwater sloshes the sea into threatening swells. But despite the breathless news reports, a long string of ifs and buts stretches between an imminent threat of an East Coast tsunami and its newly discovered potential cause: underwater landslides.

The landslide concern stems from new indications of looming instability atop the slope between the shallow continental shelf and the deep sea, off the coasts of North Carolina and New Jersey. Enormous cracks northeast of Cape Hatteras could be an underwater landslide in the making, three scientists suggested in the May *Geology*. Mud suddenly breaking loose and tearing down-slope could displace enough water to swamp the nearby coastline with tsunami waves some five meters (15 feet) high – an event comparable to the storm surges of Hurricane Fran, which ravaged North Carolina in 1996.

The day after the media caught wind of the report, television helicopters were landing on the lawn of the Woods Hole Oceanographic Institution in Massachusetts,

the workplace of the report's lead author, Neal W. Driscoll. Elsewhere, Driscoll's colleagues Jeffrey K. Weissel of Columbia University's Lamont-Doherty Earth Observatory and John A. Goff of the University of Texas at Austin were also fielding calls from eager reporters. "We underestimated the excitement the paper would cause", Weissel says.

What the scientists knew – and what many news accounts failed to emphasize – was that although a tsunami would be devastating, the potential risk was remarkably unclear. At the time, the researchers had no idea when a landslide might occur (if ever), no mathematical predictions of the waves that might be generated and no evidence of a tsunami ever having struck the mid-Atlantic coast in the past. Still, Weissel maintains that "the paper would have been incomplete without a portion on tsunamis". At the heart of the scientists' concern is the growing evidence that underwater landslides – not earthquakes alone – pose a tsunami threat [see "Tsunami!", by Frank I. Gonzalez, Scientific American, May 1999].

"Хвилі-вбивці" на Східному узбережжі США?

Цього літа газети метрополісів Східного узбережжя рясніли описами вселенських стихій, що обрушуються на пляжі погожого сонячного дня. І тому, хто начитався таких статей, зовсім не важко було в таке повірити. Несподівано провалюється морське дно, Атлантичний океан здіймається і накриває берега Вірджинії та мис Хатерас. Гігантські хвилі можуть навіть утворитися у Потомаку й затопити американську столицю.

Картина цунамі, що вщент руйнує середньо атлантичне узбережжя, дійсно вражає. Такі катаклізми можуть траплятись, головним чином, у сейсмічних зонах дна Тихоокеанського басейну. Земля зсுவується у довжелезні глибоководні розломи, а на поверхні моря здіймаються жахаючі вали. Однак між потенційною загрозою руйнівних цунамі на Східному узбережжі та щойно відкритою їхньою причиною – підводними зсувами – простягається ланцюг численних "якщо" та "але". Тому газетярі передчасно зчиняють паніку.

Теорія підводних зсувів з'явилась після того, як учені зафіксували нові тектонічні явища у верхніх пластах схилу між континентальним шельфом та океанськими глибинами біля берегів Північної Кароліни та Нью Джерсі. На сторінках травневого номеру журналу "Giology" троє науковців висунули гіпотезу, що величезні розломи дна на північному сході від мису Татерас можуть свідчити про активні зсувні процеси. Пласти мулу раптово починають сповзати і зрушують з місця таку масу води, що здатна затопити узбережжя, при цьому утворюються цунамі заввишки до 5 метрів. Їх можна порівняти з величезними штормовими хвилями урагану Фран, який спустошив Північну Кароліну в 1996 р.

Вже наступного дня телевізійники натрапили на цю інформацію, і їхні гелікоптери заповнили прилеглі території Океанографічного інституту Вудс Хол у штаті Массачусетс, де працює Ніл В. Дріс-хол, головний автор цієї теорії. Однак, не лише Н. Дрісхол, а і його колеги Джері К. Весел з сейсмологічної обсерваторії колумбійського університету Леймонт - Дотерті та Джон А. Гоф з техаського університету в Остіні, були змушені постійно відбиватись від

телефонних атак надокучливих репортерів. "Ми недооцінили можливої гострої реакції читачів на нашу статтю", - говорить К. Весел.

Вченим було відомо, а репортери телевізійних новин не змогли належним чином висвітлити те, що хоча цунамі і можуть мати руйнівну силу, але міра потенційного ризику їх виникнення є все ж незначною. На той час, науковці не мали жодного уявлення, коли виникають зсуви ґрунту (якщо вони взагалі виникають), математичних моделей утворення хвиль та й взагалі досвіду роботи із подібними природними явищами. Однак, як стверджує К. Вайсел, газети завжди житимуть за рахунок сенсаційної інформації, зокрема, про цунамі. В основі ж наукової концепції лежить зростаюча кількість свідчень про те, що причиною цунамі можуть стати не тільки землетруси, а й підводні зсуви ґрунту.

The Discovery of Brown Dwarfs

A brown dwarf is a failed star. A star shines because of the thermonuclear reactions in its core, which release enormous amounts of energy by fusing hydrogen into helium. For the fusion reactions to occur though, the temperature in the star's core must reach at least three million kelvins. And because core temperature rises with gravitational pressure, the star must have a minimum mass: about 75 times the mass of the planet Jupiter, or about 7 percent of the mass of our sun. A brown dwarf just misses that mark - it is heavier than a gas-giant planet but not quite massive enough to be a star.

For decades, brown dwarfs were the "missing link" of celestial bodies: thought to exist but never observed. In 1963 University of Virginia astronomer Shiv Kumar theorized that the same process of gravitational contraction that creates stars from vast clouds of gas and dust would also frequently produce smaller objects. These hypothesized bodies were called black stars or infrared stars before the name "brown dwarf" was suggested in 1975 by astrophysicist Jill C. Tarter, now director of research at the SETI Institute in Mountain View, Calif. The name is a bit misleading; a brown dwarf actually appears red, not brown. But the name "red dwarf" was already taken. (It is used to describe stars with less than half the sun's mass.)

In the mid-1980s astronomers began an intensive search for brown dwarfs, but their early efforts were unsuccessful. It was not until 1995 that they found the first indisputable evidence of their existence. That discovery opened the floodgates; since then, researchers have detected dozens of the objects. Now observers and theorists are tackling a host of intriguing questions: How many brown dwarfs are there? What is their range of masses? Is there a continuum of objects all the way down to the mass of Jupiter? And did they all originate in the same way?

Відкриття коричневих карликів

Коричневий карлик – це згасаюча зірка. Сяйво зірок є наслідком термоядерної реакції, що відбувається у їхньому ядрі, при цьому завдяки синтезу гідрогену і гелію виділяється значна кількість енергії.

Для утворення реакції синтезу температура у ядрі зірки повинна сягати трьох мільйонів градусів за Кельвіном. Оскільки величина температури ядра напряму залежить від гравітаційного тяжіння, така зірка повинна мати

мінімальну масу, що дорівнює приблизно 75 відсоткам маси Юпітера чи 7 відсоткам маси Сонця. Цей закон не стосується коричневого карлика – він важчий, ніж газова планета гігантського розміру, але не на стільки, щоб вважатися зіркою.

Протягом десятиріч коричневі карлики були "відсутньою ланкою" у системі небесних тіл: вони існували, але ніхто не бачив їх. У 1963 р. Шив Кумар, астроном Вірджинського університету, висунув теорію, що процес гравітаційного тяжіння утворює з великих газових хмар і пилу не лише зірки, а й інші менші об'єкти. Такі гіпотетичні тіла називали червоними або інфрачервоними зірками, доти у 1975 р. астрофізиком Д. Тартером (тепер керівником дослідницької групи при Інституті пошуку неземних цивілізацій в Каліфорнії) була запропонована назва "коричневий карлик". Вона є дещо оманливою: коричневий карлик врешті виявився не коричневим, а червоним. Але на той час термін "червоний карлик" вже позначав зірку, маса якої вдвічі менша за масу Сонця.

У середині 1980-х років астрономи почали інтенсивний пошук коричневих карликів, але ті зусилля виявилися марними. Лише у 1995 році було знайдено перший незаперечний доказ їхнього існування. Це відкрило дорогу іншим численним випадкам знахідок таких об'єктів. Зараз експерти і теоретики намагаються дати відповідь на інтригуючі запитання: яка їх маса? Яка кількість коричневих карликів? Чи існують ще менші об'єкти, маса яких наближається до Юпітера? Чи всі вони утворилися в один і той же спосіб?

Diseased Passage

Calexico, Calif. - We've been camped out on a rickety bridge since morning, and after hours we have almost had it. The bridge spans a river that collects dead farm animals, tires, floating sewage and industrial waste. Desert breezes in this permanently dusty agricultural region waft choking odors across a nearby grocery store parking lot, making the idea of food unappealing.

About an hour after sunset, our patience is rewarded: my photographer and I see 10 nearly naked immigrants come through a 20-foot-high corrugated-steel fence and wade into the New River, each clutching a sack of belongings in one hand and an inflated inner tube in the other. "Aren't you afraid of the water?" I yell in Spanish to the bobbing mass that moves with piles of greasy foam on the water's surface. "No, it feels good", smartly replies one young man who looks to be no more than 15 years old. "Besides, I don't have any money".

These desperate job seekers, many from poor rural regions of central and southern Mexico, are risking their lives. The New River, which flows north – from Mexicali through California's Imperial Valley to the Salton Sea, contains organisms that cause communicable diseases such as hepatitis A and cholera, according to health officials. Fecal coliform counts range from 100,000 to five million, well above the count of 400 needed to close swimming beaches. The waterway also picks up pesticide runoff from local farms and hazardous wastes from Mexican's *maquiladoras*, foreign-owned factories.

The river is so polluted that U.S. Border Patrol agents are forbidden from diving in to catch the illegal immigrants. Several agents have needed medical

attention after brief exposure to the river. Many immigrants who are caught eventually end up in local hospitals, where they are treated for skin infections or other external problems, according to Richard Rees, an emergency room physician at the El Centre Regional Medical Center. *Those* who escape usually do not seek medical attention for fear of deportation.

In addition to exposing themselves, the migrants may be exposing others – in the fields, factories and restaurants where they find work. The Centers for Disease Control and Prevention found that California has twice the rate of infections of two food-borne pathogens associated with human sewage – *Campylobacter* and *shigella* – of any other state tested, leading some experts to wonder about a connection. Along the Texas-Mexico border health officials are battling tuberculosis brought in by undocumented workers. Of the 17,651 apprehended last year in the Port Isabel, Tex., region, 49 percent tested positive for the TB bacterium. The rate of still-blown Tuberculosis in the lower Rio Grande Valley, a fertile agricultural area that borders Mexico is triple the national average, says Abraham G. Miranda of the U.S Public Health Service in Port Isabel.

Ризикований перехід

Калехіко, штат Каліфорнія. Зранку ми розкинули наш спостережний табір на хиткому містку і вже надзвичайно втомилися від годин очікування. Міст з'єднує береги річки, у якій плавають мертві тварини з ферми, шини, стічні нечистоти та промислові відходи. Пустельні вітри цього курного сільськогосподарського району розносять задушливий запах аж до парковки біля гастроному, роблячи непривабливою саму думку про їжу.

Нарешті, деś за годину по заході сонця наше терпіння винагороджується: ми з фотографом бачимо 10 майже голих емігрантів що перелазять через 20-футовий сталевий гофрований паркан та переходять вбрід Нью Рівер; кожен стискає мішок пожитків однією рукою та надуту автомобільну камеру іншою. „Невже ви не боїтесь цієї води?" - кричу я іспанською до групи коротко підстрижених людей що рухається в масі жирної піни. "Ні, тут якраз добре", - парирує один молодик, що виглядає не старшим за 15 років. - Крім того, у мене зовсім нема грошей .

Ці відчайдушні шукачі роботи, переважно з бідних селянських районів центральної та південної Мексики, ризикують тут своїм життям. Нью Рівер, що тече з півночі Мехікалі через Каліфорнійську долину Імперіал до Солтон-Сі, містить в собі, за повідомленнями офіційних медичних джерел, мікроорганізми, що спричиняють інфекційні хвороби, такі, як гепатит А та холера. Кількість фекалійних бактерій становить від 100.000 до 5 млн одиниць, і це при тому, що 400 одиниць є достатнім показником для закриття пляжів. На водному шляху річка також вбирає в себе пестициди з місцевих ферм та небезпечні відходи мексиканських фабрик, власниками яких є іноземці, так звані маквіладорас.

Річка настільки забруднена, що агентам прикордонного патпуля Сполучених Штатів заборонено пірнати у неї, у тому числі під час проведення операцій із затримання нелегальних емігрантів. Кілька агентів звернулись по медичну допомогу навіть після короткого контакту з водою річки. "Багато емігрантів, яких вдається затримати, опиняються в шпиталі, де їх лікують від

шкірних хвороб або інших захворювань" – говорить Річард Різ, завідувач відділення невідкладної допомоги регіонального медичного центру Ель Центро. Ті ж, яким вдалося проникнути на територію США, зазвичай, не звертаються по медичну допомогу з остраху депортації.

Піддаючи себе ризику, емігранти можуть наражати на небезпеку й інших людей у місцях, де вони найчастіше знаходять роботу, – на полях, фабриках, та в ресторанах. Центри інфекційного контролю та запобігання епідеміям засвідчили, що у Каліфорнії кількість інфекційних уражень, викликаних вірусом менінгіту й дизентерійною паличкою (що розвиваються у нечистотах а потім можуть траплятися у їжі) є вдвічі більшою, ніж в інших штатах. Уздовж кордону Техас-Мехіко медичні працівники ведуть постійну боротьбу з туберкульозом занесеним нелегальними робітниками. Минулого року з 17, 651 затриманих в порту Ізабель (Техаський регіон) 49% мали позитивну реакцію на туберкульоз. "Показники росту туберкульозу відкритої форми в низовині долини Ріо Гранде, казковій сільськогосподарській зоні, що межує з Мехіко, є втричі більшими за середній, – говорить Абрахам Г. Міранда, працівник Громадської служби охорони здоров'я Сполучених Штатів з порту Ізабель.

РОЗДІЛ II АНОТУВАННЯ І РЕФЕРУВАННЯ НАУКОВИХ ТЕКСТІВ

Анотування і реферування, або процеси інформаційної обробки текстів, є однією з самих широко поширених письмових форм швидкого отримання інформації та її смислової обробки на просунутому або навіть швидше на завершальному етапі навчання іноземним мовам. Основою таких видів діяльності є вичерпне розуміння іноземного тексту, тобто відмінні навички вільного перекладу науково-технічної літератури.

Окрім хорошого знання іноземної мови для успішної роботи по інформаційній обробці текстів аспірантам необхідно стежити за вітчизняною та іноземною науковою літературою з проблем, що відносяться до області його дослідження, спеціальності, а також вільно орієнтуватися в іноземних публікаціях, бути в курсі сучасного стану проблем, що вивчаються, знати про технічні досягнення за кордоном. Аспірант повинен уміти відділяти головне від другорядного, аналізувати і узагальнювати матеріал, що розглядається.

Сутність інформаційної обробки текстів полягає в короткому і узагальненому викладі змісту першоджерела (первинного тексту) відповідно до завдання. Метою інформаційної обробки тексту є отримання корисної і цінної інформації по конкретній проблематиці, що представляє інтерес для подальшої роботи.

Терміни «первинні» і «вторинні» тексти з'явилися в прикладній лінгвістиці тексту з теорії науково-технічної інформації – інформатики. Поняття «первинний», «вторинний» використовуються як підстава класифікації інформаційних документів. Вторинні тексти створюються в результаті перетворення вихідного, первинного, базового тексту. Вторинні тексти – це бібліографічний опис, анотація, реферат, конспект, переклад, рецензія.

Бібліографічний опис може бути самостійним інформаційним вторинним документом (використовується в бібліотечних каталогах і бібліографічних покажчиках) або частиною іншого вторинного документа (використовується як ввідна частина в анотаціях і рефератах). Бібліографічний опис дає всі необхідні дані про первинний документ і полягає відповідно до вимог ГОСТу з наступних елементів в певній послідовності:

Конспект – письмовий виклад основних положень первинного документа в декілька коротшій і зручнішій для користувача формі з дотриманням послідовності передачі відомостей у вихідному тексті (у вигляді тез, виписок, питань або називних пропозицій – конспект-план; конспект-схема).

Переклад – це результат передачі вмісту первинного тексту на одній мові у вигляді вторинного тексту на іншій мові із збереженням тотожності сенсу і особливостей викладу. Переклад – це повне адекватне відтворення змісту і форми оригінала.

Рецензія – вторинний документ, який передає основний вміст аналізованого тексту з одночасною його критичною оцінкою.

1. СУТНІСТЬ РЕФЕРУВАННЯ

Серед різних видів аналітико-семантичної обробки первинних документів реферування іноземних першоджерел є найбільш складним в порівнянні з реферуванням і анотуванням вітчизняної літератури. Реферативний переклад, що розглядається як окремий вид реферування є особливим видом діяльності, при якій операції перекладу тісно переплітаються з операціями по згортанню (компресії) тексту. Процес узагальнення матеріалу при реферуванні аналогічний процесу лексичної трансформації при перекладі. Найпоширеніший з прийомів узагальнення при реферуванні – заміна часткового поняття загальним, видового – родовим, - аналогічний прийому генералізації в процесі перекладу. Заміна одного з трьох компонентів: причина-процес-наслідок іншим компонентом теж є прийомом їх узагальнення в процесі реферування і одночасно входить до складу прийому смислового розвитку як різновид лексичних трансформацій при перекладі. Процеси трансформації і узагальнення можуть бути спричинені чисто лінгвістичними причинами: розбіжністю в значеннєвій структурі слів, які позначають одне і теж поняття в різних мовах. Реферативний переклад одночасно включає міжмовне перетворення і безпосередньо реферування, тобто згортання інформації. Мовні одиниці вторинного документа заміщають більший об'єм змісту, чим одиниці тексту оригінала.

Необхідною умовою реферування є попереднє розуміння первинного тексту в цілому (на відміну від перекладу, де, як правило, потрібне поетапне осмислення окремих частин тексту). Лише за цієї умови можна виділити в тексті головну, істотну інформацію і опустити другорядну, неістотну. Реферат потрібно розглядати як новий текст, вторинний текст, створення якого детермінується результатом осмислення і розуміння змісту тексту в цілому.

Отримання інформації з цілого тексту при навчанні аспірантів анотуванню і реферуванню пов'язано з новим підходом в мовознавстві обробці тексту в світлі комунікації, а саме виникненням граматики тексту, яку називають також синтаксисом тексту або лінгвістикою тексту. Методично грамотне навчання читанню в даний час передбачає знайомство із структурою цілого тексту і складових його одиниць. Знання елементів лінгвістики тексту дає можливість підійти до навчання діям із скорочення тексту і виділення основного вмісту, що складає одне з найважливіших умінь анотування і реферування.

Які ж елементи лінгвістики тексту? Головними структурними одиницями тексту є: абзац, група абзаців, які називаються субтекстом. Субтекст – компонент зв'язного тексту, що розвиває одну з його головних тем. Субтекст включає абзац-зачин, абзац опис і абзац, що вводить читача в сучасний стан даної проблеми і висуває нову проблему, вирішенню якої присвячений весь подальший текст статті. Існують абзаци-міркування, абзаци-гіпотези, які для розвитку теми нічого нового не дають. Основою, що зв'язує воедино будь-який із смислових абзаців, служить тема. Тему, об'єкт опису або предмет змісту тексту, виявляють шляхом тлумачення заголовка, термінів ключових слів і ключових фрагментів, що несуть найбільш істотну інформацію про текст.

Велике значення для методики роботи з цілим текстом має розуміння смислової структури абзацу. Речення, складові абзацу, нерівноцінні з точки зору їх смислової ваги. Як правило, перша речення є важливішою по сенсу, чим останні. Вона в концентрованому вигляді містить інформацію всього абзацу, можна сказати, що вона представляє узагальнення змісту цілого абзацу. Все подальші речення деталізують, розвивають його. Узагальнюючі речення в абзаці називаються ключовими (key sentences) або тематичними реченнями (topic sentences). Тобто абзац є логічною структурою від загального до часткового, такий дедуктивний спосіб викладу думки. Інколи узагальнення у формі ключової речення знаходиться в кінці абзацу. Зустрічаються абзаци, в яких є і зачин з узагальненням і кінцівка-узагальнення. Але не завжди в кожному абзаці можна знайти узагальнення.

Отже, уміння знаходити ключові речення в абзаці допоможе орієнтуватися в тексті, вичленувати так звані «смислові віхи» і, отже, зрозуміти зміст тексту. крім того, зрозуміти способи організації тексту, план написання статті (історія питання у вступі, підстави для експерименту, опис меж або рамок експерименту, результати, висновок), уміння передбачати зміст тексту, здогадуватися забезпечуються за рахунок загального (глобального) підходу до вивчення тексту в цілому. Такий підхід можна підсумовувати по етапах: вивчення заголовка, плану, ілюстрацій, написів під рисунками, шрифту тексту, речення відносно змісту тексту, вгадування, де шукати підтвердження цим припущенням, переглядове читання, подальше прогнозування змісту, вторинне читання для детальнішого ознайомлення.

2. РЕФЕРАТ

2.1 Призначення і види рефератів

Етимологічне значення слова реферат – (лат. reffere – повідомляти, докладати) визначає зміст даного наукового реферативного жанру: об'єктивне коротке повідомлення письмове або у формі прилюдної доповіді змісту документу або першоджерела, що викладає основні фактичні відомості і висновки. Реферат – це один з найпоширеніших типів вторинних текстів.

Призначення реферату – інформувати про зміст реферованого документу, виявлення основної або якоїсь певній інформації. Реферат дає можливість визначити, наскільки необхідно звертатися до першоджерела і з якою саме метою.

Існують декілька видів рефератів:

інформативні (конспективний виклад істотних положень оригінала первинного документа в узагальненому вигляді);

індикативні (реферати-резюме, розширені анотації) повідомляють про те, що говориться в документі;

монографічні (складаються з одного джерела, і називається вибіркоким реферуванням);

зведені – це реферати на задану тему за декількома джерелами з повним, систематизованим і узагальненим їх змістом;

оглядові – реферати на обширну тему по декількох документах з короткою характеристикою вмісту кожного з них окремо.

Оглядове реферування – це засіб інформації про наявність літератури з певного питання. Оглядовий реферат будується на основі анотацій на ту частину першоджерела, яка відноситься до теми, що цікавить референта. Потім анотації за тематичною ознакою об'єднуються в оглядовий реферат;

авто-реферат – реферат, складений автором документа.

2.2 Структура, зміст реферату і вимоги до написання реферату

Реферат складається з наступних частин:

- бібліографічний опис (переклад заголовка статті, документа; заголовок на мові оригінала; прізвище і ініціали автора; назва видання (журналу), рік, том, номер або дата випуску, сторінки, мова публікації. Бібліографічним описом служить продовженням заголовка реферату і в самостійний абзац не виділяється.

- текст реферату;
- додаткові відомості (адреса організації автора статті в круглих дужках; зведення про кількість ілюстрацій, таблиць і бібліографії; перша буква імені і повне прізвище референта).

Текст реферату пишеться (друкується) з абзацу і починається з викладу суті проблеми, що розглядається в реферованій статті. Тут слід уникати таких ввідних фраз, як: «автор статті розглядає», «метою справжньої роботи є», та ін. Історичні довідки, історія досліджуваної проблеми, вступ, якщо вони не складають основного змісту статті, опис раніше опублікованих робіт і загальновідомі положення в реферат, як правило, не включаються і не викладаються.

Текст реферату повинен складатися по певному плану:

1. Тема, предмет (об'єкт), характер, особливості і мета роботи;
2. Метод або методологію проведення роботи (якщо цей метод або методи принципово нові і оригінальні, необхідно дати їх опис, а широко відомі методи лише називаються)
3. Конкретні результати, отримані в реферованій роботі (теоретичні або експериментальні). Наводяться основні техніко-економічні показники і числові дані, що мають науково-технічну цінність, виявлені взаємозв'язки і закономірності.
4. Висновки, рекомендації, оцінка, речення, описані в першоджерелі.
5. Сфера застосування і можливості промислового і наукового впровадження результатів роботи, які визначені автором.

Якщо в статті відсутній який-небудь пункт з приведених вище (наприклад, в статті нічого не говориться про впровадження), то його в рефераті опускають, зберігаючи послідовність викладу. Виклад ведеться по мірі важливості відібраних відомостей. Спочатку в концентрованій формі викладається сутність питання, далі наводяться необхідні фактичні дані. Заміна конкретних (числових) даних загальними фразами в рефераті не допускається. Слід підкреслити ще раз, що реферат – це не скорочений переклад тексту, а

результат осмисленого змісту роботи і згортання (компресії) її по розробленому плану. План складання реферату може не збігатися з планом написання реферованої статті. Реферат – це єдиний, логічно компактний згусток основного змісту статті, тому, як правило, не має розділів і рубрик.

2.3 Вимоги до написання реферату

Основні вимоги, що пред'являються до реферату, **витікають** з його визначення: «Реферат є вторинною публікацією, що коротко викладає зміст первинної публікації. Він повинен дати читачеві уявлення про характер роботи, методика проведення дослідження і його результати, а у разі потреби також про місце і час проведення досліджень (коли таке повідомлення має науковий інтерес). З реферату читач повинен чітко уявити собі міру необхідності звернення до оригіналу. У рефераті об'єктивно викладається зміст первинної публікації. Реферат не повинен відображати суб'єктивних поглядів на питання, що викладається, а також оцінки референтом висвітленої ним публікації».

Найістотнішою і відмітною характеристикою реферату є інформативність: жоден з видів вторинних документів не розкриває так повно основний зміст вихідного тексту. Саме ця характеристика реферату дозволяє заощадити до 90% часу, необхідного для прочитання первинних документів. Дуже часто реферати замінюють первинні документи, особливо, коли вихідний текст написаний на іноземній мові.

Об'єм реферативного повідомлення визначається об'ємом первинного документу, нормами, встановленими для референтів і практичним значенням конкретного документу для його одержувача. Середній об'єм – від 500 друкарських знаків – для індикативних рефератів, 1000 друкарських знаків – для інформативних рефератів, 2500-10000 друкарських знаків – для оглядових рефератів. В разі важливості високої інформативності, актуальності первинного документу об'єм реферату може досягати 12000 друкарських знаків і більше.

2.4 Мова реферату

Основною жанровою рисою мови реферату є інформативність, яку можна розглядати як на лексичному, так і на синтаксичному рівні. На лексичному рівні відмінною рисою реферату є наявність в ньому великої кількості так званих ємких слів. В ролі ємких слів виступають терміни, або стійкі термінологічні поєднання, які несуть точну інформацію.[5] Слід уникати нестандартної термінології і незвичних символів і роз'яснювати їх при першій згадці в тексті. Терміни, вживані в рефераті більше трьох разів і зміст яких ясний з контексту, рекомендується після першого вживання повністю замінити аббревіатурами (скороченнями) у вигляді початкових заголовних букв цих термінів. При першій згадці така аббревіатура дається в дужках безпосередньо за терміном, при подальшому вживанні – без дужок. У одному рефераті не рекомендується застосовувати більше трьох-чотирьох аббревіатур.

У мові реферату виражена тенденція до субстантивації. Вона полягає в переважанні іменників над іншими частинами мови і ослабленні ролі дієслів. Багато дієслів виступають в ролі єднальних: «бути», «характеризуватися».

Мова реферату відрізняється наявністю дієслів із загальним значенням типу «вважати», «розглядати», «гадати». Значна група дієслів виступає в ролі компонентів дієслівно-іменникових поєднань, де основне смислове навантаження припадає на частку іменника, а функція дієслова полягає в позначенні дії а широкому сенсі цього слова і передачі граматичних значень: «надавати (вплив, підтримку, опір)», «призводити до (посилення, ослаблення, виникнення)». [5]

При викладі методичній частині в рефераті бажано уникати вживання зворотних форм дієслова (наприклад, «зразок гартували», а не «зразок гартувався»). Виклад результатів бажано вести в теперішньому часі. Рекомендується уникати таких єднальних фраз, як «встановлено, що», «показано, що», а також ввідних слів і зворотів «проведений розгляд», «здійснюють гартування». Краще замінити їх простими дієсловами. Слід витримувати єдність дієслівних форм (наприклад, “ними розглянуті марки сталі і визначений хімічний склад”, а не “розглядаються і визначено”). Слід уникати складних речень і граматичних зворотів, а вживання особових і вказівних займенників звести до мінімуму.

Синтаксис реферату характеризується одноманітністю. Матеріал подається не в розвитку, а в статистиці. Тому в тексті реферату переважають констатуючі повідомлення і перерахування, оформлені у вигляді простих поширених речень. Перечислення пов'язане з наявністю паралельних конструкцій і однорідних членів речення. У рефераті, як правило, немає обґрунтування і міркувань з приводу положень, що висуваються, прикладів, порівнянь, посилань на першоджерела. Уточнення інформації досягається вибором більш ємких в смисловому відношенні мовних засобів і виключенням надлишкових елементів. Широко поширені ввідні слова, з яких особливо частотні такі слова, що позначають послідовність повідомлень, а також міру достовірності і джерело інформації: «по-перше», «по-друге», «мабуть», «як повідомляють добре інформовані джерела».

Одиниці фізичних величин слід наводити в міжнародній системі СІ. Імена власні (прізвища, найменування організацій, виробів та ін.) наводять на мові першоджерела. Допускається транскрипція (транслітерація) власних імен з додаванням в дужках при першій згадці власного імені в оригінальному написанні.

2.5 Згортання первинних документів і етапи роботи по складанню реферату

Складання реферату є смисловим згортанням первинного документу, тобто компресію. В ході аналітико-синтетичної переробки матеріалу референт виявляє і відбирає найбільш істотну, нову для одержувача інформацію і подає її в новій, короткій формі. Робота по смисловому згортання тексту починається з читання первинного документа і знайомства з його загальним змістом.

Наступним важливим етапом є уважне повторне читання тексту з виділенням ключових фрагментів. Знаходження ключових фрагментів дозволяє прослідкувати розвиток головних тем тексту у складі абзацу і груп абзаців. Вся

подальша робота по інформаційній обробці тексту проходить на основі ланцюга ключових фрагментів, які складають змістовий кістяк тексту.

Важливим прийомом, що представляє трудність при інформаційній обробці тексту, є робота над абзацами з імпліцитним змістом, тобто що мається на увазі і виведені із загального вмісту. Найчастіше імпліцитна тематичність зводиться до того, що в первинному тексті згадуються деякі факти, які носять приватний характер і назвати їх ключовими не можна, проте вони несуть важливе смислове навантаження. У таких випадках необхідно знайти узагальнююче слово, словосполучення або речення, яке увібрало б в себе зміст цих формулювань і синтезувало їх загальний зміст.

Виділення ключових фрагментів складає перший етап інформаційної обробки тексту. Наступним етапом є організація і перегруповування виділених фрагментів відповідно до їх тематичної спрямованості. Потім слідує складання логічного плану тексту. Виділені ключові фрагменти спочатку виписуються (або підкреслюються) в тому порядку, в якому вони зустрілися в первинному тексті. Потім вони групуються за тематичним принципом довкола декількох великих підтем, що розвивають головну тему тексту. Цей матеріал служить основою для складання реферату.

При написанні реферату речення може формуватися з лексичних одиниць, запозичених з самих різних частин оригіналу. Робота з фрагментами на рівні речення вимагає введення у вторинний текст єднальних елементів, які були відсутні в первинному тексті. Реферат є новим текстом, який будується за всіма законами логічного розвитку думки у великому контексті. Смисловий розвиток може збігатися з первинним текстом в окремих частинах реферату і тоді, як правило, запозичуються ті ж сполучні фрази, союзні слова і звороти мови, які були в оригіналі. В деяких випадках в скорочений текст вводяться відсутні в тексті оригінала повнозначні слова і навіть цілі речення.

3. АНОТАЦІЯ

3.1 Призначення і види анотацій

Анотування – інформаційний процес складання коротких відомостей про першоджерело, перше з ним знайомство, яке дозволяє зробити висновок про доцільність його подальшого детальнішого вивчення. Анотація (від лат. *annotatio* – зауваження) граничний короткий виклад того, про що можна прочитати в даному першоджерелі. У анотації (як вторинний текст) перераховуються головні питання, проблеми, викладені в первинному тексті, а також може характеризуватися його структура.

На відміну від реферату, який дає можливість читачеві познайомитися з суттю змісту, що викладається в першоджерелі, анотація не розкриває зміст документа, в ній не наводяться конкретні дані, опис устаткування, характеристики, методики і так далі, а вона дає лише саме загальне уявлення про його зміст. Анотація допомагає знайти необхідну інформацію з питання, яке цікавить. Тому анотація ближче до індикативного реферату.

При анотуванні відбувається аналітико-синтетична переробка первинних документів. Це творчий процес вимагає загального розуміння, відтворення і

узагальнення вмісту першоджерела і оформлення відповідної анотації. Щоб впоратися з цим завданням, аспірант повинні добре володіти іноземною мовою, умінням перекладати з аркуша і достатніми знаннями у відповідній галузі знання, а також мати певні уміння і навички складання анотацій.

Існують наступні види анотацій:

- довідкові (називаються також описовими або інформаційними), такі, що дають найбільш узагальнену характеристику матеріалу;
- рекомендаційні, такі, що містять оцінку первинного документу і рекомендації по його використанню;
- загальні, розраховані на широке коло користувачів і характеризують первинний документ в цілому;
- спеціалізовані, розраховані на вузьке коло фахівців і висвітлюють певні аспекти документу;
- аналітичні, такі, що описують лише ті частини первинного документу, які присвячені певній проблемі.

Референти-перекладачі науково-технічної літератури в основному складають довідкові (описові) анотації по матеріалах науково-технічного і техніко-економічного характеру.

3.2 Структура, зміст і особливості анотацій

Анотація, як правило, складається з трьох частин:

- вступної, в якій повідомляються всі необхідні вихідні дані першоджерела, тобто бібліографічний опис: переклад заголовка статті, документа; заголовок на мові оригінала; прізвище та ініціали автора; назва видання (журналу), рік, том, номер або дата випуску, сторінки, мова публікації;
- описової (текст анотації) в якій повідомляється два, три або самі основні положення першоджерела.
- завершальної, в якій наводяться окремі особливості викладу змісту першоджерела (коротко або детально, приділяється особлива увага і так далі)

Анотація не повинна повторювати заголовок першоджерела, а навпаки, розкрити його, конкретизувати. При складанні анотації слід уникати надмірності інформації, зокрема її повторення, зайвих фраз, ввідних слів і пропозицій, складних підрядних речень.

Анотацію найпростіше написати за допомогою складання плану вихідного документу. Для максимальної стислості викладу потрібно узяти основні положення плану і звести їх до мінімальної кількості пунктів шляхом об'єднання.

Об'єм анотації – 500 друкарських знаків. Довідкові (описові) анотації не повинні перевищувати 800-1000 друкарських знаків.

У анотації не використовуються ключові фрагменти оригінала, а даються формулювання автора анотації. Лексика анотації відрізняється переважанням іменників над дієсловами, абстрактних іменників над конкретними, відносною замкнутістю, однорідністю лексичного складу.

Логічність викладу матеріалу в тексті анотації вимагає широке вживання пасивних конструкцій, безособових речень з інфінітивом і предикативними прислівниками на «-о», з безособовими дієсловами або з особовими в значенні безособових.

Вибирання лексичних засобів і синтаксичних конструкцій повинен сприяти досягненню високої міри лаконічності, узагальненості, точності і логічності подачі матеріалу в тексті анотації.

Оскільки анотація пишеться своїми словами, а висока міра компресії тексту вимагає від автора анотації високої міри абстракції і узагальнення матеріалу, то формулювання в тексті анотації не позбавлені суб'єктивної оцінки.

4. АЛГОРИТМИ НАВЧАННЯ АНОТУВАННЮ І РЕФЕРУВАННЮ

1. Алгоритм – сукупність автоматичних дій для вирішення даного завдання.

2. При анотуванні і реферуванні можна рекомендувати наступні алгоритми:

I.

а) Прочитайте заголовок тексту, визначите, чи дає він уявлення про зміст тексту.

б) Прогляньте, чи ділиться стаття на розділи (чи є підзаголовки).

в) Якщо «так», прочитайте підзаголовки, визначите, про що вони.

г) Зверніть увагу, чи є малюнки, схеми, таблиці.

д) Якщо «так», прочитайте підписи під ними.

е) Якщо є анотація до тексту, то прочитайте її.

ж) Якщо «ні», то прочитайте перший і останній абзаци тексту і за ключовими словами визначите про що текст.

II. Або, наприклад:

а) Прогляньте текст з метою отримання загального уявлення про текст в цілому.

б) Виділіть абзаци, що містять конкретну інформацію по темі статті, про методи проведення роботи, результати роботи, використання в конкретній галузі.

в) Скоротіть малоістотну інформацію в цих абзацах по кожному пункту.

г) Напишіть узагальнену основу у формі реферату відповідно до плану його написання: тема, метод, результати, висновки, впровадження.

III. При оформленні бібліографічного опису анотації і реферату:

а) Вкажіть заголовок реферованої статті російською мовою і мові оригінала.

б) Якщо є автор або автори, напишіть їх на мові оригінала (пам'ятайте, що якщо авторів більше двох, вказується лише перший і потім пишеться «та ін.»).

в) Напишіть назву джерела інформації на мові оригінала, рік, номер, обов'язково сторінки.

г) Лише потім пишеться текст анотації або реферату.
За цим принципом можна побудувати багато аналогічних алгоритмів.

5. ВПРАВИ ПО АНОТУВАННЮ І РЕФЕРУВАННЮ

Рекомендуємо наступні завдання і вправи що підводять до анотування і реферування:

- Знайдіть в абзаці речення, словосполучення, яке може служити заголовком;
- Знайдіть і визначте абзаци, що містять конкретну інформацію;
- Визначте кількість фактів, що викладаються в тексті;
- Узагальніть 2-5 речень (або абзац) в один;
- Знайдіть в кожному абзаці головну, основну інформацію і додаткову, роз'яснювальну.
- Викладіть основні положення тексту у вигляді плану;
- Опустіть всі ввідні речення в абзаці, ввідні слова в реченні і описові (додаткові) речення;
- Опустіть другорядні означення;
- Використовуйте об'ємні слова замість описів або підрядних речень: unequalled, available;
- Опустіть приклади, окрім фактів (або даних), в яких поміщена значима інформація;
- Опустіть ті факти, які логічно витікають з вищесказаного;
- Опустіть всі повтори;
- Використайте лексичне, граматичне перефразування;
- Виділіть ключові слова і фрагменти в кожному відміченому по мірі інформативності абзаці;
- Перегрупуйте ключові фрагменти;
- Узагальніть матеріал;
- Складіть логічний план тексту;
- Змініте послідовність пунктів логічного плану написання реферату.

6. ПРИКЛАД НАПИСАННЯ АНОТАЦІЙ І РЕФЕРАТУ

Розглянемо наступну статтю з оригінального джерела. Приведемо варіант компресії, оформлення анотації і реферату по вимогах, описаних в теоретичній частині. Абзаци статті заздалегідь пронумеровані для подальшого детального розбору процесу компресії.

THIS WEEK

A SPY WITH MY FLYING EYE

A little lateral thinking has transformed the prospects for tiny robot planes

1. A TINY, pilotless spy plane that can be fired from a cannon is under development at the Massachusetts Institute of Technology. The minuscule aircraft is designed to emerge from the case of an artillery shell and fly over enemy territory, sending back both video pictures of the target and its coordinates.

2. Trials this summer showed that the plane, called the Wide Area Surveillance Projectile (WASP), is airworthy and could survive being blasted out of a cannon, says John Deyst, professor of aeronautics and astronautics at MIT and principal investigator on the research project. So the team is continuing to work on it.

3. The WASP is the latest twist in the development of expendable drones that can fly over enemy territory. Some are already in use, but they have to be launched from a runway some distance behind the front line, taking up to an hour to reach their target. What's unique about the WASP, says Deyst, is that it will – hopefully – be cheap, have a fast response time, and be controlled by a local commander.

4. The aircraft is meant to be packed into an artillery shell case that has a diameter of 12.7 centimeters. Its wings, stabilization fins and propeller fold back into its fuselage.

5. The shell could be fired from an artillery piece or a naval gun. When it is over its target – which could be as far as 20 kilometers away – a parachute will emerge, yanking the craft out of the shell (see Diagram). The spring-loaded wings then extend to a span of about a meter, at which point a diesel engine switches on. The plane will hold enough fuel for about half an hour's flying. It will send back video images of the target, along with its coordinates, obtained from Global Positioning System satellites.

6. Deyst's team faced two major technical challenges: one was to design a plane that could fold into a shell and still operate after surviving the huge acceleration

of being fired from a gun. The other was to make the plane airworthy.

7. The team tackled the two problems separately. An unpowered model has now survived simulated firings. And a lightly larger has been tested for airworthiness. Deyst says the next challenge is to build a single model that survives both tests. The main emphasis now is on developing electronic components that are robust enough to survive the firing forces, he says.

8. Work on the WASP project has been carried out over the past two years with funding from MIT and the Charles Stark Draper Laboratory in Cambridge, Massachusetts. Now, Deyst says, he is looking for more funding from the USA Army, Navy, or the Defense Advanced Research Projects Agency to continue developing the drone.

9. The MIT team is not alone thinking along these lines: Science Applications International of San Diego, California, is working on a similar project, with the aim of carrying a bomb or other payload. Since the aircraft are designed to be expendable, one key factor is keeping the cost down to about \$20 000, says Mark Roth, one of the researchers.

Kurt Kleiner

19 September 1998

New Scientist www.newscientist.com

Отже, розглянемо компресію тексту по абзацах.

Абзац 1 і 2. У статті об'єкт опису не виявляється шляхом тлумачення заголовка, а лише згідно термінам, ключовим словам і ключовим фрагментам, що несуть найбільш істотну інформацію про текст. Тому перші два абзаци наводять загальний опис об'єкту розробки.

1. A TINY, pilotless spy plane that can be fired from a cannon is under development at the Massachusetts Institute of Technology. The minuscule aircraft is designed to emerge from the case of an artillery shell and fly over enemy territory, sending back both video pictures of the target and its coordinates.

2. Trials this summer showed that the plane, called the Wide Area Surveillance Projectile (WASP), is airworthy and could survive being blasted out of a cannon, says John Deyst, professor of aeronautics and astronautics at MIT and principal investigator on the research project. So the team is continuing to work on it.

Підкреслені речення і їх частини, які містять важливу інформацію про предмет статті. Викинемо з розгляду означальні речення і всю пояснюючу інформацію і отримаємо наступний варіант компресії.

A tiny, pilotless spy plane is under development at the Massachusetts Institute of Technology. Trials showed the plane is airworthy and can survive being blasted out of a cannon.

В принципі, невиділені речення і деякі їх частини теж мають своє значення, тим паче, що вони стоять на початку статті, де, як правило, описується те, про що йтиме мова в статті. Ці факти використовуватимуться далі, в наступних абзацах і ми не забудемо їх згадати при компресії наступних абзаців. Аббревіатура місця створення об'єкту (MIT) також використовуватиметься далі.

Абзац 3 відображає характеристики і переваги об'єкту міркування.

The WASP is the latest twist in the development of expendable drones that can fly over enemy territory. Some are already in use, but they have to be launched from a runway some distance behind the front line, taking up to an hour to reach their target. What's unique about the WASP, says Deyst, is that it will – hopefully – be cheap, have a fast response time, and be controlled by a local commander.

Аналогічно виділимо інформативні відрізки. Відмітимо, що при компресії допускається не лише видалення окремих не інформативних відрізків речення, але і лексична зміна слів, які використовуються в переносному значенні, для їх точнішого розуміння, що відображають свій зміст в першому значенні (наприклад, див. абзац 6, “challenge” надалі замінимо на “problem”). Отримуємо наступний варіант компресії.

The expandable drone can fly over enemy territory. The drone will hopefully be cheap, have a fast response time, and be controlled by a local commander.

Абзац 4 і 5. Описують принцип дії об'єкту. Виділимо відрізки речення, що характеризують об'єкт.

4. The aircraft is meant to be packed into an artillery shell case that has a diameter of 12.7 centimeters. Its wings, stabilization fins and propeller fold back into its fuselage.

5. The shell could be fired from an artillery piece or a naval gun. When it is over its target – which could be as far as 20 kilometers away – a parachute will emerge, yanking the craft out of the shell (see Diagram). The spring-loaded wings then extend to a span of about a meter, at which point a diesel engine switches on. The plane will hold enough fuel for about half an hour's flying. It will send back video images of the target, along with its coordinates, obtained from Global Positioning System satellites.

Ми бачимо, що виділений відрізок речення в четвертому абзаці, перший відрізок п'ятого абзацу і остання речення може добре узгоджуватися з компресією другого абзацу. Додамо їх туди з дотриманням правил граматики і синтаксису. А останні відрізки можуть сформувати окремі речення, що продовжує описувати принцип дії об'єкту. Вони наводяться майже повністю, оскільки принцип дії є новим. В результаті, після злиття, отримуємо:

Trials showed the plain is airworthy and can survive being blasted out of a cannon of 12.7 cm for the distance of 20 km. It will send back video images of the target, along with its coordinates from GPS. The parachute yanks the craft out of the shell, the spring-loaded wings extend to a span of about a meter, and a diesel engine switches on. It'll hold fuel for about half an hour's flying.

Global Positioning System є добре знайомим поняттям для читачів статей цієї тематики. Тому вважається доречним і правильним замінити його на відповідну аббревіатуру GPS. Також необхідно скористатися прийнятим скороченням одиниці виміру centimeter (авт.) на прийняте позначення в системі CI – cm.

Абзаци 6 і 7 описують технічні труднощі, з якими зіткнулися розробники і їх необхідно згадати. А також важливо відзначити сучасний важливий аспект розробки. Отримуємо:

The designers faced to main problems: to design a plane to be packed into a shall and to operate at huge acceleration; to make the plain airworthy. The main emphasis now is on developing electronic robust enough to survive.

Абзаци 8 і 9. Вважаємо, що замовника вторинного документа – реферату не цікавить фінансова сторона розробки і шляхи її фінансування, а цікавить

лише технічні характеристики і можливості. Тому ми не згадуємо жодної інформації з восьмого абзацу. Але в дев'ятому абзаці вказана гранична вартість розробки. Вона може виявитися важливою для ряду читачів реферативного повідомлення. В результаті від двох останніх абзаців залишається наступне речення:

The key factor is keeping the cost down to about \$20,000.

У загальному випадку, варіант компресії може бути декілька відмінним від поданого, що залежить від потреб замовника.

Розглянемо варіант реферату і анотації, складеної згідно інструкції.

Бібліографічний опис складається в послідовності, вказаній вище. А саме, назва первинного документа (статті) на українській мові, назва на мові оригінала, прізвище і ініціали автора, назва видання (журналу), рік, том, номер або дата випуску, сторінки, на яких опублікована стаття (документ), мова публікації.

Переклад заголовка повинен максимально точно передавати зміст заголовка першоджерела. Якщо назва реферованого документа не відповідає його змісту, то при перекладі воно може бути змінене з метою точнішого вираження центральної теми або предмету цього документа. Нова назва береться в квадратні дужки. Відмітимо, що між номерами сторінок, на яких опублікована стаття і назвою мови оригінала кома не ставиться. На першому рядку з великої букви, по центру сторінки пишеться слово «Анотація». Відступивши рядок, не з абзацу починаємо наводити бібліографічний опис, який закінчується крапкою. Відступивши рядок від бібліографічного опису, починаємо наводити текст анотації, також не з абзацу, дотримуючи всі правила мови анотації, вказані вище. Після цього, відступивши рядок, пишеться анотація на мові оригінала починаючи із заголовка «Abstract» і відступивши ще рядок сам текст, теж не з абзацу. Після цього починаємо написання реферату.

Необхідною умовою реферування є попереднє розуміння первинного тексту в цілому. Лише за цієї умови референт-перекладач може виділити в тексті головну, істотну інформацію і опустити другорядну. Не зайвим буде згадати, що метою інформаційної обробки тексту є отримання корисної і цінної інформації по конкретній проблематиці, що представляє інтерес для замовника реферативного повідомлення і, тому, можливі інші варіанти реферативних повідомлень.

Отже, написання реферату також починається із заголовка – слова «Реферат» з великої букви по центру сторінки. І відступивши рядок, починаючи з абзацу, наводиться сам текст реферату. Написання реферату закінчується приведенням адреси організації, до якої належать автор(и), інформацією про кількість ілюстрацій в оригінальній статті, таблиць і кількості бібліографічних джерел, приведених автором(и). Всі вони розділяються крапкою і кожне подальше слово починається з великої літери. Причому, оскільки ця інформація

є логічним продовженням реферативного повідомлення, то вона наводиться без відступу від самого тексту реферату.

Адреса, як правило, вказується після заголовка статті, поряд з іменами авторів або знаходиться прямо в тексті самої статті (як в нашому випадку). Адреса наводиться в круглих дужках в наступній послідовності між елементами адреси ставимо коми: назва організації повна або, якщо можливо, скорочений варіант на мові оригінала; назва міста на мові оригінала; і назва країни українською мовою. після дужки ставиться крапка. Слід зауважити, що ні адреса електронної пошти, ні веб-сайт розробників або організації не є адресою організації і ніколи не наводиться.

Через деякий інтервал, на тому ж (!) рядку вказуємо кількість ілюстрацій, таблиць і бібліографічних джерел, приведених автором. Наприклад, - Іл. 4. Таблиця. 1. Бібл. 6.

Далі через деякий інтервал, ближче до правого поля сторінки, наводяться ім'я референта-перекладача, що склав реферат. Причому ім'я референта вказується в скороченому варіанті і ставиться перед прізвищем.

Анотація

[Розвідка за допомогою безпілотного літака]. I spy with my flying eye. Kleiner K. «New Scientist», 1998, 19/XI, vol. 159, №2152, 22 (англ.).

Повідомляється про розробку нового невеликого літака-шпигуна в Масачусетському технологічному інституті (США). Наводяться особливості конструкції, технічні характеристики і переваги в порівнянні з відомими аналогами. Коротко наголошуються технологічні труднощі створення дослідної моделі лабораторного апарату.

Abstract

The article describes a tiny, pilotless spy plane under development at Massachusetts Institute of Technology (USA). The design features, principle of operation, flight performance and its advantages over expendable drones already in use are presented. Two major technical challenges are briefly touched upon.

Реферат

Коротко описана конструкція нового невеликого літака-розвідника Масачусетського технологічного інституту (MIT, США). Літальний апарат призначений для передачі відео зображення цілей і точних координат противника з супутника системи GPS. Апарат мають в своєму розпорядженні усередині артилерійського снаряда діаметром 12,7 см і вистрілюють з сухопутної або морської гармати на дистанцію до 20 км. Над метою снаряд звільняється від снаряда за допомогою парашута, спрацьовують пружинні механізми розкриття крил і пропелера, включається дизельний двигун. Максимальний розмах крил складає близько 1 м, запас палива розрахований на

роботу двигуна протягом півгодини. Команда розробників зіткнулася з двома технічними проблемами – забезпеченням міцності конструкції при запуску, особливо електронної апаратури, і габаритів. Орієнтовна вартість складе 20 000\$.

Ілл. 2.

Б. Іванов
25.02.03

ДОДАТКИ

EXERCISES

Task 1. The two lists below show the recruitment process from the viewpoint of the applicants and the HR team. Complete the lists with one of the following words.

deadline	train	appointment	computer	application	identity
checkout					
conduct	interview	backgrounds	test	screen	files
system					

Applicants

1. set up an _____
2. have staff confirm _____
3. enter data on a _____ terminal
4. complete the _____
5. proceed to _____
6. attend an _____
7. take a drug _____

The HR team

1. fix a _____ to complete each phase
2. design a computer _____
3. _____ all applications
4. _____ hiring managers
5. _____ interviews with candidates
6. check candidates' _____
7. create personnel _____

Task 2

For question 1 – 15, read the text below and decide which word A, B, C or D best fits each space.

Last Summer, air pollution in Paris reached dangerous 0) on six separate occasions. As a result, the government have recently decided that public transport in French cities will be 1) on days when pollution becomes a 2) to people's health, in a(n) 3) to encourage people to leave their cars at home.

The Mayor of Paris said that he had several other ideas to reduce the pollution problem, such as free parking on the 4) of the city on hot, still days when exhaust fumes tend to accumulate. He has also 5) a \$6 million plan for 56 km of bicycle tracks, new pedestrianised 6) and a new tram 7) for southern Paris. His most popular measure 8) becoming mayor last May has been to 9) traffic from several streets on Sundays.

Every summer, air quality is at its 10) in Paris during holiday weekends, especially one weekend in July when the 11) of the population leave by car for their summer holidays. 12) then improve for the summer, but deteriorate again when most residents return at the end of August. The free transport 13) is part of the response to a new environmental regulation which says that local authorities must guarantee 4) air. If it is 15) seriously, locals can look forward to a cleaner Paris in the future.

A levels

B positions

C degrees

D standards

A open

B loose

C off

D free

A risk	B terror	C threat	D damage
A try	B pursuit	C trial	D effort
A outskirts	B areas	C suburbs	D provinces
A exclaimed	B announced	C stated	D put in
A rails	B zones	C crossings	D tracks
A line	B lane	C series	D path
A as	B from	C since	D while
A discharge	B expel	C restrict	D ban
A top	B limits	C full	D worst
A lots	B majority	C most	D plenty
A Occasions	B Opportunities	C Conditions	D Situations
A measure	B action	C answer	D move
A saved	B secure	C new	D safe
A taken	B thought	C held	D formed

Task 3

Fill in the correct preposition, then choose any five of them and make sentences using them.

(1) to be packed sth; (2) to be aware sth; (3) to combine sth sth; (4) to be confined sth; (5) to charge smb..... sth; (6) to exchange (money) sth; (7) to come force; (8) to put emphasis sth; (9) to be opposed sth/sb; (10) to worry sb/sth; (11) to be thrilled sth/sb; (12) to insist sth; (13) to be content sth/sb; (14) to take advantage sth/sb; (15) to be danger; (16) to depend sth/sb; (17) to care sth/sb; (18) to take care sth/sb; (19) to be threat; (20) to protect sth/sb sth/sb else; (21) to have an effectsth/sb; (22) to be included sth; (23) to provide sb sth; (24) to provide sth sb; (25) in proportion sth; (26) to be involved sth; (27) to be good sth; (28) to be based sth.

Task 4

Fill in the gaps with the appropriate word(s) from the list below:

fuel, neutralize, consistently, outsmart, offspring, encountered, urban, digest, insight, breed

- Hopefully a new pollution-free substance will be found to our cars.
(provide power for)
- She studied hard and managed to pass her exams. (steadily)
- Some people like a(n) environment but I prefer the countryside.
(city/town)
- The six-month course gave us a(n).....into marketing. (awareness of)
- The chess player managed to his opponent and win the match.
(be more cunning than)

6. The doctor had to find an antidote quickly to..... the poison. (take away the effect of)
7. A cat's are called kittens. (young)
8. An apple is easier for the body to than a hamburger. (break down in the stomach)
9. Rabbits tend to in great numbers. (reproduce)
10. Cockroaches were just one of the problems we when we moved house. (met with)

Task 5

Fill in the appropriate word(s) from the list below. Use the word(s) only once.

food, to pass, a means, to have, round, survival, to give, nervous, to spread, members, to cause, explosion

- 1.....techniques
- 2a resistance to sth
- 4knowledge down
- 5.....of defence
- 6 all year.....
- 7 population
- 8system
- 9the message
- 10supply
- 11birth to
- 12of the colony

Task 6

Choose the correct item.

1. When John saw a centipede on the wall, he to sleep in the room.
A refused B denied C turned down D rejected
2. Ford is one of the biggest car in the world.
A producers B manufacturers C creators D designers
3. The army invaded the neighbouring country's
A territory B region C site D district
4. They plan to the ship from the sea-bed tomorrow.
A rise B raise C uplift D arise
5. Children to changing situations easily.
A adhere B adopt C adapt D acquire

Task 7

Fill in the correct word from the list below:

like, unlike, have a liking for, alike, unlikely

--

1. Locusts.....leaves.
2.other insects, bees produce honey.
3. Cockroaches are rats in that they are difficult to get rid of.
4. It is..... that people will ever stop keeping bees for their honey.
5. Rats and ants are..... in that they live in colonies.

Task 8

Fill in the correct idiom from the list below:

one man's meat is another man's poison – looked like a drowned rat – smelt a rat – rat race

1. Joan when she got caught in a downpour without an umbrella. (got soaking wet)
2. The detective; he didn't believe the suspect's statement. (was suspicious)
3. After thirty years in business, Tom wanted to get out of the and retire to the country. (competitive way of life)
4. Some people enjoy violent sports while others hate them -....(people's tastes are not always the same)

Task 9

Fill in the correct word derived from the words in brackets.

The 1).....(define) of a pest is any type of insect or animal that is so 2) (number) that it becomes a problem to humans. In the home, pests such as rats, cockroaches, termites and fleas can be very 3) (annoy), and their 4) (resist) to poisons makes them difficult to get rid of. For farmers, locusts are one of the most 5)(destroy) pests in 6) (exist). They are extremely fast breeders, and their 7)..... (able) to consume leaves quickly means that they can wipe out entire crops within hours. Scientists are working on the 8) (develop) of an 9) (effect) means of controlling this menace, but so far a completely successful 10)..... (solve) has not been found.

Task 10

Underline the correct item, then list the similarities and differences between the two types of insect.

Ants and bees are both 1) **types/variations** of insects, but they are very different in 2) **terms/case** of the way humans look at them. Honey bees have been kept for thousands of years for their honey, while ants have always been 3) **estimated/regarded** as a nuisance, although they are known for their medicinal

properties. Something that ants and bees have 4) **alike/in common** is the fact that they live in 5) **communities/colonies**, which consist of a fertile queen, males and infertile female workers. As for their appearance, all bees have 6) **wings/feathers**, whereas only queen and male ants do. However, in both 7) **kinds/species** the workers perform a wide variety of 8) **tasks/labour**. Another similarity they have is the fact that both male ants and bees die after mating with the queen.

Task 11

Complete the sentences using the words in bold. Use two to five words.

1. They tried to save his life but they couldn't.
attempts Theirfailed.
2. Paula is due to have the baby tomorrow.
give Paula is due.....tomorrow.
3. I like eating chocolate.
liking I..... chocolate.
4. This painting is very valuable.
worth This painting.....money.
5. Can you tell everyone that they have Monday off?
message Can you ... that everyone has Monday off?

Task 12

Find out terms that are needed for description of:

- a) principles of designing of electronic machines (10);
- b) producing of electronic machines (10). Make up sentences with these terms.

1. Ladder-type /filter/, 2. large-powered /computer/, 3. layout /chart/, 4. layout /design/, 5. leading-out /terminal/, 6. least-squares /inverse approximation/, 7. lefthand, 8. lifetime, 9. light-current /engineering/, 10. light-intensity /regulator/, 11. liquid-crystal /display LDC/, 12. load-command, 13. lock-in /amplifier/, 14. lockout /digit/, 15. logical-active /function/, 16. long-access /memory/, 17. long-distance, 18. long-time /memory/, 19. look-up /operation/, 20. loop-coupler /cavity/, 21. loose-leaf, 22. low-byte, 23. low-end, 24. low-level /voltage/, 25. low-leakage /device/, 26. low-ohmic /contacts/, 27. low-pass /filter/.

1. багатоланковий фільтр; 2. високопродуктивна обчислювальна машина; 3. схема розбивання; 4. проектування топології; 5. вивідна клема, вихід; 6. пласка інверсна апроксимація за методом найменших квадратів; 7. лівосторонній; 8. термін придатності; 9. техніка слабких струмів; 10. регулятор інтенсивності світла; 11. рідкокристалічний індикатор; 12. команда завантаження; 13. синхронізуючий посилювач; 14. розряд блокування; 15. логічно активна функція; 16. пам'ять з повільною вибіркою; 17. віддалений; 18. довгочасна пам'ять; 19. операція пошуку; 20. резонатор зі зв'язком через петлю; 21. з вільним доступом; 22. молодший байт; 23. молодша модель комп'ютера;

24. слабо підсилювальний буфер; 25. пристрій з малим струмом витоку; 26. контакти з низьким опором; 27. фільтр низьких частот; 28. результати, отримані методом Ляпунова.

Task 13

Describe the parts of electronic machine using the necessary terms.

Mind the Greek- Latin elements in the stem of a term-composite and its translation:

1. Guard-height /module/, 2. quantization-error, 3. quantum-mechanical /amplifier/, 4. quarter-plane /digital filter/, 5. quarter-speed, 6. quarter-squares /multiplier/, 7. quasi-complementary, 8. quasi-open /system/, 9. quasi-stable, 10. quasi-static /reversal/, 11. quasi-steady /flow analysis/, 12. quick-operating.

1. Кризь 4 модуль; 2. шуми квантування; 3. квантово-механічний посилювач; 4. квадрантний цифровий фільтр; 5. чверть швидкості; 6. чверть квадратний множник; 7. квазідодатковий; 8. квазівідкрита система; 9. квазістабільний; 10. квазістатистичне перемагнічування; 11. квазістаціонарний аналіз струму; 12. швидкодіючий.

Task 14

What do the abbreviations below mean? Group them under the following headings:

technical terms

time words

respectful forms of address / university degrees

business documents' clichés

geographic names

international institutions

common expressions

UNO; lb; Rep; RSVP; UNESCO; a/c; IOU; PhD; Prof; yr; p/h; ac; BA; MD; BE; encl; GB; NZ; T; FBI; e g; Xmas; UFO; V; VIP; US; F; PS; I-net; Av; mkt; Rd; St; Sn; Jun; Sq; LTD; CL; cp; info; unit; UK; DC; BC; Wc; ie; adv; c/o; MB; Mrs; sq; BC; p/s; dc; pa; BS; Mam; am; pm; wk; Mr; AD; w; cu; amp; p/m; UHF; Xrays; C; NY; PR; etc; R&D; pro; PC; p; SOS; vol; viz; BC; Ms; BBC

Task 15

Read the following formulas and define substances which they correspond to:

$C_4H_2O_4$; CO_2 ; C_3H_7COOH ; H_2O ; $C_{17}H_{33}COOH$; $C_{17}H_{31}COOH$; H_2SO_4 ; HCl ; $C_{11}H_{22}O_{11}$; C_2H_5O-R ; $NaCl$; K_2MnO_4

Task 16

Complete the text with either a definite or indefinite article or no article at all (ϕ).

¹ _____ “**Learn to Lead**” seminar and workshop provides ² _____ senior management staff with ³ _____ excellent opportunity to learn and apply ⁴ _____ very latest leadership techniques: techniques that have been developed and tested in ⁵ _____ wide variety of challenging business environments and which have yielded ⁶ _____ exciting insights into business leadership.

Task 17

Add the correct prefixes to the words in bold.

1. Kate is now doing a ...*post*... **graduate** degree.
2. Mr. Bell is an**teacher**. He retired ten years ago.
3. This is an **national** company. It has offices all over the world.
4. Sharon is **weight** for her age and height. She eats very little.
5. John is very **social**. He is often rude to people.
6. The **finals** of the championship are next week.
7. You can **book** a vegetarian meal on this flight.
8. The men tried to **code** the secret message.
9. The restaurant **charged** us by £20 for our meal, but we refused to pay until they had checked the bill.
10. When you've finished reading, please **place** the books on the shelves.

Task 18

Add the correct prefixes to form the opposite of the words in bold.

1. He's an ...*un*... **interesting** person. In fact, he's rather boring.
2. Driving a car without a licence is **legal**.
3. I'm afraid I... **agree** with what you just said.
4. I can't do this puzzle. It's **possible**!
5. The care was**resistible**, so she ate three pieces.
6. The waiting room is a **smoking** area.
7. He is **literate**. He can't read or write.
8. I am **decisive** about where to go on holiday.
9. The telephone company **connected** the phone when he failed to pay the bill.
10. His comment was **relevant** to our discussion.

Task 19

Fill in the correct form of the words in brackets.

A Sophie can be very 1)...*careless*... (care) at times. Although she tries to be 2) (help) and always willing to offer her 3) (assist), more often than not her 4)..... (clumsy) causes great 5)..... (frustrate) to her family and friends.

B The 1) (organize) of the firework display had been a difficult job, but now the children were shrieking with 2) (excite) as each 3) (colour) 4).....

(explode) lit up the sky. In the warm glow of the bonfire we could see that every child wore an 5)..... (express) of great 6)..... (happy).

C We are having an 1) (extend) built to our house. The 2) (build) have been working on its 3)..... (construct) for two weeks and now it looks quite 4)..... (impress). The extra space will be very 5) (use).

Task 20

Complete the sentences with the appropriate form of the present simple or continuous.

1. She is the director of a company which (manufacture) _____ biotech drugs.
2. Her day (start) _____ at 8 am.
3. She usually (not/finish) _____ until late in the evening.
4. Right now the company (look) _____ for a new CEO.
5. It (take) _____ longer than they thought it would.
6. They (know) _____ that choosing the right person is critical.
7. The company (go) _____ through a difficult time at the moment.
8. We (not/move) _____ into our new offices until next year.

Task 21

Complete the sentences with an appropriate future form.

1. The press launch (take) _____ place at 9:30 on Friday morning.
2. I've tried reconnecting the computer but I'm afraid it just (not/work) _____.
3. Jane has just told me that she (leave) _____ the company.
4. Can I help you with that? I (sort) _____ it out in no time.
5. We (have) _____ lunch at the Thai restaurant. Why don't you join us?
6. I don't care whose fault it is. I just want to know what you (do) _____ about it.
7. We (launch) _____ the new corporate identity on 27 May.
8. Leave it with us. We (get) _____ back to you as soon as we can.

Task 22

Underline the correct forms of the words in italics.

PHILIPS

Philips, with almost \$30bn in annual sales, is one of¹ *φ/ the* Europe's biggest corporations. It not only² *is producing / produces* billions of light bulbs and lamps every year but it also³ *is supplying / supplies* TV tubes to almost 20 per cent of⁴ *φ/ the* world's TV manufacturers. But there is one thing the Philips consumer products group⁵ *isn't doing / doesn't do*: and that's make⁶ *a / the* profit. Gerard Kleisterlee, the newly appointed CEO, is about to change all that. Kleisterlee has introduced⁷ *the / a* series of changes to streamline the way the company operates; centralizing business processes, selling off unprofitable subsidiaries and focusing research on⁸ *φ/ the* innovative new products. In the USA he⁹ *delivers / is delivering* an ultimatum:

either its consumer division¹⁰ *starts / is starting* to make money or it¹¹ *will / is going* to have to be closed. In Europe Philips¹² *builds / is building* a new hitech HQ which it hopes¹³ *is going to / will* facilitate flexibility and networking. All of this will be essential if the company¹⁴ *is going to / will* produce the results that its shareholders expect. But Kleisterlee is optimistic; he believes his vision of Philip's future¹⁵ *will / is going to* guide the company back to profitability.

Task 23

Complete the story below with the past simple or past continuous forms of the verbs in brackets.

Mr. Fry – Keep me posted

In the early 1970s, Art Fry, a research scientist, had the idea for Post-it Notes while he was singing in his local church choir. At that time he¹ (mark) the correct pages in his hymn book with small pieces of paper. The problem was they often² (fall) out and he³ (lose) his place.

At the same time, Dr. Spencer Silver, a colleague of Mr. Fry's at the American company 3M,⁴ (do) research into adhesives in the Central Research Department. One day when Fry⁵ (use) some of a new adhesive on the edge of a piece of paper, he found that it⁶ (stay) where he put it. He also found he could move it to another position without damaging his book – a perfect bookmark. A little later he⁷ (write) a note on a "bookmark" and put it on a report he⁸ (send) to a colleague. A new way of communicating and organizing information began. Post – its have now become an essential part of office life.

Task 24

Make transformations with words in bold.

- They haven't come back yet.
still They.....back.
- How long is it since he broke his leg?
break When.....his leg?
- It's the first time he's ever seen a skyscraper.
never He.....before.
- She started writing a novel a year ago.
been She.....for a year.
- That's the smallest car I've ever seen.
small I have.....car.
- They didn't go to bed until the programme had finished.
when They.....the programme finished.
- I haven't called Ted for a long time.
since It's a long time.....Ted.
- She hasn't sold the house yet.
still She.....house.
- This is the most delicious meal I have ever eaten.

- such** I have.....meal.
10. I've never read that book before.
- first** It's thethat book.
11. She started cooking when he arrived.
- until** She.....she started cooking.
12. I haven't been swimming for a week.
- was** The last.....a week ago.
13. He has been learning Russian for six months.
- started** He.....ago.

Task 25

Put the verbs in brackets into the appropriate present or future forms.

- Bill Haynes, author of the immensely popular novel "Black Roses", 1) (write) a new novel. "I 2) (start) next Monday – or at least that's the plan," say Bill. "It's amazing to think that by next year it 3) (be) ten years since I last picked up a pen." Despite his long break, Bill is confident. "I think this book 4) (be) even better than "Roses". I 5) (include) the usual elements of action and adventure but this time there 6) (be) some romance too. I hope it 7)(be) successful." Of course, we 8)(not/know) until it 9)(be/published) next year.
- The staff of Cottenham Primary School 1) (hold) an open day on August 21st. In the morning you 2) (be able to) meet your child's teachers. At 12.30 the Headmaster, Mr. Patterson, 3) (show) the plans for the new adventure playground. We hope that this 4) (finish) by Christmas. If your child 5) (start) school this September, bring him or her along! The programme 6) (begin) at 9 am. See you there!
- Jeanne and Paul 1) (move) to London next month. Paul is being transferred there and Jeanne hopes she 2) (find) a job by the time they 3) (move) there. They 4) (drive) down next weekend to look for a flat. They hope they 5) (find) something in a nice area, but with prices the way they are, they will have to be satisfied with whatever they 6) (find). Jeanne is afraid she 7) (miss) living in Nottingham, but Paul is convinced that they 8) (be) happier in London because there is so much more to do there.
- "Where 1)(you/go) on holiday this year, Laura?"
 "I don't know Sue. What about you?"
 "We 2) (probably/go) to Spain again. But as I 3) (get) a pay rise very soon, I'd like to go somewhere more glamorous. I think I 4) (get) some brochures from the travel agent tomorrow, so if you want, I 5) (pick up) a couple for you as well."
 "Good idea. With any luck, we 6) (decide) where to go by the time summer 7)(come)!"
- Dear Anna,

I got the job! I 1).....(leave) for Africa in two weeks. It's a shame I 2).....
 (not/see) you before I 3)..... (go). For the first six months I 4)..... (work) in a
 village school, teaching English and Maths. 5)..... (you/be able) to visit me? If
 not, by the time I 6)..... (see) you again, so much 7) (happen) to us both
 that it'll take us hours to catch up on the news.

Lots of love,
 Danielle

Task 26

Put the verbs in brackets into the Past Simple or Continuous.

A few years ago a friend of mine, Tom, 1)...was travelling... (travel) in Java. One
 day he 2)..... (decide) to visit an ancient temple. The walls were covered in
 beautiful old paintings of mysterious-looking faces. While he 3) (walk)
 around the temple, he 4)..... (feel) an inexplicable desire to remove one particular
 face which seemed to be staring at him. Nervously, checking to see that no one
 5)..... (look), he 6)..... (peel) the face from the wall and 7)..... (put)
 it carefully in his bag. Tom 8)..... (think) no more about the incident until two
 years later. At that time he 9)..... (live) in London and 10)..... (work) in a
 shop selling old books and manuscripts. One day an extremely old man 11).....
 (walk) slowly through the door. Tom could hardly see him but he
 12).....(notice) the man's piercing black eyes. He 13)..... (stare) at Tom,
 fixing him with his gaze, saying nothing. As the man 14)..... (stare) at him, Tom
 15)..... (have) an awful, terrifying feeling of shame and fear. Suddenly, the
 man was gone. When Tom gone home that evening he 16)..... (search) flantically
 through all his things until he 17).....(find) the face from the temple. It was the
 face of the old man from the shop! He 18).....(know) then that he had to return
 the picture to the temple, or something terrible would happen.

Task 27

Fill in with Present Perfect or Past Simple.

- The president 1)....has announced.... (announce) the introduction of a new set
 of measures to deal with unemployment. The problem 2)..... (become) worse in
 recent months, and yesterday the president 3)..... (state) that action must be taken
 now. She actually 4)..... (send) the new bill during this morning's session of
 Parliament.
- George 1)..... (arrive) late to work again this morning. He 2).....
 (be) late at least five times this month. The supervisor 3)..... (speak) to him about it
 yesterday but he obviously 4)..... (not/pay) any attention.
- John Keats, who 1)..... (die) when he 2).....(be) only 26 years old,
 3)..... (write) a lot of beautiful poems. I 4)..... (read) most of his poetry, but
 I 5)..... (never/manage) to get to the end of Endymion. It's too long for me!
- Clare 1)..... (be) in New York for almost a year now. I 2)..... (go) to
 visit her last month and I have to say I 3)..... (be) very impressed. I 4).....

(visit) most of the major cities in Europe but I 5)..... (never/see) any place as exciting as the Big Apple.

5. I 1)..... (see) five films this month, but I 2)..... (not/like) any of them very much. Actually, I think the film they 3)..... (make) ten years ago 4)..... (be) much better than anything I 5)..... (see) for ages.

Task 28

Fill in the blanks with the correct tense forms of the verbs in brackets.

1. If you tell him, he _____ (believe) it.
2. If you _____ (leave) it here, someone will steal it.
3. I would help you if I _____ (can).
4. If she ate less, she _____ (not be) so fat.
5. Will the engine start if I _____ (press) the knob?
6. We'll leave as soon as they _____ (be) ready.
7. What _____ (be) the time now? The clock _____ (stop).
8. I _____ (have) an uncle in Japan. Every year he _____ (send) me a present for my birthday.
9. Yesterday she _____ (tell) me that her father _____ (buy) her a new bicycle.
10. I can't lend you the book. I _____ (not read) it yet. I _____ (let) you have it when I _____ (finish) reading it.
11. "What _____ you _____ (do) at 9 o'clock last night?" "Oh, I _____ (listen) to the radio."
12. "I think both of you _____ (know) each other." "Yes, we _____ (do). We _____ (know) each other for many years."
13. If it rains tomorrow, they _____ (postpone) the match.
14. She _____ (tell) us that she _____ (be) there day before.
15. Two days ago he _____ (leave) for Pearl Island. Till now he _____ (not come) home yet.
16. They _____ (say) that an apple a day _____ (keep) the doctor away.
17. Look at those plants. They _____ (die). You _____ (not water) them for a week.
18. I hope I _____ (see) you again soon.
19. Tom _____ (be) this year. How old _____ he _____ in 2020?
20. "What _____ you _____ (do) now?" "I _____ (polish) my shoes."
21. "_____ the sun _____ (shine) now?" "No, it isn't. The clouds _____ (hide) it"
22. When I _____ (reach) there last evening, they _____ (dance) in the hall.
23. "I _____ (already wash) the dishes. What _____ I _____ (do) next?"
24. After we _____ (finish) our lunch yesterday, we _____ (go) for a show.
25. Look at my finger. It _____ (bleed). The knife _____ (slip) as I _____ (sharpen) my pencil.

Task 29

Put the verbs in brackets into the correct form of the infinitive or the -ing form.

1. I suggestcalling.... (call) the cinema to find out what time the film begins.
2. It's no use.....(try) to make excuses. She won't believe you.
3. I look forward.....(see) the artwork in the museum's latest exhibition.
4. She spend a long time(talk) on the telephone so she didn't finish her chores.
5. Fred enjoys.....(listen) to classical music as it helps him relax.
6. To tell you the truth, I don't know how.....(dance).
7. We were happy.....(hear) that Mary is coming to visit us.
8. The couple plan.....(announce) their engagement later today.
9. Will you let me(read) you some parts to tell me if you like them?
10. We saw him(paint) the fence as we walked past his house.
11. I would have preferred (change) my clothes before we went out to dinner.
12. It was so nice of him.....(send) me flowers.
13. Sandra was the last(perform) at the dance recital.
14. For Bob(retire) at such a young age was unexpected.
15. It's raining. There's no point in(go) out now.
16. Would you be so helpful as(carry) this heavy bag for me?
17. You should (speak) to her when you saw her.
18. He seems.....(work) hard on a solution to the problem. Don't interrupt him.
19. He was the first runner.....(finish) the marathon.
20. We rushed to the station only.....(arrive) as the train was leaving.

Task 30

Complete the following passage using a gerund or infinitive. Choose from the verbs in the boxes.

Coca-Cola and its advertising

build	set up	run	bring	make	transform
<p>John S. Pemberton invented Coca-Cola in 1889. His partner suggested ¹ an advertisement for the drink in the Atlanta Journal that very year. In 1888, Asa Candler bought the Coca-Cola business and decided ² the product known through signs, calendars and clocks. The company began ³ its global network when Robert Woodruff was elected president of the company in 1923. He succeeded in ⁴ Coca-Cola into a truly international product by ⁵ a foreign department, which exported Coca-Cola to the Olympic Games in Amsterdam in 1928. During World War II, he promised ⁶ Coca-Cola to every soldier in every part of the world.</p>					

decide	reflect	appear	create
<p>Coca-Cola's advertising has always attempted ⁷changing contemporary lifestyles. ⁸ an international advertising campaign requires the talents of</p>			

professionals in many areas, and extensive testing and research are always done before ⁹ which advertisements will finally be used. Celebrity endorsements have featured heavily – Cary Grant, Ray Charles and Whitney Houston are just three of the big name stars who have agreed ¹⁰ in Coca-Cola commercials.

return	change	expand	launch	drink
--------	--------	--------	--------	-------

After ¹¹ Diet Coke in 1982, the company saw its sales grow quickly. The drink is now the third most popular in the world. In 1985, the company tried ¹² the secret formula of Coca-Cola, but realized that Americans were very attached to the original recipe. The company listed to its consumers and quickly responded by ¹³ the original formula to the market as “Coca-Cola Classic”. Today, people in more than 160 countries around the globe enjoy ¹⁴ Coca-Cola. It is asked for more than 524 million times a day in more than 80 languages. The company intends ¹⁵ its global presence even further in the twenty-first century, particularly in developing markets.

Task 31

Change the following sentences from Active to Passive.

1. They booked the tickets in advance.
2. I shall find this information next week.
3. Miranda usually looks after the children.
4. Dockers are unloading two ships at the moment.
5. The zoo keeper was feeding the animals when we were in the zoo.
6. Martin has invited twenty people to his birthday party.
7. The librarian had trawled all documents before he found the necessary information.
8. We will have roasted the turkey by Christmas.
9. Doctors usually examine the patients on rounds.
10. An ant pricked my leg yesterday.
11. Mother will sew a new dress soon.
12. The boss has just fired Lesley.
13. The smugglers had smuggled the goods before the custom officers saw it.
14. Ivy was rolling the pastry when her mother came.
15. Cohn will have introduced all the members by the moment the rest come.

Task 32

Change the following sentences from Passive to Active.

1. Those pillows are usually pelted by the children.
2. These texts were brushed up on by my sister.
3. The dog was being teased by the boy when we entered the yard.
4. Arabic will be taught next year at this university.
5. The time was really wasted by them last Tuesday.

6. The child is being lulled by his young mother.
7. Insects have just been killed by a new repellent.
8. The ball is always brought by Martin.
9. These goods had been hocked before I called to the store.
10. The duchess will have been escorted by her bodyguard by that time.
11. The coal was mined in that region ten years ago.
12. The cake will have been iced by 2 o'clock tomorrow.
13. My voice is being imitated by our parrot at the moment.
14. Prince Philip will be interviewed tomorrow afternoon.
15. The crop was being harvested when Ron arrived.

Task 33

The article below describes how a health care company develops new products. Complete the article with passive forms of the verbs in brackets.

The idea for how our company's new products*are developed*....¹ (develop) is not new – it² (model) on the well-known example of the Body Shop. When a new product.....³

(plan), the first step is to send Product Development Agents to the region of the developing world chosen for the project. They start by finding materials that⁴ (use) in the product. Then links⁵ (arrange) with local suppliers.

Wherever possible, products.....⁶ (manufacture) locally as well, although the finished product.....⁷ (export) for sale mostly in the developed world. Normally, products.....⁸ (ship) in large containers and.....⁹ (package) in their final form only when they reach their destination.

The Product Development Agent identifies and establishes links with local material suppliers. After that he or she ensures that these links.....¹⁰ (maintain). The agent is also responsible for producing the goods safely so that human rights.....¹¹ (respect) and local workers¹² (not exploit).

Task 34

Choose the correct answer.

1. "You ...C... pay the bills today."
"I know. I promise I won't forget."
A would B shall C must
2. "..... we go to the beach tomorrow?"
"Yes. That's a great idea."
A Shall B Mustn't C Would
3. "I'm going to the cinema. Do you want to come with me?"
"No, thank you. I..... do my homework."
A could B would C have to
4. "You put that shirt in the washing machine."
"I know. It has to be dry-cleaned."
A must B mustn't C couldn't

5. "Was your suitcase very heavy?"
"Yes, but I carry it by myself."
A was able to **B** can't **C** ought
6. "..... you drive?"
"Yes, but I haven't got my own car."
A Might **B** Should **C** Can
7. "I..... ride a bicycle until I was eight."
"Neither could I."
A couldn't **B** could **C** can't
8. ".....you open the door for me, please?"
"Yes, certainly."
A Shall **B** Must **C** Would
9. "Ben had a hard time trying to find the leak in the pipe."
"But he..... stop it, wasn't he?"
A was allowed to **B** was able to **C** could
10. "I saw Tina in town last night."
"You have seen her. She's on holiday in Spain."
A would **B** could **C** can't
11. "Where's Colin?"
"I'm not sure. He be in the study."
A might **B** will **C** ought
12. "I feel very tired today."
"You..... have stayed up so late last night."
A shouldn't **B** could **C** might
13. "Did you phone Alan yesterday?"
"No, I..... . He came round to see me."
A didn't need to **B** needn't **C** have to
14. "..... you give me a lift to work tomorrow?"
"Yes. I'll pick you up at eight o'clock."
A May **B** Shall **C** Will
15. ".....I help you, madam?"
"Yes, I'm looking for the manager."
A Would **B** Must **C** May

Task 35

Complete each sentence with two to five words, including the word in bold.

1. I'm sure the books are in this cupboard
must The books....must be in this... cupboard.
2. Let's have lunch in half an hour.
can Wein half an hour.
3. It isn't necessary for you to work on Saturday.
have You.....on Saturday.
4. I advise you to open a bank account.
should You.....a bank account.

5. It is possible that she has forgotten to call.
may Sheto call.
6. It wasn't necessary for him to buy a gift, but he did.
have He.....a gift.
7. Perhaps Alice is at the hairdresser's.
could Alice.....the hairdresser's.
8. I advise you to have your car serviced.
should You.....car serviced.
9. I'm sure Sylvia didn't mean what she said.
can't Sylvia.....what she said.
10. It wasn't necessary for him to help me, but he did.
have He.....me.
11. It's forbidden to take your bag into the building.
mustn't You.....into the building.
12. I'm sure she understood what I was saying.
have Shewhat I was saying.
13. Perhaps he took the train to work this morning.
may He.....the train to work this morning.
14. Running in the corridors is forbidden.
allowed You.....in the corridors.
15. Is it possible that Jane is leaving school at the end of this week?
be Could.....at the end of this week?
16. We'll probably have a party for Simon's birthday.
likely It's.....a party for Simon's birthday.
17. I'd better start studying for my exams soon.
ought I.....for my exams soon.

Task 36

Underline the correct word(s).

1. A: ***Shall/Would/Could*** I speak to the manager, please?
B: I'm afraid he's busy at the moment.
2. A: The Taylors brought us a bouquet of flowers for our anniversary.
B: They ***needn't/ couldn't/mightn't*** have done that, but it was very kind.
3. A: ***Could/May/Shall*** you tell me where the bank is, please?
B: Certainly. It's on the corner.
4. A: You ***mustn't/needn't/couldn't*** clean the floor.
B: Oh, have you done it already?
5. A: ***Would/Shall/Will*** we do for a walk this afternoon?
B: Why not? It's a lovely day.
6. A: ***Can/Shall/Would*** I have a milkshake, please?
B: Yes, of course. What flavour would you like?
7. A: ***May/Should/Would*** I borrow your pen, please?
B: Yes, of course. Be my guest.
8. A: ***Shall/Will/Would*** I pour you a glass of orange juice?

- B: Yes, please. **Could/May/Shall** you put some ice in it, too?
9. A: I put your blue trousers in the washing machine.
B: Oh, no! You **shouldn't/mustn't/can't** have done that. They have to be dry-cleaned.
10. A: Where's Alan?
B: Well, it's five o'clock. He **ought/mustn't/needn't** to be here by now.
11. A: What are you doing on Saturday morning?
B: I **have to/will/should** go into the office for a couple of hours.
12. A: I want to get a better job.
B: You **didn't need to/should/needn't** get some mere qualifications.

Task 37

Rewrite these first aid instructions using *what*, as in the example.

1. You should remember to stay calm.
...*What you should remember is to stay calm*...
2. You need to act quickly.
.....
3. You have to call an ambulance.
.....
4. You must concentrate on helping the victims.
.....
5. You need to check that the injury is not serious.
.....
6. You should not allow anyone to move the injured people.
.....
7. You should remember to keep the victims warm.
.....
8. You have to keep the injured people calm.
.....

Task 38

Rewrite the sentences in all possible ways, as in the example.

1. Jane moved to Italy in 1986.
...It was Jane who/that moved to Italy in 1986...
...It was Italy that Jane moved to in 1986...
...It was in 1986 that Jane moved to Italy...
2. Paul sold his old car last week.
3. Sarah lost her keys this morning.
4. David made dinner last night.
5. Simon published his latest novel last month.
6. I met a film star last week.
7. Alan repaired the fence this afternoon.
8. Catherine found a kitten on Monday.

Task 39

Read the information, then rewrite it emphasizing the words in bold.

1. **Victor Fleming** directed "Gone With the Wind."

....It was Victor Fleming who/that directed "Gone With the Wind."....

2. **Clark Gable and Vivien Leigh** played the lead parts.

.....
3. **Margaret Mitchell** wrote the original novel.

.....
4. The film was released **in 1939**.

.....
5. The film was first shown **in Atlanta**.

.....
6. The film became a huge success **soon after its release**.

.....
7. The film won **nine** Oscars in 1940.

Task 40

Match the sentences with appropriate reporting verbs from the list. Then write the reported sentences.

Admit, boast, forbid, inquire, invite, order, suggest, threaten

1. We'll close credit lines if you don't reduce carbon dioxide emission.

2. OK, you're right, some poisonous chemicals did escape into the atmosphere.

3. Why don't you drop in tonight?

4. Stand up immediately!

5. I'm the best student in this school!

6. You can't use your dictionaries during the test.

7. Shall we have a cup of tea?

8. Is the bus service running according to the timetable today?

Task 41

Use the following verbs to report the two dialogues.

a) admit, advise, promise, warn

Tom: I don't think you should play the game today, John.

John: You're right. I'm still a little bit ill, but I promise I won't overdo it.

Tom: Be careful, if you run around too much in this weather you may get another attack of 'flu.

b) accuse, beg, complain, deny, explain, refuse

Daughter: Mum, please, will you buy me this CD? I've always wanted it.

Mother: Sarah, you know I can't afford it. Why do you always ask me to buy you expensive things?

Daughter: That's not true. You just never buy me things that I want, only those that you like!

Task 42

Complete the sentences with the correct form of the verbs in brackets.

1. If I (find) _____ one on eBay, I (not / buy) _____ this, which probably costs twice as much as it should.
2. More consumers (shop) _____ on the internet if there (be) _____ better security.
3. If I (see) _____ the fake version, I (not / buy) _____ the genuine brand – but I didn't.
4. If electronic markets (not / exist) _____ consumers (have) _____ less choice.
5. If we (not / patent) _____ the design soon, someone else (do) _____ before us.
6. If you (want) _____ this meeting finished by three o'clock we (have) _____ to hurry.
7. The protest (not / be) _____ as effective if it (not / appear) _____ on the news tonight.
8. People (buy) _____ far more branded goods if they (not / be) _____ so expensive.
9. The supermarket (sell) _____ the grey imports if we (not / take) _____ legal action as quickly as we did.
10. If I (be) _____ you, I (not / buy) _____ a fake watch as you've no guarantee it will work.

Task 43

Put the verbs in brackets into the correct tense.

1. She would have come to dinner if we ...*had invited*... (invite) her.
2. If you had locked the door, the burglars..... (not/get) in.
3. Were I you, I (put on) some warmer clothes.
4. Joan (be able to) come to the party if she wasn't working.
5. Had I heard any news, I(tell) you immediately.
6. Paul..... (ruin) his shirt if he climbs that tree.
7. If Mark (be) younger, he could join the army.
8. She would have stayed at home if she (know) there would be so much traffic.
9. Should he (get) this job, he will be able to buy his own flat.
10. If you (put) your keys in your pocket, you wouldn't have lost them.
11. She will be here at eight unless she (lose) her way.
12. If I were you, I (not/go) out in this weather.
13. Emily (call) me if she had changed her mind.

14. If you like Tom Cruise, you (love) this film.
 15. Dave (be) home at six o'clock, provided he catches the five o'clock bus.

Task 44

Complete the extract from a company newsletter with appropriate relative pronouns: which, that, who, whom, whose. In some cases more than one answer is possible. Where could the relative pronouns be omitted?

Sammy Moreno

Sammy Moreno has been appointed Human Resources Director for Europe and takes over from Rosa Wasserman ¹ who retires at the end of April. Sammy, ² whose career has included key strategic assignments in both Latin America and Asia, doesn't underestimate the challenges ³ that lie ahead. "This is a difficult time for organizations like ours ⁴ which are working to consolidate positions on the European market," he says. "The new regulations and legislation ⁵ that have been introduced recently, will complicate the task of co-ordinating the policies ⁶ that the group can apply in individual countries on the continent." Sammy, ⁷ whose responsibilities will include providing policies, assistance and guidelines to regional HR directors is nonetheless optimistic: "I'm hoping that with the new guidelines ⁸ that we will shortly be introducing, HR will be better positioned to do the job ⁹ that it's supposed to do – looking after the interests of the group as a whole and also of all our staff ¹⁰ whose dedication and professionalism have put us in the leading position ¹¹ that we are in today."

DEALING WITH RESERVATION AND CHECK-IN PROBLEMS

Task 45. Fill in the gaps with the phrases in the box. Roleplay the telephone conversation.

We're very busy; I'm sorry; I'd like to book; I'm afraid; check for

Caller: a double room for two nights ... from Thursday the 14th to Saturday the 16th of February.

Reception: I'll just you. Er we don't have any double rooms left for

..... those days. An international scientific conference is taking place in the city, and

Caller: Oh ... Do you have a twin room available?

Reception:, we don't ...

What types of correspondence do hotels use to contact customers? Make a list of possible reasons for writing to customers.

Example: to confirm a room reservation

Task 46. Complete the first gap of each correspondence with one of the phrases.

1. Complete the first of each correspondence with one of the phrases.

- a We enclose a copy of
- b We are pleased to confirm your reservation
- c Regarding your request to

2. Complete the second gap with one of the phrases.

- a Unfortunately we are fully booked
- b It includes
- c We have also reserved a parking space for you

a)

HOTEL INTERNATIONAL, GRAN VIA, 402, 08007 BARCELONA
+34 935 526 536

Mr P McKinnon
20 Church Street
Edinburgh EH4 9HZ
13 July 20 __

Dear Mr McKinnon

..... our hotel brochure for your information.
..... directions for arrival by road.
.....service to you in the future

Yours sincerely
Rosa Gonzalez
Marketing Assistant

b)

Subject: confirmation of booking

Dear Mrs Tevez
Thank you for your email.
.....
of I double room for 3 nights from 30
September.
We also confirm your table booking for 4 on
1 October at 8 p.m.
..... for the 3 days as
requested.
..... to seeing you in
September.

Best regards

Toni Fong
Reservations

Task 47.

Write a letter to Mrs Rosa Gonzalez, Hotel International manager in Barcelona to reply to her letter about general information concerning the hotel facilities and its

services.

Express your content with the hotel location, surroundings, facilities, services, etc. and your intention to future contacts.

Task 48.

Write an e-mail reply to Mr Toni Fong, front office receptionist (toni.fong@infotec.ch) confirming the date of your arrival in Istanbul. Express your Thanks for Enforming you about the reservation made in advance.

Task 49.

Fill in the gaps with the phrases below. Roleplay the conversation.

a single room; I'd like a room with a bath; Can I help you? Would you like...?
...do you serve breakfast? Here you are; Could you fill in...?

Clerk Good evening, sir.
Berger Yes. I think you have a room reserved for me. My name's Berger, from ADC.
Clerk That's right, sir. We have for you.
Berger Does it have a bath or shower?
Clerk The room has a shower.
Berger , if that's possible.
Clerk Certainly. a room with or without a balcony?
Berger It doesn't matter.
Clerk , sir, Room 341, on the third floor.
Berger Thank you. What time?
Clerk From 7 to 9.30. the registration form, please?
Berger Certainly. Could you give me a pen? ... Thanks.

Task 50.

You're a scientist from Ukraine who came to Denmark to take part in the International Food Hitech Conference. Fill in the registration form for checking in at the Dingle Hotel in Copenhagen. (see Appendix III.5)

Task 51.

Write a fax to your scientific supervisor to confirm your arrival at the Dingle Hotel. (see Appendix III.7)

Task 52.

You and your partner are in the wine bar. Look at the menu and discuss what you want to eat. Use some of the expressions from the Language Note below.

Restaurant language

Asking for information

What would you like?

What do you want?

What do you recommend?

*What exactly is that?
ordered.*

Giving advice

I suggest ...

I recommend ...

It's a local dish.

It's made of ...

It's very spicy

Ordering

To start ... /as a starter ...

To follow ... / as a main course ...

For dessert ...

I'd like ...

I'll have ...

Complaining

Excuse me ...

I think this bill is wrong.

That's not what I

Can you change it?

Paying

Do you take (Visa cards)?

Shall we split the bill?

I'm paying.

Please, I insist.

Is service included?

Can I have a receipt, please?

MENU
<i>Chocolate cheesecake</i>
<i>Soup of the day</i>
<i>Ice cream</i>
<i>Fillet steak</i>
<i>with choice of pepper or red wine sauce</i>
<i>Sea bass</i>
<i>served with spicy mango salsa</i>
<i>Goat's cheese and red onion tart</i>
<i>Breast of chicken</i>
<i>with a cream sauce</i>
<i>A selection of cheeses</i>
<i>Seasonal fruit compote</i>
<i>Chicken liver pate</i>
<i>Mushroom risotto</i>

Task 53.

Work with a partner. Take turns to be customer and server.

Customer Order a Starter and a Main course from the menu above. Ask for recommendations,

what's in the dishes and what they are made from.

Server Take the order and answer the customer's questions.

Task 54.

You've recently arrived in Istanbul, ask the receptionist for a city map and some tourist information about the city. You want to see the most important sights and you're interested in the following.

- Islamic art;
- archaeology;
- shopping for nuts and spices;
- excursions outside the city.

Use the prompts:

Istanbul attractions

Important sights

- HAGIA SOPHIA – huge, now a museum (older/bigger dome than Blue Mosque)
- BLUE MOSQUE (not so old as Hagia Sophia, but many more domes and minarets – six)
- TOPKAPI PALACE (old Sultan's Palace) – hundreds of rooms
- UNDERGROUND CISTERN – huge well, built by Romans 1,500 years ago
- GALATA TOWER – the best views over Istanbul

Archaeology

- ISTANBUL ARCHAEOLOGY MUSEUM

Art

- TURKISH AND ISLAMIC ART MUSEUM (bigger collection than Istanbul Modern)
- ISTANBUL MODERN – Turkish artists of past 200 years

Trips

- THE BOSPHOROUS FERRY – six-hour round trip - several stops – traditional ferry boats
- TURKISH BOATS – 1.5-hour round trip (faster, smaller boats, more modern – boats stay closer to shore so you see more)

Shopping

- THE GRAND BAZAAR – biggest market, more than 4,000 shops
- SPICE MARKET – for spices, nuts and dried fruits

Task 55.

You've come to the USA and want to see New York city attractions. Using the information below ask the receptionist questions.

New York City attractions

Important sights

- EMPIRE STATE BUILDING – viewpoint on 86th floor (better in evening to avoid queues)
- STATUE OF LIBERTY from Staten Island ferry (ferry cheaper than a tour)

History

- ELLIS ISLAND IMMIGRATION MUSEUM
- Walk around the historic Wall Street area
- SOUTH STREET SEAPORT SAILING SHIP MUSEUM (quieter part of city)

Art

- METROPOLITAN MUSEUM OF ART (covers a longer period than Museum of Modern Art)
spend at least two hours there
- MUSEUM OF MODERN ART – also wonderful (more specialist)

Theatre

- Broadway theatres for musical shows and plays (big shows are the most popular)

Shopping

- FIFTH AVENUE for all the big shops (Saks the biggest)

Parks

- CENTRAL PARK – huge park, wonderful zoo, great summer theatre
- BATTERY PARK – good for free events – music, art, dancing.

Task 56.

Work with the partner, using the prompts and expressions in the box.

Island how to get there? / You want to stay longer on the island / food on the island?

City Centre how to get there? / parking at art gallery? / how to get to gallery?

Hampton Court how to get there? / you want a shorter route / you don't want to take train.

Could you tell us how to get there?
It would be a good idea to go on ...
Why don't you leave your car here?
It's much more convenient
Avoid travelling between ... and ... in the afternoon.
You could take the train from ...
How about taking the underground to ... then the ...?
Take the District line to ... then change to the ...

Task 57.

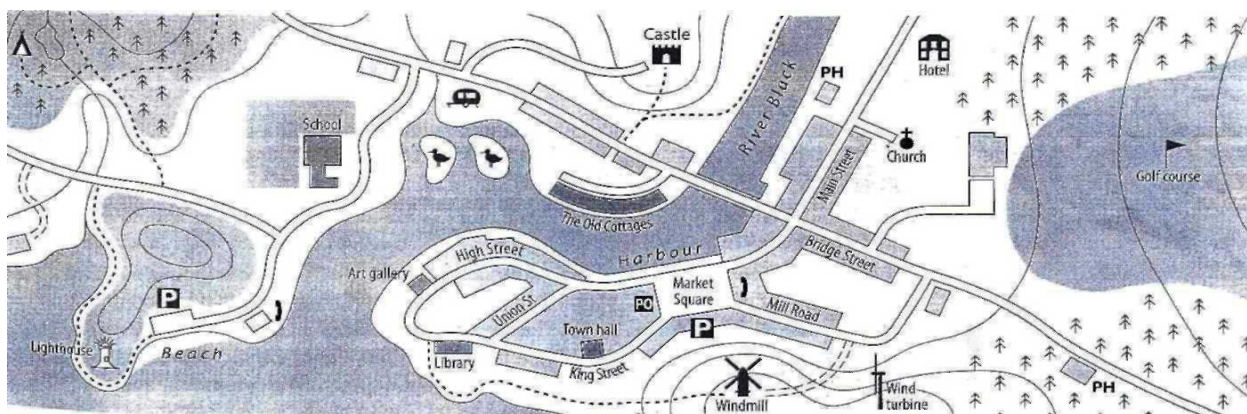
You're a visitor. Ask the receptionist about places of interest on the map, using

expressions below.

Excuse me, how can I get to ...?

Can you tell me where ... is?

I'd like to get to Can you tell me the way, please?
 Go down ... along the ... and then ...
 Continue along ..., past
 Take the next turning on the right
 When you leave the hotel, turn left (right)
 Take the second road on your left.
 You'll see on your right.
 Continue until you come to...

Task 58.

You're a postgraduate student from Ukraine. You've come to Bern to participate in the International Conference "Hitech Technologies in Food Production". You're preparing to make your report tomorrow. Roleplay the situation covering the following items:

- **Contacting with the audience at the beginning of the presentation**
 (Dear ladies and gentlemen ...)
- **Starting the presentation**
 (I'd like to present my report devoted to...)
 The theme of my report is ...
 It touches the problems of ...)
- **Covering the main problems**
 (First I'd like to ...
 Next idea I'd like to emphasize concerns ...
 I'd like to illustrate the results of my experimental data on the ...
 As you may see on this graph, diagram, chart ...)
- **Coming up to the end of the presentation**
 (So, we've come to the conclusion ...
 To sum it up ...)
- **Contacting with the audience at the end of the presentation**
 (Have you got any questions? If you have some questions I could answer them with pleasure.
 So, I'm ready to answer the questions, if any... .
 Thank you for your attention, sirs and madams
 Thank you ever so much for participation in the discussion on this report

Thank you very much for giving valuable remarks and recommendations on the paper).

Task 59.

You're going to write an article into an International journal on your research. Write the plan of your preparatory work. Regard the following:

- the theme of your article;
- an annotation of the paper;
- key words used in the article;
- stating the object and the major tasks of investigation;
- defining the novelty and topicality of the research;
- pointing out the main problems highlighted in the paper;
- conclusion;
- proposed recommendations for further investigation;
- bibliography.

Task 60.

Write the list of bibliography of one of your publications.

Task 61.

You met your friend at the International scientific conference by chance whom you have not seen for ages. You are interested in his scientific work. Roleplay the situation regarding the following questions:

1. What is the theme of your dissertation thesis?
2. What is the object of your research?
3. What is the subject of your research?
4. Why have you decided to choose this theme? Is it connected with your present job?
5. Is your research of applied or theoretical nature?
6. Do you work in a team or on your own?
7. Have you got any publications?
8. Did you participate in any scientific conferences?
9. Which problems is your dissertation thesis devoted to?
10. How much is it topical and novel?
11. Are your practical results efficient for further investigation?

TEXTS FOR READING AND DISCUSSIONS

Text I

A Full House

Recruiting the entire staff for the Bellagio hotel in Las Vegas in record time and at minimum cost may sound like mission impossible. But Arte Nathan came up trumps.

Talk about long odds. Arte Nathan was, Vice President of Human Resources for the launch of the Bellagio in Las Vegas. Everything about Bellagio was larger than

life. So too was the challenge that confronted Nathan: hire 9,600 workers in 24 weeks. Nathan and his HR team would have to screen 84,000 applicants in 12 weeks, interview 27,000 finalists in 10 weeks, and process 9,600 hires in 11 days. In the end, they nailed the deadline and here's how they did it.

A This started out as an experiment. But in the end, the guinea pig survived. We saved

Bellagio \$1.9 million. Most HR people are afraid to let go of their hire-and-fire authority. But if you really want to sit at the big table, you've got to start thinking strategically and globally. And the only way to do that is to eliminate HR transactions from your life. You have to be willing to say, "I am in the wrong place in this process". You have to take yourself out the system.

B If a manager wanted to hire you, he would click on CONDUCT BACKGROUND CHECK. Lawenforcement officials would then receive your application online and check your employment and education history. We rejected about eight per cent of our candidates at this stage for various reasons, such as lying on their applications. If you passed this and a drug test, the manager would then make the final decision. When you appoint somebody, you create three files: a personnel file, an equal employment opportunity commission file and a medical file. Why not have an electronic personnel file? In the process, we could eliminate the files that managers usually keep at their desks. So we developed one and transmitted everything from the application database to the new-hire database. Using the same technology for all of our personnel and payroll forms meant that we no longer had to collect, input, and file thousands of paper forms.

C The only way to hire so many so fast was to move everything online. That meant we had to build an online job application and HR system. I told our managers that this technology would give them hire-and-fire responsibility, which they say they want, and complete authority, which they rarely get. And it would make them 100 per cent accountable for their decisions. Going online would take resources out of the process.

D Next came the interviews. Every day, 180 hiring managers, who we had specially trained, conducted 740 interviews of 30 minutes each. Applicants were asked a set of behavioral questions that we had developed, like "Tell me about a time when you were at the front desk, and a guest was late. What did you do when you couldn't find the reservation?" Using a PC embedded in their desktops the managers evaluated the answers on a rating sheet and the scores were fed into the database.

E In 14 months we had designed, built, and implemented the system. This is how it worked: to apply for a position, you set up an appointment. When you arrived, an HR staff person wearing a microphone confirmed your identity and notified staff, who greeted you by name and assigned you to a computer terminal. Once you completed the application, the computer would ask you to proceed to a checkout desk where a staff member would review it. In fact what our people were really doing was

assessing your communication skills and your overall demeanor. At that point, we weeded out about 20 per cent of the applicants.

Task 1.

Read the jumbled text and arrange the extracts in the correct order.

Task 2.

Match the subheadings with paragraphs A-E.

1. Speed interviewing _____
2. Click to file _____
3. Checking in and checking out _____
4. Empower your managers _____
5. Making yourself redundant _____

Task 3.

What do the following numbers refer to in the text?

1. 24 weeks the time available for recruiting new staff
2. 740 _____
3. 20 per cent _____
4. 30 minutes _____
5. 8 per cent _____
6. \$1.9 million _____

Task 4.

Imagine you were given responsibility for hiring several thousand employees for a new hotel in a short period of time. How would you organise the recruitment process?

Text II.

Lonesome Male of the Galapagos

Jo Tuckman on the Galapagos Islands

- A** Celebrity is not usually a characteristic associated with middle-aged giant tortoises from the Galapagos Islands. However, few have been so influenced by humanity as Lonesome George. Fame came to George in 1971 when he was discovered on the tiny uninhabited island of Pinta. He is known to be the last surviving member of his sub-species but it is hoped that George will pass on his genes to a new generation.
- B** The numbers of Galapagos tortoises are said to have begun their decline when it was realized that they could supply excellent fresh meat for passing ships, because they were known to be able to survive for six month without food and water. Nevertheless, it was the effect of the goats introduced to the Galapagos by the early settlers that are understood to have destroyed the ecological balance on the islands and the livelihood of George's clan. Recently, there was

another threat when the tanker Jessica ran aground near the islands. It is believed to have leaked almost a million litres of oil into the sea. At first, it was feared that the islands' many unique species would be damaged, but the archipelago is expected to make a full recovery.

- C By the time George was discovered, breeding programmes were known to be increasing the numbers of other tortoise sub-species, but it was acknowledged that his case was different. Unless a mate could be found, his group faced extinction. George was taken to the Charles Darwin Research Centre on Santa Cruz island and provided with a harem from related sub-species, but was said to have been uninterested. Thirty years later the last *Geochelone elephantopus abingdoni* is as lonesome as ever.

Task 1.

Read the article and match the headings (1-4) with the paragraphs (a-c). There is one extra title.

1. Indifferent Lover; 2. Mid-Life Crisis; 3. Fame!; 4. Falling Numbers.

Task 2.

Are you optimistic about the future of the Galapagos Tortoises? Give your reasons.

Task 3.

Find the sentences in the text which express the same as:

1. Scientists know that he is the last surviving member of his sub-species.
2. Everybody understands that the goats introduced by the early settlers destroyed the ecological balance on the islands and the livelihood of George's clan.
3. People expect that the archipelago will make a full recovery.

Task 4.

Find sentences in the text similar to the ones in exercise 3. Rewrite them, beginning with 'It is/was said/believed that'.

Example The archipelago is expected to make a full recovery. It is expected that the archipelago will make a full recovery.

Task 5.

Look at the two sentences from the text. Does it refer to something specific in the text? If so, what?

1. **It** is believed to have leaked almost a million litres of oil into the sea.
2. **It** was feared that the islands' many unique species would be damaged.

Text III.

Climate conference collapses

By Bob Roberts

Ministers at the conference in The Hague today told the world's press that they had failed to reach an agreement on 'greenhouse gas' emissions, which raise the Earth's temperature. Scientists warned that this would mean more pollution and a greater risk of disasters across the globe. A United Nations representative said the conference had been organized to reach agreements on reducing emissions. It was a follow-up to the 1997 conference in Kyoto, Japan, when governments promised they would reduce emissions of carbon-based gases below 1990 levels by 2012. In Kyoto, the European Union agreed to cut emissions by 8%, Japan 6%, and the USA 7%. At the conference in The Hague, Britain declared that it was one of the few countries to have reduced its emissions, but critics asked if this was due to government policy or the decline in the coal industry. The EU reminded the USA (the world's biggest polluter producing 24% of the world's emissions) that it had not met its targets. The USA firmly denied it was making excuses and asked why the targets were so unrealistic.

Some environmentalists at the conference claimed that the world is warming faster than at any time in the last 10,000 years. However, other experts suggested that it is part of natural weather cycles. In 1995 the Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) announced that there was a definite human influence on climate change. Some government ministers reluctantly admitted that they may need to cut global emissions by up to 60% in the long-term. However, many developing countries have refused to sign any pollution agreements; they say it would harm their economic growth and insist that the developed countries lead the way and show it is possible to break the link between economic growth and rising emissions.

Task 1.

Read the text and answer these questions.

1. Which countries produce the most CO₂?
 - a) developed European countries
 - b) the USA

2. How many tonnes of CO₂ are produced per person in your country?

Task 2.

Work in pairs. Decide if these statements are true (T) or false (F).

1. The 'greenhouse effect' is caused by the release of carbon-based gases.
2. Britain's coal industry is producing more and more carbon-based gases.
3. The USA produced more harmful gases than any other country in the world.
4. All experts agree that global warming is part of a natural weather cycle.
5. Only the industrially developed countries are responsible for global warming.

Now read the text and check your guesses.

Task 3.

What were the original sentences reported in the text?

In the text	Original sentence
1. Ministers told the world's press they had failed to reach an agreement.	'We _____ _____ _____.'
2. The USA asked why the targets were so unrealistic.	'We _____ _____?'
3. Governments promised that they would reduce emissions of carbon-based gases below 1990 levels.	'We _____ _____ _____ _____.!'

Task 4.

What verbs are used in the text to report these statements?

Example 1= *to warn that*

1. We're afraid that this lack of agreement will mean more pollution.
2. OK, we'll cut emissions by 8%.
3. We are one of the few countries to have reduced their emissions.
4. Remember you have not met the targets.
5. We're not making excuses.
6. The world is warming faster than at any time in the last 10,000 years.
7. It's probably part of natural weather cycles.
8. There is definite human influence on climate change.
9. Well, we may need to cut global emissions by up to 60%.
10. We will not sign any pollution agreements.
11. The developed countries lead the way.

Task 5.

Which of the sentences below (1-6):

- a) say that the country exports nuclear waste?
- b) suggests that the country exports nuclear waste?
- c) suggests that the country opposes the idea of exporting nuclear waste?
- d) reports the minister's reaction to an accusation?

- e) reports the minister's declarations about future actions?
- f) reports a warning?

1. The minister denied that his country exported nuclear waste.
2. The minister warned that his country could export nuclear waste.
3. The minister admitted that his country exported nuclear waste.
4. The minister insisted that his country didn't export nuclear waste.
5. The minister accused his country of exporting nuclear waste.
6. The minister promised that his country would not export nuclear waste.

Text IV.

1. Read and translate the text, paying attention to the specific patent expressions. Describe the drawings.

Patent Specification

Improvements in or Relating to Pipe Joints or Pipe Couplings

The pipe joint or coupling forming the subject of the present invention, although applicable for use with pipes of any material, is particularly concerned with pipes or tubes of semi-flexible character and composed of comparatively hard thermoplastic synthetic resin composition, natural or synthetic rubber or similar material. The pipe joint or coupling is also suitable for use with metal pipes.

A pipe joint or coupling in accordance with the invention comprises a body bored to receive the extremity of the pipe and to form an internal shoulder or sitting against which the pipe can abut, a sleeve nut surrounding the pipe and in threaded engagement with the body, a longitudinally split pressure ring having an externally arranged tapered extremity for engagement by a correspondingly tapered surface on the interior of the nut so as to contract the pressure ring into gripping engagement with the pipe and an annular sealing ring in abutting engagement with the pressure ring and formed with a fire taper for engagement with a tapered surface in the interior of the body for the purpose of maintaining a good seal consequent upon tightening of the nut on the threaded part of the body. If composed of suitable material the sealing ring will be contracted into good sealing engagement with the pipe.

Referring to the drawings:

Figure 1 is a side elevation of a pipe joint or coupling in accordance with the present invention; and

Figure 2 is a longitudinal section of the same drawn to an enlarged scale.

The pipe joint or coupling illustrated includes a body 1 which may be externally screw threaded as at 2 for attachment to a container or the like, the body being formed with a cylindrical boring 3 and with a boring extension involving a tapering surface 4 and a shoulder 5. The pipe 6 enters boring 3 and seats on the part 5, the latter forming a square shoulder against which the peripheral edge of the pipe abuts.

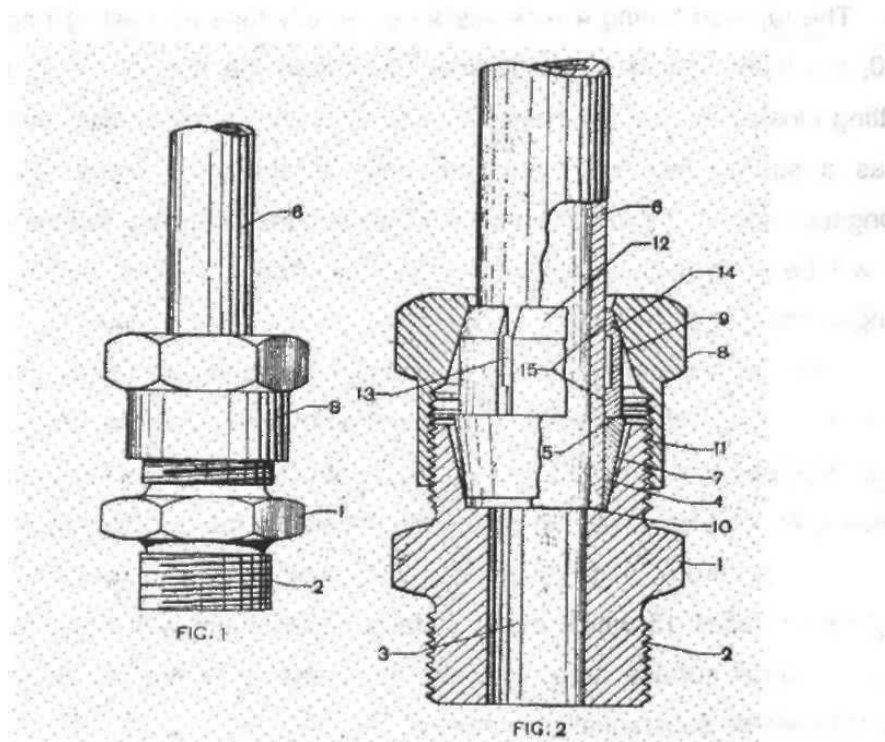
The body is externally screw threaded at 7 to engage internal screw threads on a sleeve nut 8 having an inner tapering surface 9.

The tapered boring 4 receives an externally tapered sealing ring 10, the latter having a slightly finer taper than the boring, the ring fitting closely around the pipe. The opposite end of the sealing ring has a square face of a pressure ring 12, the latter being split longitudinally at one or more points 13 around the periphery whereby it will be contractable with a minimum of effort into good sealing engagement with the pipe.

The pressure ring is formed with a tapered surface 14 corresponding with the tapering surface 9 on the interior of the sleeve nut, whereby the pressure ring will be contracted radially into good sealing engagement with the pipe when the sleeve nut is tightened.

The pressure ring is preferably formed with two or more cylindrical faces 15 which make surface engagement with the pipe over a small surface area, whereby the pressure at the places of contact will be substantially increased.

It will be appreciated that by tightening the sleeve nut 8 pressure ring 12 will not only be contracted radially into good sealing engagement with the pipe but will also bear hard on the sealing ring 10, thus forcing it down the tapered boring into good sealing engagement with the tapered face 4, the sealing ring at the same time being compressed radially into intimate engagement with the walls of the pipe.

The rings 10 and 12 are composed of suitable metals to suit the material of which the pipe is composed, and it is within the scope of the invention to employ other materials.

The taper of the sealing ring 10 is preferably in the region of 10° , it being preferred that there shall be a difference of approximately $2\frac{1}{2}^\circ$ between the tapers of the two tapering surfaces.

Task 1.

Match the titles to the parts of the text:

- 1). Manual
- 2). pipe joint or coupling
- 3). Parts of pipe joint
- 4). Illustration of pipe joint

A	B	C	D

Task 2.

Match the notions to their definitions:

1. tapering	a) an elbow of the pipe
2. sleeve nut	b) To become gradually narrower or thinner toward one end.
3. taper ring	c) A case into which an object or device fits
4. pipe-bend	d) A tapering ring used in metal crafting, usually made of steel, which is used to tuff a hole

1	2	3	4

Task 3.

What statements are true or false:

- 1). The pipe joint or coupling forming the subject of the present invention, is applicable for use with pipes of only synthetic material.
- 2). The pipe joint or coupling is also suitable for use with metal pipes.
- 3). If composed of suitable material the sealing ring will be contracted into good sealing engagement with the pipe.
- 4). The pressure ring is preferably formed with two or more square faces.
- 5). The tapered boring 4 receives an internally tapered sealing ring 10, the latter having a slightly finer taper than the boring.
- 6). The taper of the sealing ring 10 is preferably in the region of 10° .

1	2	3	4	5	6

Task 4.

Choose the right statement:

1). The pipe joint or coupling forming the subject of the present invention, although applicable for use with pipes of any material, is particularly concerned with pipes or tubes of ...

- a) ferrous materials,
- b) semi-flexible character,
- c) hard materials.

2). A pipe joint or coupling in accordance with the invention comprises a body bored to receive the extremity of the pipe and to form ...

- a) a hook,
- b) an elbow,
- c) an internal shoulder.

3). If composed of suitable material the sealing ring will be ...

- a) contracted into good sealing engagement with the pipe,
- b) slide along the pipe,
- c) glued to the pipe.

Task 5.

Fill in the gaps.

The pipe joint or coupling (1)___ the subject of the present invention, although (2)___ for use with pipes of any material, is particularly (3)___ with pipes or tubes of semi-flexible character.

- 1). a) forming, b) having been formed, c) are forming;
- 2). a) applicant, b) appliance, c) applicable;
- 3). a) concentrated, b) concerned, c) conducted.

Task 6.

Complete the sentences.

- a) suitable, b) abut, c) longitudinally, d) engagement, e) contract, f) annular, g) seal,
- h) tapered,
- i) bored, j) accordance.

The pipe joint or coupling is 1)___ for use with metal pipes. A pipe joint or coupling in 2)___ with the invention comprises a body 3)___ to receive the extremity of the pipe and to form an internal shoulder or sitting against which the pipe can 4)___, a sleeve nut surrounding the pipe and in threaded 5)___ with the body, a 6)___ split pressure ring having an externally arranged tapered extremity for engagement, so as to 7)___ the pressure ring into gripping engagement with the pipe and an 8)___ sealing ring in abutting engagement with the pressure ring and formed with a fine taper for engagement with a 9)___ surface in the interior of the body for the purpose of maintaining a good 10)___ consequent upon tightening of the nut on the threaded part of the body.

Text V.

INFRARED TOY CAR MOTOR CONTROLLER

This add-on circuit enables remote switching on / off of battery-operated toy cars with the help of a TV / video remote control handset operating at 30-40 kHz.

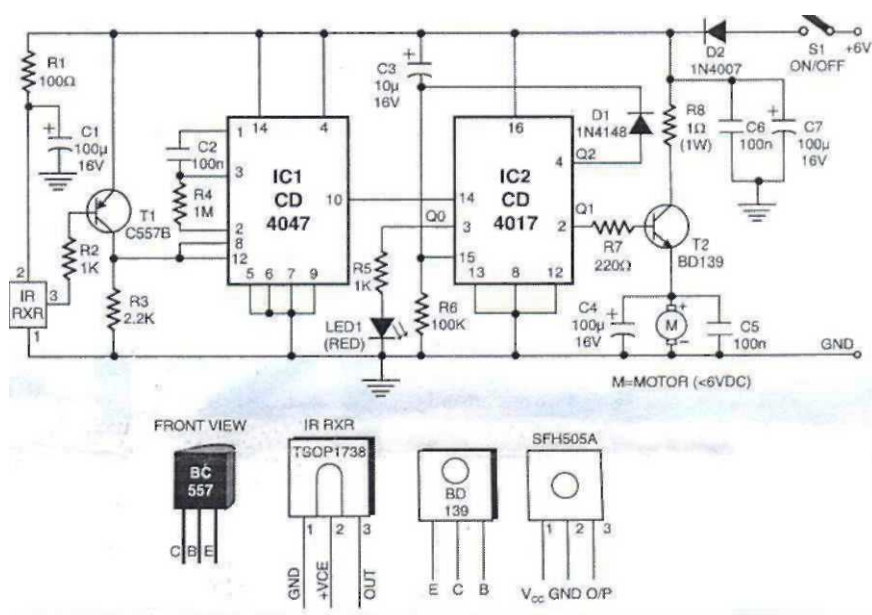
When the circuit is energized from a 6V battery, the decade counter CD4017 (IC2), which is configured as a toggle flip-flip, is immediately reset by the power-on-reset combination of capacitor C3 and resistor R6. LED1 connected to pin 3 (Q0) of IC2 via resistor R5 glows to indicate the standby condition. In standby condition, data output pin of the integrated infrared receiver / demodulator (SFH505A or TSOP1738) is at a high level (about 5 volts) and transistor T1 is 'off' (reverse biased). The monostable wired around ICI is inactive in this condition.

When any key on the remote control handset is depressed, the output of the IR receiver momentarily transits through low state and transistor T1 conducts. As a result, the monostable is triggered and a short pulse is applied to the clock input (pin 14) of IC2, which takes Q1 output (pin 2) of IC2 high to switch on motor driver transistor T2 via base bias resistor R7 and the motor starts rotating continuously (car starts running). Resistor R8 limits the starting current.

When any key on the handset is depressed again, the monostable is retriggered to reset decade counter IC2 and the motor is switched off. Standby LED1 glows again.

This circuit can be easily fabricated on a general-purpose printed board. After construction, enclose it inside the toy car and connect the supply wires to the battery of the toy car with right polarity. Rewire the DC motor connections and fix the IR receiver module in a suitable location, for example, behind the front glass, and connect its wires to the circuit board using a short 3-core ribbon cable / shielded wire.

Note. Since the circuit uses modulated infrared beam for control function, ambient light reflections will not affect the circuit operation. However, fluorescent tubelights with electronic ballasts and CFL lamps may cause malfunctioning of the circuit.

Vocabulary

infrared motor controller – інфрачервоний регулятор частоти обертання двигуна

add-on circuit – вбудована схема/програма

decade counter – декадний лічильник

toggle flip-flop – лічильний триггер

power-on reset – початкове скидання

capacitor – конденсатор

standby condition – стан резервування

low state – найнижчий енергетичний стан

clock input – вхідний тактовий сигнал

starting current – пусковий струм

printed board – друкована плата

3-core ribbon cable – 3-ядерний плоский кабель

shielded wire – екранований дріт

ambient light – зовнішнє освітлення

fluorescent tubelights with electronic ballast – люмінесцентні лампи з електронним дроселем стартера

Task 1.

Match words from column A and B to make collocations.

A

1. ambient
2. starting
3. low
4. add-on
5. standby
6. shielded
7. 3-core infrared
8. decade

B

- a. board
- b. counter
- c. reset
- d. motor controller
- e. flip-flop
- f. circuit
- g. electronic ballast
- h. state

9. printed	i. wire
10. power-on	j. ribbon cable
11. fluorescent tubelights with	k. condition
12. infrared	l. input
13. toggle	m. light
14. clock	n. current

Task 2.

Choose a correct word to fill in each gap

When any key on the remote control is 1)....., the output of the IR receiver momentarily transits through low state. As a result, the monostable is triggered and a short pulse is applied to the 2)..... input. Resistor R8 limits the starting 3)..... When any key on the handset is depressed again, the monostable is retriggered to reset decade counter IC2 and the motor is 4)..... off.

1. A touched	B triggered	C depressed	D beaten
2. A watch	B clock	C entrance	D starting
3. A current	B resistor	C motor	D pulse
4. A got	B done	C made	D switched

Task 3.

Say whether it is true or false

1. When a circuit is energized from a 6V battery, the decade counter is immediately reset by the power-on reset combination of capacitor C3 and resistor R6.
2. The circuit is impossible to fabricate on a general-purpose printed board.
3. It is not necessary to take into account the polarity while connecting the supply wires to the battery of the toy car.
4. While connecting wires to the circuit board it is recommended to use a short sleeve wire.
5. Ambient light reflections will affect considerably the circuit operation.
6. Fluorescent tubelights with electronic ballast is a guarantee of perfect circuit operation.

Text VI.

The compact system for your production

The BA8 wire eroding system can be applied universally and is particularly appropriate for your production. If automated, it works without an operator; three shifts per day, 365 days per year. Its reliability, capability and high availability are captivating but when matched with a sustainable reduction of your operating costs they become irresistible. The high-quality equipment, paired with the smallest space requirements are convincing too. High cutting speed and low unit costs are enabled by a high-power generator.

The simple, comfortable, machine operation is supported by an automatic wire threading system for wire diameters from 0.1 to 0.3 mm as well as an absolute

measuring system. This high user-friendliness allows eroding time to be utilized to the maximum.

The intelligent control system

With its impressive overall capability the MITSUBISHI 64-BIT CNC controller of the BA8 is ready for anything. It can be operated intuitively in spite of its complex range of functions. The logical menu structure and the clear graphic display of the main functions lets you get what you want with a few mouse clicks or keystrokes. The function “Graphic Check” allows you to perform a simulation of your program in 2D or 3D mode before or during processing. The expert system E.S.P.E.R. automatically determines the correct generator settings from your data and the “Machining Monitor” shows the current processing status for monitoring purposes. Furthermore, various evaluation and optimization programs interactively support you during the determination of the optimal and most economic machine settings. This means you have “workshop-oriented” control.

Discover new application possibilities

Individual items or serial production, parts processing or finish machining, the BA8 fulfils its tasks quickly, reliably and economically.

From the B axis to a complete production cell the BA8 can be extended quickly, easily and in modules. This gives you an economical solution for your production, taking into account your current and future requirements.

Why not benefit from the reliability of a one-stop automated solution and safeguard your competitive advantage with proven large-scale technology.

Task 1.

Read the statements and define if they are true or false.

1. The BA8 Wire Eroding System is not complicated in handling, though it has high operating costs.
2. The machine does not need a lot of operating space.
3. The operation is supported by a manual wire threading system for wire diameters from 0.1 to 0.3 mm.
4. The complex range of functions does not prevent the machine from the possibility of intuitive operation.
5. The menu structure and graphics display can be navigated with a mouse or a keypad.
6. The program cannot be visualized before the processing.
7. It is not advisable that beginners deal with the Graphic User Interface.
8. The Hybrid Software Pack helps to achieve optimal machine settings for serial production.
9. BA8 can be applied for serial production, parts processing or finish machining.
10. The greatest flexibility of the machine contributes to the serial production organization.

Task 2.

Read the statements and choose the right answer.

1. If automated, the eroding system can be operated...
 - a) with an operator all the year round
 - b) without operator 5 days a week
 - c) with an operator 365 days a year
 - d) without operator all the year round
2. The low cost of the machine and high cutting speed are enabled by...
 - a) the AT system
 - b) high-power generator
 - c) telecontrol
 - d) all the three about
3. The AT system is...
 - a) the automatic threading system
 - b) the automatic telecontrol system
 - c) the advanced threading system
 - d) the after treatment system
4. The simulation of the program can be performed in 2D or 3D
 - a) before and after processing
 - b) during or after processing
 - c) before or during processing
 - d) before, during and after processing
5. The graphic program check
 - a) is easier to handle than for conventional systems
 - b) is faster than for conventional systems
 - c) is more complex than for conventional systems
 - d) is more reliable than conventional systems
6. The operating and programming environment...
 - a) is PC compatible
 - b) corresponds to EC standards
 - c) is easy to understand
 - d) is designed specially for the beginners
7. The automatic adaptation of generator settings according to process-specific data is supported by...
 - a) the Hybrid Software Pack
 - b) the 3D graphic function
 - c) the AT system
 - d) the ESPER Expert System
8. Choose the correct statement according to the text
 - a) The B axis can be easily extended to a complete production cell
 - b) The B axis and production cell are the parts of BA8
 - c) BA8 is easy and flexible to meet your production requirements
 - d) The modules of BA8 can be extended to a complete production cell

Task 3.

Match the words with their synonyms and definitions

1. Reliable	1. fast
2. Capability	2. able to activate, move, or regulate itself
3. User-friendly	3. profit-proved
4. High availability	4. capacity
5. Optimal	5. visualization
6. Automatic	6. comfortable for the operator
7. Quick	7. the best
8. Economical	8. readiness for being used
9. Simulation	9. trustworthy

Task 4.

Make up collocations.

1. Operating	1. paths
2. Space	2. advantage
3. Cutting	3. processing
4. Travel	4. environment
5. Remote	5. monitoring
6. Programming	6. costs
7. Generator	7. requirements
8. Parts	8. speed
9. Finish	9. settings
10. Competitive	10. machining

Task 5.

Fill in the gaps using the words from the text.

The BA8 wire 1)_____ system can be applied universally and is particularly appropriate for your production. The simple, comfortable, machine operation is supported by an automatic wire 2)_____ system from 0.1 to 0.3 mm as well as an absolute 3)_____ system. The combination of a new measuring 4)_____ and a fast 5)_____ function gives you the highest reliability and ultimate speed, even for smallest 6)_____ holes. The function "Graphic Check" allows you to perform a 7)_____ of your program in 2D or 3D mode before or during 8)_____. Individual items or serial production, parts processing or finish 9)_____, the BA8 fulfils its tasks quickly, reliably and economically. Why not benefit from the reliability of a one-stop automated 10)_____ and safeguard your competitive advantage with proven large-scale technology.

Text VII

Diet, sport and fitness

A Cholesterol and health

Cholesterol¹ only becomes a problem when you have too much of it and it starts to promote the production of a fatty **plaque**² that can clog the arteries. Interruption of blood flow to a main heart vessel can cause a heart attack; a blocked blood vessel on the way to the brain could cause a stroke.

Some say that cholesterol-rich foods such as eggs, shellfish and **offal**³ should be banished from the diet, but these foods don't significantly raise cholesterol levels. The cholesterol in them is broken down quite efficiently and then **excreted**⁴, so they are fine to eat in moderation.

Fibre⁵ produces substances that help to clear the blood of bad cholesterol and acts as a "**buffer**"⁶, so less fat is brought into contact with blood vessels and less is absorbed. Fibre also keeps bad cholesterol within the **gut**⁷ from where it can be excreted.

1. fatty substance found in the body tissue and blood of all animals
2. unwanted substance that forms on the surface of the arteries
3. organs from inside animals which are eaten as food (brains, heart, kidneys, liver)
4. got rid of from the body
5. substance in food that travels through the body as waste, helping digestion
6. something (or someone) that helps protect from harm
7. tubes that carry food from the stomach

B Running and calories

Running, or swift walking, uses the major muscle groups, making it the most efficient form of **cardiovascular**¹ exercise. It has been shown to have a positive effect on blood fats by reducing cholesterol levels. It also lowers blood pressure and helps **diabetics**² by improving **glucose**³ tolerance and reducing **insulin**⁴ resistance.

Running is a very efficient way to burn calories. Converting your weight into **pounds**⁵ and then multiplying the result by 75 per cent will give you the amount you burn per mile. The average is about 500 calories for every three miles. If you did this three times a week, you'd lose $\frac{1}{2}$ 1b a week, 2 1b a month or 24 1b a year.

This all-round form of exercise is used in the treatment of mental illness and depression, because it is thought to raise levels of the mood **enhancer**⁶, serotonin.

¹ affecting the heart and blood circulation

^{2,3,4} people suffering from diabetes, an illness in which the body cannot cope with glucose [sugar] because it does not produce enough insulin [hormone that controls the level of sugar in the body]

⁵ measure of weight, 1 pound (1b) = 454 grams

⁶ hormone that makes you feel happier

C Sport and fitness metaphors

I scored an own goal when I told my boss it had only taken me a day to write the report.

Now she wants me to write several a week. [made things worse rather than better]

My boss always seems to be moving the goalposts, which makes it very difficult to know what he wants. [changing the rules]

The new EU laws aim to provide a level playing field for all member states. [fair situation]

He's too young to be in the running for such a job. [seriously considered]

The two main parties in the election are still neck and neck in the opinion polls. [level with each other and equally likely to win]

Politicians often skate around a subject. [don't talk directly about]

The students all sailed through their exams. [passed very easily]

Task 1.

Answer these questions about text A.

1. What two health problems may be caused by too much cholesterol?
2. Plaque can also form on teeth. Do you try to encourage or prevent this?
3. What do eggs, shellfish and offal have in common?
4. What sorts of food contain fibre?
5. Why is fibre useful?

Task 2.

Answer these questions about text B.

1. For what three conditions might doctors recommend running as a form of exercise?
2. How far on average does someone have to run to use up 500 calories?
3. In what way does this vary from person to person
4. What mental health problem is also improved by running?
5. Why does running help with this problem?

Task 3.

Suggest opposites for the underlined words using vocabulary from A and B.

1. can unblock the arteries
2. glucose intolerance
3. to lower serotonin levels
4. a mood depressant
5. gentle walking
6. gain 2 lbs a week

Task 4.

What sports do each of the metaphors in C come from?

Task 5.

Rewrite these sentences using metaphors from C.

1. Sarah passed her exams without any difficulty at all.
2. I wish he'd get directly to the point.
3. I've been told that they are seriously considering me for the job of supervisor.
4. Although he meant it as a compliment, Rick didn't improve his chances with Helen when he told her she looked as if she had put on some weight.
5. The situation is hardly fair when 18-year-olds take the same exam as 15-year-olds.
6. It's hard to know what to do when the regulations seem to be constantly changing.

Task 6.

These words from text A and B can also be used in contexts different from diet and fitness. Write them in example sentences showing their use in different contexts. Use a dictionary if necessary.

1. interruption
2. banish
3. efficiently
4. buffer
5. vessels
6. tolerance
7. resistance
8. convert
9. burn
10. depression

Task 7.

Write five pieces of advice relating to diet and fitness. In each sentence use at least one vocabulary item worked on in this unit.

Task 8.

Find a magazine article on the theme of diet and fitness. Read it and write a summary of it.

Text VIII.

Fast Food

Eating real food is a thing of the past, lament nutritionists who are increasingly concerned about the convenience foods which dominate today's eating habits. The success of mass-produced fast food results largely from changing lifestyles. The pace of life nowadays leaves little time for leisurely eating. People eat on the run and avoid having meals around the dinner table. It is much easier to grab a quick snack and a can of soft drink at lunchtime or to spend an evening in front of the TV set with a bag of potato chips and a bottle of beer. Among the many junk foods offered by

fast-food outlets, which are so favoured by the young, are hamburgers, pizzas, fried chicken and cookies. All this spells the end to the culinary traditions of many nations.

To meet the demand for fast food, a whole new way of processing had to be devised, introducing new techniques for preservation, canning, refrigeration and plastic wrapping. Chemical ingredients that extend the shelf life of a product and keep it stable are added. Other artificial additives provide extra flavour to improve the taste and colouring so as to make a product more attractive and more competitive on the market. Heavy advertising and smartmarketing boost sales. However, sophisticated processing and storage techniques have deprived the food of all its natural goodness and vitamin value.

Those who are hooked on junk food may yet pay a greater price for their culinary obsession. Fast-food diets are rich in fats, cholesterol, sugar and salts, and are responsible for a number of diet-related diseases such as tooth decay and high blood pressure which can lead to strokes. Deep frying may induce bowel cancer. Obesity, in turn, promotes heart disease and diabetes. Extenders and other additives, like saccharine, are widely known to be carcinogenic. As public awareness of the problem grows, foods labelled as natural and organic, though more expensive, are gaining new followers.

Active Vocabulary

convenience	зручність
pace	швидкість, темп
to grab	хватати
outlets	торгівельні заклади
wrapping	пакувальний матеріал, обгортки
preservation,	зберігання
additives	добавки
storage techniques	прийоми зберігання
awareness	обізнаність
carcinogenic	канцерогенний

Task 1.

Give Ukrainian equivalents to the following words and word-combinations.

Eating habits, changing lifestyle, on the run, to grab, junk food, potato chips, fast-food outlets, culinary traditions, sophisticated processing, competitive, heart disease and diabetes.

Task 2.

Give English equivalents to the following words and word-combinations.

Вживання справжньої їжі, нові методи обробки, хімічні інгредієнти, продовжити термін зберігання, штучні добавки, конкурентоспроможний,

хвороби, пов'язані з харчуванням, псування зубів, високий кров'яний тиск, ожиріння, громадська обізнаність.

Task 3.

Answer the following questions:

1. What are the concerns of nutritionists connected with?
2. What kind of foods dominate today's eating habits?
3. What way of eating do young people prefer?
4. What is fast food?
5. What products fall into category of fast food?
6. What substances are added to the foodstuffs to extend their shelf life?
7. How does fast food influence our health?
8. What kind of foods are gaining popularity?

Task 4.

Match the words with their definitions:

nutritionist, additives, fast food, outlets, convenience, junk food, preservation, extend.

1. person who deals with the science of feeding humans;
2. food prepared in comparatively little time;
3. keeping from decay;
4. increase the length or duration, prolong;
5. food that is low in nutritional value and high in calories;
6. substances added to food as preservatives or coloring agents;
7. easiness, anything that saves or simplifies;
8. shops, bars, cafeterias.

Task 5.

Discuss the pros and cons of fast food.

Text IX.

Ukrainian cuisine

Ukrainian cuisine has long been noted for its appetizing variety of dishes. These dishes have been devised not only from a wide choice of products, but by combining different recipes and by preparing them in various ways. For instance, the popular Ukrainian borsch has as many as 20 ingredients; in preparing it the ingredients are boiled as well stewed.

Many meat and fish dishes are fried, stewed and so on, to give them an original taste, flavour and succulence.

Many dishes in Ukrainian cuisine are stuffed or larded. Especially tasty are dishes with meat and vegetables; beef and mushrooms stewed in casseroles, home-made

Ukrainian sausage with onion, potato rolls stuffed with mushrooms, cabbage rolls with meat and rice.

Ukrainian dishes made from poultry are very popular, for instance Cutlets “a la Kiev”.

Ukrainian national cuisine is rich in dishes and in a variety of delicacies made from flour. The most popular are vareniki, mlintzi, buckwheat bread, etc.

Ukrainian cuisine is also rich in fruit and berry desserts and drinks. For centuries Ukrainians have prepared their own drinks: home-made nalivkas (fruit liquor), brandies, varenyukhas, tertukhas, kvass and uzvarets.

The development of the food industry, a new variety of farm products led to inventing new dishes. Despite of the use of new products, kitchen-laboratory combined recipes and industrial technology of food preparation, the national essence of Ukrainian dishes has been preserved.

As a result of close economic, cultural and trade ties, a number of dishes of different nations from all over the world have been introduced into Ukrainian cuisine. And many Ukrainian dishes – borsch, vareniki, larded meat, home-made sausage, stuffed fish and others are especially popular abroad.

Active Vocabulary

succulence	соковитість
flavour	запах, смак
lard	шпигувати
poultry	птиця
buckwheat bread	гречаники
invent	вигадувати
stuff	фарширувати
essence	суть

Task 1.

Give Ukrainian equivalents to the following words and word – combinations. Use them in the sentences of your own.

Appetizing, variety, wide choice, combined recipes, various ways, ingredients, boil, stew, flavour, succulence, stuffed, larded, cabbage rolls, home-made sausage, potato-rolls, poultry, variety of delicacies, farm products, national cuisine, close ties.

Task 2.

Complete the following sentences on the basis of the information given in the text:

1. Ukrainian cuisine is noted for ...
2. Ukrainian dishes have been devised from ...
3. Ukrainian borsch has ...
4. Many meat and fish dishes are ...
5. Especially tasty are ...
6. Cutlets “a la Kiev” are ...

7. Ukrainian national cuisine is rich in ...
8. Ukrainian national drinks are ...
9. The invention of new dishes is ...
10. The national essence of Ukrainian dishes has been preserved despite of ...

Task 3.

Say from what verbs these nouns are:

Choice	Stuffing
Combination	Variety
Preparation	Development
Frying	Product
Stewing	Preservation
Introduction	

Task 4.

Translate into English the following sentences:

1. Важко знайти туриста, який би не захоплювався українською кухнею.
2. Чимало ресторанів і кафе в містах України пропонують великий вибір чудових страв та напоїв.
3. Кафе і ресторани пропонують такі страви: український борщ, вареники, котлети по-київськи, млинці та ін.
4. Вареники звичайно роблять з сиром і їдять із сметаною.
5. Рибний суп часто називають «юшкою».
6. Багато українських страв відомі в усьому світі.

Task 5.

Make up the dialogue on the basis of the text.

Text X.

English meals

The general pattern roughly corresponds with the following day chart of the Englishman:

- early morning tea from 7-8 a.m.
- breakfast 7.50-10 a.m.
- "elevenses" 10-11 a.m.
- lunch (or luncheon) 1-3 p.m.
- afternoon cup of tea 5-7 p.m.
- dinner: from 6 p.m. (for the convenience of theatre-goers) to 9.30 p.m.

Early morning tea though considered as a meal is more of a prelude to the succeeding breakfast than an actual meal.

Breakfast has been for years the pride of British catering and housewives. At the beginning of the century, all but the poorest households used to serve a breakfast consisting of bacon and eggs, kidneys, fried mushrooms, grilled kippers, smoked haddock and York ham. This was prefaced by porridge, accompanied by coffee or tea

and finished with toast and marmalade, or paste or relish spread with butter on still warm toast.

“Elevenes” offer a welcome mid-morning break, an opportunity for a short gathering round a cup of tea, coffee or cocoa, supplemented by a bit of sandwich of some fruit or biscuit.

Lunch is the meal an Englishman is always ready to scamp. A standing lunch or a snack is often the rule for busy people and given preference over a sit-down lunch. Ordinary Englishmen who started the day with the regular breakfast generally make do with sandwiches or hot-dogs, or even some light lunch: ham, tomato, hard-boiled eggs and lettuce, plus a cup of tea and a sweet.

The term “luncheon” applies to a more elaborate three or four course lunch which calls later for the afternoon cup of tea in case one feels sleepy.

Brunch as everybody knows is a compromise between late breakfast and early lunch. It is favoured by late risers and keep-slim addicts.

The afternoon tea is the most popular feature all over Britain, something of an institution. Afternoon tea you can hardly call a meal. But it is sociable sort of thing when people often come in for a chat with their cup of tea cake or biscuit. But some people like to have the so-called “high-tea” which is quite a substantial meal.

In well-to-do-families it can consist of ham or tongue and tomatoes and salad, or tinned salmon, or sausages with good strong tea, bread and butter, then stewed fruit and cake.

Dinner originally a family affair with soup and hot main course plus “two vegetables”, dessert or sweet, is a principle evening meal.

Supper often applies to the cold snack which concludes the day especially with TV addict families but it can take more elaborate and civilized forms depending on the occasion.

Active Vocabulary

succeeding	наступний
pride	гордість
household	домашнє господарство
kidneys	нирки
kipper	копчена риба
haddock	пікша (риба)
relish	гостра приправа чи пряна закуска
scamp	ставити аби як
apply	вживати, застосовувати
elaborate	ретельно обмірковувати
addict	прихильник
stewed fruit	компот

Task 1.

Answer the following questions:

1. What is early morning for the Englishmen?

2. What does breakfast consist of?
3. Why is English breakfast so well-known the world over?
4. Would you enjoy such breakfast every day of the week and all the year round?
5. What do you think about “Elevenes”?
6. Why is lunch of so little importance with English people?
7. What is the difference between lunch and “luncheon”?
8. What is brunch?
9. What do you know about traditional English “afternoon tea”?
10. Is “High tea” a substantial meal?
11. What type of affair is dinner?
12. Is supper the obligatory meal in England?

Task 2.

Give English equivalents for the following words and word-combinations:

Другий сніданок, подавати їжу, копчена риба, супроводжувати, тостер, ранкова перерва, можливість зібратися на чашку кави, закуска, регулярно снідати, яйця, зварені круто, десерт, прихильник дієти, велика кількість їжі, гарячі страви, вечеря, залежно від обставин.

Task 3.

What are the Ukrainian equivalents for:

prelude, succeeding, breakfast, actual meal, kidney, fried mushrooms, preface, paste, supplement, a bit of sandwich, biscuit, regular breakfast, hard-boiled eggs, keep-slim addicts, substantial meal, ham, tongue, tinned salmon, strong tea, stewed fruit, hot main course, grilled kippers.

Task 4.

Match the words with their definitions:

1. well to-do families	1. the families with good income.
substantial meal	2. meal which includes a lot of dishes.
keep-slim addicts	3. people who are on the diet.
sit-down lunch	4. having meal at the table.
standing lunch	5. to have lunch standing at the counter.
late risers	6. the people who get up late.
“High-tea”	7. meal accompanied by many different dishes.

Task 5.

Use the following words and phrases in the sentences of your own:

actual meal, early morning tea, porridge, accompany, mid-morning break, regular breakfast, “luncheon”, brunch, come in for a chat, high tea, strong tea, stewed fruit, a family affair, the main course, apply, dessert or sweet.

Text XI.

Instructions

Task 1.

Match the hand signals with the instructions to the driver.

Lower

Move forward

More backwards

Raise

Stop

Task 2.

What instructions do these signs give?

EXAMPLE

A *Do not smoke.*

When we give instructions, we use the infinitive of the verb. To give a warning or prohibit an action we use *do not*.

Task 3.

Have you ever used a fire extinguisher?

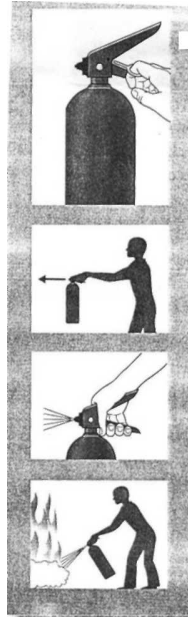
Would you use the same extinguisher for an electrical fire as for a paper fire?

Why?/Why not?

Find the nearest fire extinguisher to your room and read the type of fire it is suitable for.

Use the words below to complete the instructions for using a fire extinguisher.

Aim	Point
Be	Pull out
Call	Release
Choose	Squeeze
Fight	Sweep
Hold	

- Do not _____¹ a fire if there is
- considerable heat
 - significant smoke or fumes
 - a possibility you will be trapped.
- _____² the fire emergency services
- _____³ the correct extinguisher
- _____⁴ the pin
- _____⁵ the nozzle away from you
- _____⁶ the locking mechanism
- _____⁷ low
- _____⁸ the extinguisher upright and aim at the base of the fire
- _____⁹ the trigger.
- _____¹⁰ prepared for the force and noise of the extinguishing agent
- _____¹¹ the nozzle from side to side

Task 4.

Look at the sketches that show how to make a solar oven. Write a set of instructions on how to build a solar oven to accompany the illustrations.

Include all the parts and materials
from this list:

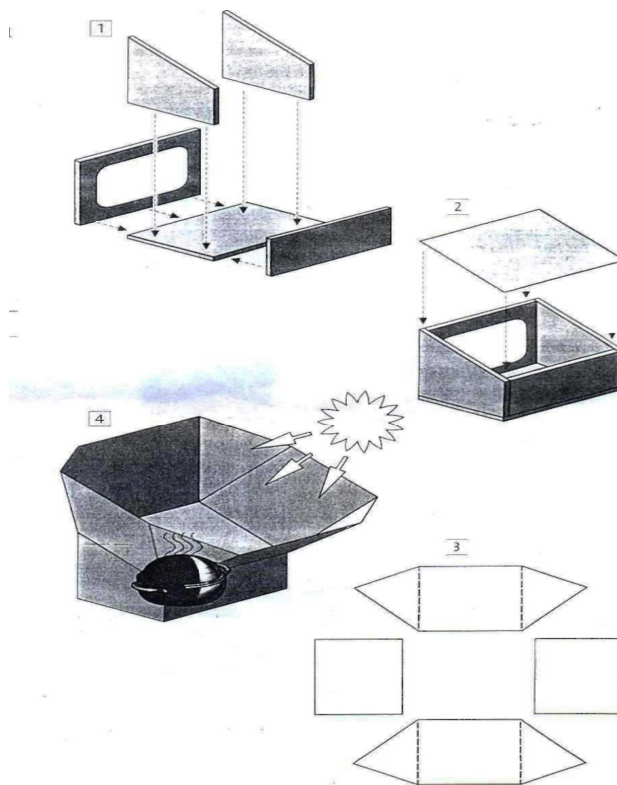
main structure
plywood or other board material
interior
black painted metal
lid
glass
reflective panels
aluminium foil
corrugated cardboard

Write 50-70 words.

Clipboard

Useful verbs

Place	Attach
Connect	Cut
Paint	Measure
Cover	Use
Estimate	Fix
Calculate	Try to

Text XII
How to Write Reports

A

1. The treadle pump uses simple technology to raise water from underground sources. Fuel is not...

On the other hand, the diesel pump has the advantage of being able to pump larger quantities of water. It...

2. Because rain only falls during certain months of the year and there is only limited finance available, it is essential to find an irrigation system that is cost-effective.

The aim of this report was to find the most suitable method of raising ground water, with the main criteria being cost, low maintenance, and ease of use.

This report presents two irrigation systems: the treadle pump and the diesel pump.

A description and an analysis of operational efficiency for each pump are followed by a comparison of the two designs. Finally the most effective pump is recommended.

3. Appendix 1 – table showing comparative figures

4. 2.0 Treadle pump

2.1 Operation

The treadle pump is operated by a person using his/her body weight and leg muscles in a walking movement to pump the water...

The pump consists of two pistons positioned inside two cylinders...

5. Summary

1.0 Introduction

4.0 Comparison

2.0 Treadle Pump

5.0 Recommendation and Conclusions

2.1 Operation

6.0 References Appendices: Appendix 1

2.2 Costs

3.0 Diesel pump

3.1 Operation

3.2 Costs

6. In conclusion, two alternative designs have been presented: a low-cost treadle pump and a diesel-generated pump. Each is low in basic cost and easy to..., however, the treadle pump is recommended as it presents lower maintenance costs and...

7. A comparison of two irrigation systems for small farmers in rural Africa.

By Frank Burton and Alisa MacLeod

24 July 20__

Task 1.

Complete the short description of what reports are for with the words below.

issue	purpose
describes	written

possible

A report _____¹ a study, investigation, or project. Its _____² is to provide recommendations, updates, and sometimes to sell an idea. It is _____³ by a single person or group of people who have investigated the _____⁴ and it is read by people who require the information. It should be as long as necessary and as short as _____⁵!

Task 2.

Read the extracts from a report. Match the items below with the extracts. Two have been done for you.

- a Title _____
- b Table of contents _____
- c Introduction _____
- d Body of the report _____
- e Comparison _____
- f Summary and Conclusion 6
- g References 3

Task 3.

The Summary/Abstract

The summary is often called an executive summary or abstract.

A descriptive abstract tells the reader

- a what the report is about
- b the purpose
- c methods used
- d the scope.

An informative abstract also includes

- e the results
- f conclusions
- g recommendations.

Look at the informative abstract in B. Match each of the points a-g above with phrases in the abstract.

EXAMPLE

A *the most effective way to reduce the costs of heating an average home in Britain and reduce carbon emissions*

B

This report compares fourteen different practical measures that can be taken in order to find the most effective way to reduce the costs of heating an average home in Britain and reduce carbon emissions. To achieve this, the research compares the cost of installation, the number of years required to pay back the investment cost and the amount of carbon saved each year. The study shows that the cost of insulating loft and walls is recovered within three years but saves only a small amount of carbon. Although it takes approximately thirteen years to pay back the cost of installing a ground source heat pump, it saves the maximum amount of carbon and is, therefore, the best long-term solution. Based on the research, we recommend that, where possible, new homes are fitted with ground source heat pumps.

Task 4.

Use the notes in C to write part of a report on two possible bridge designs. Write the title, list of contents, introduction, summary, and conclusion for the report. Use expressions from *Clipboard*.

Clipboard

Language for reports

Introduction

The aim of this report is to...

The purpose of this report is to...

This report presents...

In this report we review...

Recommendations and conclusions

In conclusion,

... A is recommended as it ...

We recommend ...

Based on the research, we recommend that...

The main recommendations are

C

Two possible bridge designs steel beam bridge and composite girder bridge

Background: Dual carriageway – total 4 lanes to cross river
Dee, north Scotland
Span 132 meters between man-made
compacted fill embankments
Soil conditions uncertain
16 metres above water level

	Gradient – 0.07m/m
Criteria:	Method of construction
	Costs of construction and maintenance
	Aesthetics
	Durability
Include:	Sketches of elevations and cross-sections
	Costing calculations
	Time scale
Comparison:	Both bridges need piers on piled foundations due to soil.
	Design 2 made of steel so longer spans but we
	Recommend design 1
Recommend:	Design 1 – minimal framework in construction
	Easy to erect
	Cheaper
	More durable

ЗРАЗКИ АНОТАЦІЙ, РЕФЕРАТИВ

Annotation (Summary)

The text deals with computers and in put data are described. Special emphasis is laid on the advantages of the computer.

Abstract

A computer is a counting machine. There are two kinds of computers: special – purpose and general – purpose computers. A computer can store the information in its memory until it is needed. The process of inputting data into a computer is via punched card reader or punched paper tape reader from magnetic tape. The advantages of a computer are its small size and weight, reliability, speed of operation and little power required for running it.

ЗРАЗКИ ДІЛОВИХ ДОКУМЕНТІВ

Ділові листи

1. Enquiry Letter

12 Pankivs'ka St.,
Kyiv, 03056
Tel. (044)289 7011
Ukraine

Head of Conference –
Organising Committee
Manchester Higher
Business School
74 Dockside
Manchester M15 7BJ
UK

February 3, 2010

Dear Sirs or Madams

I understood from Higher Business School Annual 2010 Report Web. site you are holding the scientific conference on Administrative Business in April. Please consider my participation in your conference since my professional concern in this sphere of research.

I would be grateful if you could send me detailed information about the work of the conference.

Faithfully yours,
Ann Stepko
MBA (Eng.)

2. Covering Letter

12 Pankivs'ka St.,
Kyiv, 03056
Tel. (044)289 7011
Ukraine

Head of Conference –
Organising Committee
Manchester Higher
Business School
74 Dockside
Manchester M15 7BJ
UK

February 27, 2010

Dear Sirs or Madams

I appreciate your sending me full information about your conference as well as the enclosed conference application form.

I am sending you a CD with my article to be published in your Higher Business School Journal.

I look forward to meeting with you in the near future.

Yours faithfully,

Ann Stepko
MBA (Eng.)

Encl.

CONFERENCE APPLICATION FORM

Conference Application Form for the participation at the International Scientific Conference “Language and Culture” named after Prof. S. Burago	
Full Name	_____
Address	_____
Tel./E-mail	_____
Occupation	_____
Address of the Institution	_____
Office Tel., Fax, e-mail	_____
Scientific degree	_____
Position	_____
Theme of the report	_____
Workshop to be planned	_____
For residential participants only:	
▪ dormitory _____	hotel _____
▪ number of nights _____	
Date «____» _____ 20__	
Signature _____	

QUESTIONNAIRE

Please Note-to prevent delay, this form must be completed in detail (please print type in black ink)

A. Name of applicant: Mr / Mrs / Miss: Surname _____
Middle _____ Maides _____

B. Other names / former names _____ C. Marital names _____

D. Occupation _____

E. Birthplace: City / Town _____ State / Province _____
Country _____ F. Birth date: Date _____ Month _____ Year _____

G. Nationality at birth _____ H. Present nationality _____

I. Passport number _____ Issued by _____ Expiry date _____

J. Present residence No and street _____
City / Town _____
Country _____ since _____ Month _____ Year _____

K. Name of spouse: Surname _____ First _____
Middle _____ Middle _____

L. Name of your father: Surname _____ First _____
Middle _____ First _____

M. Father's birthplace: City / Town _____ State / Province _____
Country _____

N. Birth date: Day _____ Month _____ Year _____ His nationality at birth _____
 O. Maide name of your mother: Surname _____ First _____
 Middle _____
 P. Mother's birthplace: City / Town _____ State / Province _____
 Country _____
 Q. Birth date: Day _____ Month _____ Year _____ Her nationality at birth _____
 R. Employment record (to cover full period of employment):

From month / (1)	To month / year	Name and address of employer

S. Please see reverse side for completions

Date _____

signature of Applicant

T. Full details of previous residence (since 18 birthday) :

(complete in detail including postal district numbers e. g. BROMLEY BR6 8LD, United Kingdom)

From month /	To month / year	No and street	City / Town	Country

REGISTRATION FORM

Room No

DINGLE

Surname

HOTEL

Forename

(please print)

Mr Mrs Miss

Home address	Car Registration No Have you stayed before? Yes No Nationality
---	---

Please indicate how you intend to settle your account Cash Credit card Cheque Prior arrangement Other	Overseas visitors only Passport No Issued at Next destination			
	FOR OFFICE USE			
	Date of arrival	No of nights	Date of departure	Rate
Signature				

FAX

<i>Central Hotel</i> 194 Eastern Avenue London, WC1 4AT Tel: 020 798301
Fax Transmission TO: Hotel Manager FROM: Lynda Martel, Managing Director FAX NUMBER: 020 755660 DATE: Wednesday, 3rd April NUMBER OF PAGES: (including this): 3
Dear Sir, I shall be in London in two weeks time, and have already reserved at you hotel a single room with private bathroom from the 20 th of May for three nights. Please confirm my reservation as soon as possible. Regards <i>Lynda Martel</i>

E-mail

From: Sarah Bates, Head of laboratory
To: Tom Peterson, Head of the Conference Staff
Cc: Alan Hickson, Personal Assistant
Sent: 12 January 2010 14:54

Dear Mr Peterson

I would very much like to express my appreciation for the friendly reception you gave me during the work of the scientific conference held at your university.

I am convinced that the research cooperation drawn up at this conference will produce positive results in the near future.

Yours sincerely

Sarah Bates

Head of Laboratory

Зразок лексико-граматичних підсумкових тестів

Тип А – десять завдань:

I. Вкажіть варіант, який має бути на місці пропуску:

1. Here _____ notebook and report that I promised you last week.

(a) is the (b) are the (c) was the (d) has been a

Тип Б – десять завдань:

2. The fact that space exploration has increased dramatically in the past thirty years _____.

- (a) is an evidence of us wanting to know more of our solar system
- (b) indicates that we are very eager to learn all we can about our solar system
- (c) how we want to learn more about the solar system
- (d) is pointing to evidence of our intention to know a lot more about what is called our solar system

Тип А – десять завдань:

II. Виберіть один із варіантів, який найкраще може замінити підкреслену частину речення:

1. Most students abhor lengthy exams at the end of the year.

(a) detest (c) nullify (b) regret (d) negate

2. Allowing fields to lie fallow is one means of restoring fertility.

(a) unplanted (c) watered (b) plowed (d) seeded

Тип Б – два тексти і п'ять завдань до кожного з них:

III. Прочитайте текст. Виберіть один найкращий варіант відповіді на запитання до тексту.

Petroleum products, such as gasoline, kerosene, home heating oil, residual fuel oil, and lubricating oils, come from one source-crude oil found below the earth's surface, as well as under large bodies of water, from a few hundred feet below the surface to as deep as 25, 500 feet into the earth's interior. Sometimes crude oil is secured by drilling a hole through the earth, but more dry holes are drilled than those producing oil. Pressure at the source or pumping forces crude oil to the surface.

Crude oil wells flow at various rates, from ten to thousands of barrel per hour. Petroleum products are always measured in 42-gallon barrels.

Petroleum products vary greatly in physical appearance: thin, thick, transparent, opaque, but regardless, their chemical composition is made up of only two elements: carbon and hydrogen, which form compounds called hydrocarbons. Other chemical elements found in union with the hydrocarbons are few and are classified as impurities. Trace elements are also found, but these are of such minute quantities that they are disregarded. The combination of carbon and hydrogen forms many thousands of compounds which are possible because of the various positions and joinings of these two atoms in the hydrocarbon molecule. The various petroleum products are refined from the crude oil by heating and condensing the vapors. These products are the so-called light oils, such as gasoline, kerosene, and distillate oil. The residue remaining after the light oils are distilled is known as heavy or residual fuel oil and is used mostly for burning under boilers. Additional complicated refining processes rearrange the chemical structure of the hydrocarbons to produce other products, some of which are used to upgrade and increase the octane rating of various types of gasolines.

1. Which of the following is not true? (A) Crude oil is found below land and water. (B) Crude oil is always found a few hundred feet below the surface. (C) Pumping and pressure force crude oil to the surface. (D) A variety of petroleum products is obtained from crude oil.

2. Many thousands of hydrocarbons are possible because (A) the petroleum products vary greatly in physical appearance (B) complicated refining processes rearrange the

chemical structure (C) the two atoms in the molecule assume many positions (D) the pressure needed to force it to the surface causes molecular transformations.

3. Which of the following is true? (A) The various petroleum products are produced by filtration. (B) Heating and condensation produce the various products. (C) Chemical separation is used to produce the various products. (D) Mechanical means such as the centrifuge are used to produce the various products.

4. How is crude oil brought to the surface? (A) expansion of the hydrocarbons (B) pressure and pumping (C) vacuum created in the drilling pipe (D) expansion and contraction of the earth's surface.

5. Which of the following is not listed as a light oil? (A) distillate oil (B) gasoline (C) lubricating oil (D) kerosene.

Зразок оформлення титульної сторінки реферату

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

Назва закладу, факультету,
кафедри, де складається іспит

РЕФЕРАТ
з прочитаної мовою
літератури з фаху
(назва спеціальності, шифр)
на тему:
«.....»
аспіранта (здобувача)
(прізвище, ім'я та по батькові)

Науковий керівник
доктор ... наук, проф.
прізвище, ім'я та по батькові
..... /підпис/

Печатка

викладач мови

прізвище, ім'я та по батькові
..... /підпис/

Київ-2011

Навчальне видання

Смірнова Єлизавета Сергіївна
Чередніченко Галина Анатоліївна

Англійська мова

Видання подано в авторській редакції

Комп'ютерна верстка

Підп.до друку . Формат . Гарнітура . Ум.друк.арк. . Обл.-вид.арк. .
Наклад 300 прим. Вид.№28/11. Зам.№

НУХТ. 01601 Київ-33, вул.Володимирська,68
Свідоцтво про реєстрацію серія ДК 3 1786 від 18.05.04р.